

POKORNI I MNOZI INI

PSALMI DAVIDOVI

složeni

U SLOVINJSKI JAZIK

na čislo i miru

PO ŠIMUNU BUDINEU

POPU ZADRANINU.

PĚSMA

O MUCI GOSPODINOVOJ

od

IVA TOMKA MRNAVIĆA

Splićanina.

Iznovice na vidik ih iznesė

I O POPU ZADARSKOM PROGOVORÌ

FRAN KURELAC

starinom Ogulinac a rodom iz Bruvna u Krbavi.

NA RĚCI

Troškom piščevim.

1861.

Slova Herkula Rezze.

MNOGO POČTIVOMU GOSPODINU

IVANU VONČINI

Novljaninu

prvomu podšupanu nekadanje šupe Severinske

sada Rěčke

prijatelju svomu.

Ima tomu nekoliko godin čto sam te oprosio, da mi dopustiš ovu knjigu imenu *tvojemu* pripisati, *tebi* ju izručiti. Velmi sam se začudio, kad sam pismo tvoje primio. Čudio sam se, čto si ne samo uz molbu pristao, nu još i srdcem tako veselim, kao da te na pir zovu. Nu nije bilo pravo s moje strane tomu se čuditi, er si našemu jeziku *vsakad* prijatelj bio, a i srdce mi se tvoje priklanjalo. A koliko je ljudij ovih zadnjih godin, dok ova zorica ova slobodica ne sinù, hajalo i za svoj se jezik marilo? ili s onim drugovalo, koji u tom bio *grěšan?* Nije nam se obzirati, puno smo sramotni. Pak i opet, Ivane, huka je i buka na nas, da smo pleme odveć *narodno.* Prenarodni smo onim, koji su zinuli, da nas proždru; koji tobože narodnost preziru, nu *svoju*, kděgod mogu, vsakomu nameću; jeda joj po vremenu pukne glas, kako je silna i snažna, te vse one druge smoždila i pozobala. Znadu oni, da nam je Slovinska narodnost mledna i mlohava, nu bi oni htěli, da bude i slablja: da ju lakše probave. Nude nam slobodu, nu pod uvětom, da nam *runo* skinu. Tužna ga svoboda oderanû škopcu! I još im obraz podnosi te nas kore, da ne znamo čto je svoboda. Svobodan je ko je *svoj;* a čim po svoju il ne govoriš, il ne moliš, il ne živeš itd. nisi svoj. Nu kděkoji narodi, čto se veće *obražavaju*, obraza im vse to manje. Sinovi istine izvrgli se u sinove laži. Jedno govore a drugo misle. Nije njim do svobode naše, kako im nije ni do nauka našega. Er ako i viču: vi surovci! ne zaziru oni od ičije surovosti (ta oni se i s Turčinom rukuju) nu im je zazorno Slòvinstvo, sila mu, slava i napredak. Ta na koga su ti pitomi ljudi zube izkesili? na prostotu i neznanje naše? Nisu, nego

ih peče, čto smo se uputili i naumili surovca svući a čověka obući. Ne grsti se njim od našega nazadka, nu im duša zavidja našemu dobru, koje nas još dopalo nije, nu koje nas dopasti *može*. S *ote* strane, moj Ivane, *mnoga* još neprilika Slovinskomu rodu. Prorok, koga nam Budinić preveo, mnogo jadikuje na vragove svoje; nu da oměri duhom vragove Slovinske, i osvetu na njih od boga zazove: vse mu strune na gusli popukoše. Pak i ta nesgoda: vsaki nam je druge ćudi, a vsakoga da izučiš i premožeš! Jedan: krut i ljut, prěsan i silovit, grabljiv i svadljiv, hvastav i gospodljiv, pun tašćine i vašćine; drugi: vuhal i podmukal, štetnik i zlobnik, šegav i osvetljiv, varalica, pletkar, bez stida i počtenja; treći: glup i tup, lakom i krvav, bludan i gnjusan, skotnâ života a zvěrske ćudi; četvrti, najgrozniji od vsih: crno u njega je bělo, sve dokazà a ničega ne priznà, drugi zakon sebi a drugi tebi, čto je u drugih krivo i kudivo, *za njega* je pravo i pohvalno; učini mu dobro, da ti se naruga; izbavi ga smrti, jeda te ubije, bez kolca i konopca, mudrolijom i vragolijom: er mudrost, nekad lěkaricom, u njega je *ubojicom*. — A peti? a šesti? Miruj, još im zubi rastu.

Vidiš, Ivo, kud me dovedè ta misal o *zorici* našoj. Moje oči još je ne vidjaju. Još ga bude puno trke do nje, a mi toga ne doživěsmo. Rečè ju podobro neki mudrovalj *) da se za nas živih uvěk neki djavol uzla, a nas i nestane, i još se nije ta nevolja razuzlala, ili ako jest, da se iznovice drugo uzlanje zameće. Uzlaj dakle i ti, čim ti je sudjeno narodu služit; a ja se uz knjigu o to pobrinu, dobaviti predju bolju vam uzlarom javnoga života, da ne budu konci kidljivi, er se njimi ničta ne opravì.

Da si mi zdrav, Ivo, i da uz vrěme i priliku opet me pomožeš. Potrebna je naša zemljica knjige, kako i suha travica rose. Nisam ja bez rukopisa, nu mi ga je muka u světodpravit. Da ste mi dakle u pomoć ti i takovi, čto knjigu miluju i podviguju.

S bogom dakle Ivane, i da ti je od njega vsaka sreća i napredak, a od mene ti hvala kao od iskrenâ počitnika tvoga.

Na Rěci dne 4. travnja 1861.

Fran Kurelao.

---

*) Jean Paul.

O POPU

ŠIMUNU BUDINICU

ZADRAṆINU

i njegovih knjigah.

I. Komu je stan na Rěci, vsaki dan vidja crkvicu, čto je na Veprincu izpod Vučke. A komu su noge pružne i koga mili na brda se popinjati i razglédati božju divotu, taj ne može srdcu odolěti, da se u tu stranu ne zanese. I meni je drago lězti po gorah, te sam vsake godine daj jedan put Vučki na temenu Nu ako i jest milo mi i vuhovno bilo s toga vrha pozirati na Slovinske strane, koje mi se podastrle, na morje naše i otoke mu, na Dalmaciju, na Krajinu, na Hrvatsku zemlju i na tužnu Istru; pozirati, reku, i domišljati se, čto je božja volja otim stranam dosudila: nije zato manje ugodno i prijatno bilo obiskat i ogledat u Veprincu stanak miloga mi prijatelja Volčića Jakoba, popa Slovenca i vrstnâ glagolca, srdca otvorenâ za vsaku nam i radost i žalost. Jednom ugovorisva ja i on prevaliti Vučku, te pronesti korak po zemlji domovini biskupa Vrgara (po izgovoru Vlaškom *Vergeria*), Stěpana Buzećanina, Glavinića Frane, Voltiggia Jose itd., po zemlji ni živoj ni mrtvoj, nu bolećû srdcu Slovinskû premiloj: po tužnoj Istri. Čto se ureklo, to se ne poreklo. Toga naju putovanja biasva i u Pazinu. Tamo je na latinskih školah našemu jeziku učio otac Bilam, Franjevac. Ugledav mene i druga mi u svojoj klěti, uzè nama pokazivati knjige, čto si ih nabavio. Nu ob jednoj istom oko mi zapè, o Vili Slovinki Barakovića Gjurgja, do onoga časa nikada mi ne vidjenoj. Kad mu dobra duša spazila, kako su moje oči lakome na pogaču, dadè mi ju uz bešedu: „Noste i pročitajte, vi ju po vsoj prilici bolje razumète nego ja“.

II. Kad se ja poslě povratio na Rěku, i plěn svoj razbirati stao i proglédati, al' u knjizi, žalosti! devet listov nejma. Doznah, da te iste knjige, možebit podpunije, i u Zadru ima, nu mi ju čuva zmaj. Ne bì druga nego se ubrodit, te se prevezti k zmajevim dvorom. To je bilo o vazmu godine 1853. I dadè zmaj. Nu začto šalu sbijati? dadè Stazić Andrija česa mi trebovaše, dadè mi Gjurinu Vilu, i još, staroga kova čověk, lěpo me podvorì i počastì. U tom se ja gradu naměrih, nu sedmi dan stopor, na Ivana Brčića, popa Zadranina, a svoga znanca još iz Beča. Kad pop Ive dočù, čto me doneslo u njegov zavičaj, i kad vidjè da sam vàs blažen u hrvatskoj knjizi, nu sutra zorom da mi je odpluti a kao nočas na brodu prespati: sa mnom se izljubiv odlěpì od mene Karabaića Tonu, dobrâ mi nekad učenika, a ovaj put mnogo mi u Zadru, kdě je školu nastavljao, pripomogšâ, te u oči mojega odhoda k morskoj me luci pratećâ. Od mene ga Ivo bio odlěpio, nu mi ga za koji čas povrnuo, i gle! nosi dvě žudjenice, dvě vethe knjige hrvatuše. Jedna je bila glagolski Transit s. Jerolima, čto na moju ga je poslě molbu Volčić na latinska slova prestavio (rukopis je i danas u mene), a druga naš je Šime.

III. Iza toga minuo měsec i měsec. Neko jutro prislonih se kraj okna, ni obuven ni obučen, još u sviticah, a Budinića u ruku. Ložnica hladna, okna se pomrzla, a ja ognja još ne staknuo. Ja čitaj i čitaj, al medju tim i sunce odskočilo, i led se raztalio, i poldan odzvonilo, i juha na stolu ustinula, a ja vse još uz njega prioni te prioni: tako me je bio očarao i prsa mi razgrijao to svetinjom to hrvatstvom. *Tebi je*, rekoh, *na vidik izitì; nije pravo, Šime, da te svět ne zna.* Ne budi komu zazorno, čto takve sitnice napominju, nu tvojemu ih uhu naměnjuju. Brčiću Ivane, da vidiš koja me radost dopadè, a s tvoje knjige iz dragâ mi srdca posudjene. Hvala ti!

IV. Čto li je žalno ne čuti glasa o čov ku dobrû, dočim o zlû uha nabijena. Čto znamo o Budiniću Šimi? Kada ga je zibka zanihala, kad su ga ponesli? Godine mu poroda ne znamo, er najstarije knjige krstne u Zadru, domovini Šiminoj, ne sižu preko godine 1669, a ote godine naš slavko jur druge krstio, jer piše u njih: „Jo pre Simon Budineo Canco battezai itd.“ i prem da on nije bio plovan Zadarski, ali ga često nahodimo, kdě on oprošen krsti dětcu plemićev Zadarskih. Nu mu znamo godinu smrti, er u knjizi mrtnikov piše: „13 dec. 1600. Obito del R. Simon Budineo Canonico, sepolto al domo.“ U vsih pismih notarskih, čto ih zovu *instrumenta*, *dotalia*, *acta ecclesiastica* itd., i čto su ohranjena i dan danas u pretincih Zadarskoga suda prve osvade, u vsakom njih od god. 1556 pak vse do 1565 vsakdě se on podpisuje to *clericus*, to *notarius*, a kděkad

clericus notarius. Istom god. 1566 vidjamo u podpisu *Canonicus Jadren.* Dne 25 veljače godine 1556 piše on sam: „Instrumentorum quartus (sc. liber vel fasciculus) mei Simonis Budinei clerici Jadertini Mansionarii Eccl. majoris Jadren.“ Da je on to pomenutoga dneva pisao, vidi se iz kusa lěpenke ili hartije podosta obrljane i priložene pomenutim instrumentom, kdě piše uz drugo koječta: „25. Feb. 1556. Simon Budineus Mansionarius Jadr. eod. die ad 4. minores pm̃otus est.“

Pisma njegova notarska ili mětnička teku vse do 16 prosinca god. 1598, obnosio je dakle službu notara ili mětnika do dvě godine pred smrt ako nije i do smrti.

Vse ovo, čto smo do sad rekli, ako mi i jest poslano od pouzdane ruke, nu kao da se pravo ne slaže ni jedno s drugim, ni s onim čto još pridati mislimo.

Reklo se, da je bio žakan od 1556 pak do 1565. Nije li to devet godin? Recimo, kako i biva, da je kděkojemu žaknu, rano dokončavsû, počekati dok na dobu prijde t. j. bar po današnjem običaju, do 24 godine. Ali je težko pomisliti žakna do 15 godine s bogoslovijom gotovâ; a još težje tako mladâ mětnika il' notara gradskog. Reklo se, da je istom god. 1566 počeo se podpisivati kao kanonik; nu Farlati misli *) da je on bio kanonikom još prě 19 listopada god. 1565. Ne znam začto baš prě toga roka, nu se to, bi reć, po sebi razumě, er isti Farlati spominje, da je Šime pratio u Trident svojega nadbiskupa, čto se zvao Mutius Callinus, i komu je on bio biskuplji kancelir, te da se Šime na saboru ovako podpisao: Simon Budineus *Canon.* Jadren. Canc. subscr. **). Nu sabor Tridentski, započet god. 1545 već je bio godine 1563, dakle dvě godine ranije, svoja světovanja dokončao. Prispodobimo li dakle ono čto se hrani u Zadarskih pretincih s onim čto Farlati o njegovom podpisu javlja, tu nam je Šime bar za tri godine il prerano il prekasno kanonikom. Nu uzmemo li Šimine knjige u ruke, tuj i 20 godin iza dokončenoga sbora Tridentinskog, dakle god. 1583 (kad se one doštampale) njegovomu ikadanjem' kanoničtvu glasa ni spomena neima, er na vsakoj piše samo *pop.* A u prkos tomu krstne knjige pišu, kako smo viděli, da je ur god. 1569 bio „prete Canonico“ a i knjige mrtvih tim ga priznavaju. Ako je Šime, sude' po knjigah, dugo samo popovao, a to po glasu Zadarskih pisam jedva klanac i městance nahodiš, u koje mu popovstvo stisnuti: er ga dne 28 kolovoza 1565 još pišu *žaknom,* čim je 1566 *kanonikom.* Napomenuli smo, kako se pobija (ako se javno pismo pobiti može) to njegovo još tadanje

*) Illyricum sacrum Tom. IV. pag. 417.

**) Tamodjer.

žakanstvo *kanoničtvom* god. 1563 na sboru, koje podpisom je dokazano (ako se Farlati pomutio nije). Bud koje godine (od 1565 do 1666) ili kojih godin (čak do 1583) Šime popom bio, ima napis tudje ruke na kviru, kojim je omotan snopac Budinih pisam, kdě piše: „Presbiter Simon Budineus Veneta auctoritate Jadren. Juratus Notarius. Poeta Illiricus“ Uz toliku neslogu i klamitanje rokov u Šiminů životu gotovo si prisiljen dva Budinića razaznavat i razbirat; samo je ta nevolja, čto uz Budinića vsakad i vsakdě prilěpljeno je ime Šimun. Nu ni to smetalo ne bi: er ne samo čto je moglo biti lahko imenjaka Šimi, nu mi je na pameti neki suvremenik Budinićev, *brat* biskupa Vrgara, glasovit i on, komu *todjer* ime biaše, koje i biskupu t. j. Petar Paval. Možebit jo to kakva navada, kakva tobože něžnost onoga vremena bila. Danas to još biva samo onda, kad je děte umrlo, te mu ime na drugo prehodi, koje se iza njega rodi. Ako i jest velik nesuglas glede' crkvenih Šiminih častij, kad je koju postigao, a to je věst o njegovom mětničtvu il notarstvu bez ikakve lětopisne neprilike i zanověta: bio je mětnikom od 1556 pak vse do 1593. Kada li je postao kancelirom, ni toga ne znamo. Samo znamo, da je kancelirom na sabor u Trident pošao, i da je njegov biskup, ur pomenuti Callinus, njega obrao, da odgovara stožerniku Lotaringije *). Taj čověk, visokâ roda, brat hercega de Guise, obladavšâ u Dreux, ujac Marie Stuart, nesretne kraljice, došad na sabor u Trident povedè sa sobom i pokazà se na čelu duhovničtva Francuzkoga: 14 biskupov, trojice opat i 18 bogoslovac, ponajveć doktorov Sorbonskih ili vseučilišća. Ko je bud malo zavirio u pověst ovoga odista slavnoga sbora, mogao je viděti, da se na vsih stranah cakli ime pomenutoga veljkovića. Iz toga vsak prosudi, koliko se Šimin biskup u svog kancelira pouzdao.

Poznato je i neučenim ljudem, da ima rukopis pod imenom *texte du sacre,* i da su kraljevi Francuzki na dan svojega věnčanja nanj ruku polagali i tako prisizali. Poznato je i to, da se on i sad u Rheimsu čuva, gradu odnekadnog' věnčanja kraljevskog, nu da je on danas znatan samo za filologe slovinske, er je pisan glagolicom i klimenticom; čim je on prvo znatan bio i sa bogatstva, sa zlata i bisera i dragâ kamenja, kojim ga biahu Francuzi (ili car Karle IV ?) okovali i nakitili; i sa svetinje i čtovanja, er je po narodu išao glas, da je s neba na zemlju pao. Poznato je i to, da je běsnota prvoga meteža Francuzkoga vse dragocěnosti, kojimi rukopis oděven bio, odrla i raznesla, er je tuj gněv na kralje (kojim knjiga služila) ljubavi zlata ruku dodavao; a i to, da je pokojni car Nikola o svom trošku vàs taj rukopis po najslavnijem paleografu ili staropiscu, Silvestru de Sacy, věrno snimiti, a ovih dan preminuli slavni knjižničar Hanka preštampati dao. Poznato je

*) U Farlata Tom. V. pag. 127.

i to, da je pomenuti stožernik, komu je naš Šime odgovarao, mnogo taj rukopis cěnio te zapověđio, da se na crkvenih provodih sa slavom pronosi i narodu pokazuje. Nu niti je poznato kojega je věka taj rukopis (er ga Hanka pripisuje s. Prokopu, a Miklošič věku XIV) niti kojim putem on u Franciu stignuo. Jedni se domišljali Bizantu, drugi Pragu, a na volju mi budi, meni, domišljati se Tridentu, odkuda i Clozianus. Nije li Šime (ili gospodar Šimin?), koji je poznavao i jedna slova i druga (bar je vsa prilika to pomislit: il ga uzeo na um jezik Šimin, starinom odišući, ili vrěme, u kojem živio); kojemu se knjige štampale i glagolicom i klimenticom, ako i poslě; koji možebit u sniženosti svojoj tako visokâ protivnika u svetoj razpri nečim smirit i ublažit htio (ako i nije tuj pomislit na kakov *gněv*); nije li prilika pomislit, da je takov dar, rukopis s obima pismenima, od Šime proizići mogao? onoga vremena, 16. věka, kad stolica Rimska i jedna slova priznavala i druga, i za oboja novce trošila, i knjige njimi utiskivat davala? A nije li prilika opet pomislit, da onaj to u *Rheims* šilje, koji se na saboru Tridentinskom podpisivao: „Ego Carolus Cardinalis Lotharingius tituli S. Apollinaris Sanctae Romanae Ecclesiae Presbyter, *Archiepiscopus Dux Rhemensis,* Franciae primus par, manu propria diffiniens subscripsi?“ Nije li prilika pomislit, da onaj to pohvaljuje i preporučuje, čto je sam nekom milom prilikom, na tako slavnom sastanku, u dalekoj zemlji dobio? rukopis pisan slovî donle mu nevidjenî i tainstvenî, nu svetom stolicom pohvaljenimî i katoličkimi? i koga on sad daruje, er ga čitati ne umě, i koga on pri velikih službah samo *nositi* i *pokazivati* poveljuje, er za čto drugo, recimo za čatanje, molenje i pěvanje, nije mogao ni biti, čim toga nitko ni umio nije? — Bud čto učeni ljudi o tom rekli, ja sam svoju izrekao, ni malo ne misle' da sam baš pogodio. Nu povratimo se k Šimi kanceliru.

Podpis mu je kancelirski i u knjizi: „Constitutiones Synodales Ecc. Jadren. in ead. Synodo lectae et pubblicatae et receptae. 1599.“ Med desetoricom kanonikov Zadarskih on je na městu osmom a piše: „*Ego* Simon Budineus Can^cus Jadren“. Prilika je dakle pomislit, da je Šime te postave pisao, er to kanceliru i pripada. One druge kanonike Šime je sam podpisao, jer u nijednoga njih neima besědice kancelirske *Ego*, nego *D.* ili *R. D.* U istom se sinodu čita ili: „Per me Cancellarium et Notarium“ ili: „Per me Notarium et Cancellarium“ ili napokon: „Per me Simonem Budineum Can^cum Not^um et Curiae Archiep^alis Jadren. Cancell^m“. Kad je u sinodu izabralo „6 Examinatores deputandos ad examinandos parochos“ to je on bio četvrti med njimi, a bilo je svećenikov vsih skupa 44, to koludrov to světskih. Takodjer med „judices causarum delegandarum“ uz petoricu drugih i njega uvrstilo.

Evo priměra kako je svoja notarska pisma zaključavao: „1556. die 3. Octobris. Ego Simon Budineus clericus Jadertinus publicus sacra Impe-

riali auotoritate Jadrensis Juratus Not. pmissis rogatus affui, eaq. fideliter scripsi et publicavi, me in fidem subscripsi, ac signo mei tabellionis solito signavi". U inom pismu pisanû i zaključenû gotovo vse tako ima odmah zatim: „Nos Petrus Brittanicus Primicerius et Vicarius Jadren. Universis et singulis fidem facimus et attestamur supradictum Rdum D. Simonem Budineum Canonicum Jadrensem, qui de supradicto livellationis Instrumento rogatus fuit, esse Notarium publicum Jaderae juratum et Curiae Archiepatus Jadren. Cancm bonae opinionis et famae, cujus scripturis hic plena fides abhibetur et ubique merito adhiberi potest. In quorum etc. Jadrae die 21. mns. Januarii 1574. Pbr. Georgius Novaceus V. Cancells de Mto". Podobna svědočastva kděkad pridaje „Comes Jadrae".

Viděsmo kako mu je pisar onoga kvira, čim se snopac Budinih pisam omotao, priděnuo ime *pěsnika Slovinskoga*. Ovo, čto na svět iznošu, svědoči, da on pěsnikom jest; nu može biti, da je bilo i drugih pěsam Budinićevih, kojih nestalo, jer one godine (kako se domišljaju 1565-e) ove pokornice světa još ugledale ne biahu. Nu ne recimo zato, da mu se nije možebit rukopis ovih pokornih pěsam od prijateljskih ruk prepisivao, i duh mu pěsnički ranije sluti počeo, nego mu se one domogle těska. Vsakako pametiti treba, da od pomenute godine do utisnutih pěsam pokornih ima punih 16 godin; te ako se može s jedne strane pripustit, da ih je bilo kad prepisivat, a to se može s druge i pomislit, da im onda ni začetka ne bilo. Čto li se je pěsam i pisam zatrlo, osobito ljubaznih, kad spokoreno i žalostivo srdce zazirati stalo od směha, cvěta i grěha mladosti svoje! *) A o prevodniku pěsam Davidovih tim lakše čto takvâ da pomisliš. Popovstvo tuj ničta ne smeta, er znamo, čim je srdce odisalo tolikih i tolikih, bogu se i oltaru zavětovavših. Koliko je Baraković, Zadranin i on, našega Budinića cěnio, to se može viděti iz njegove Jarule, koju on poklonio „Dom Bernardu Dal Benu, plovanu s. Ivana Novoga u Bnetcih", kdě se naměriš na ove dvě vrste:

Dal' mudrost Marula ni Karnarutića
Nij' mene taknula, *ni slog Budinića.*

---

*) Tako ima u Ovenu ovaj epigram. Ad D. Philippum Sidneium, de ipsius *Arcadia.*

Ipse tuam moriens (vel conjuge teste) jubebas
Arcadiam saevis ignibus esse cibum.
Si meruit mortem, quia flammam accendit amoris,
Mergi, non uri, debuit iste liber.
In librum quaecunque cadat sententia, nulla
Debuit ingenium morte perire tuum.

Vsakomu nas može biti žao, ako je s podobnih uzrokov možebit koje nestalo nam pěsme Budine!

V. Ko je naučio našega Šimu pěvati? Tomu se baš nije tako težko ni domisliti. Mnogo je onda Dalmacia pěvala. Cvala je tad slava ne samo Marka Marula Splětskoga i Bare Karnarutića Zadarskoga, kojim Baraković počteno zavidjao, nu je onda bilo ime glasno ne jednomu pěsniku gradov Dalmatinskih. Da ne spominju Dubrovčane, na dobi mu vrstnike, Nalěškovića, Zlatarića, Ranjinu, Čubranovića, Mišetića, Držića Maroja i tolike druge, sluše tada i Hvarani Lučić, Hektorović i Mikša Pelegrinović, koji ne samo čto je u istom gradu živio u kom i Budinić, nego i kancelirom bio (ne znam u koga) kako i naš Šime. Ako i nista možebit te iste ćudi bila, ali nije pomisliti, da se vidjala ni sastajala nista, a možebit i drugovala. Mogla mu je zvoněti po ušima slava Zoranića Petra Ninjskoga, koga mu zemljak, pomenuti Baraković, prehvaliti ne može, te komu izděnuše ime Hrvatskoga Sannazara. Nu svrnimo žalostivi, kad mu do ove suhotarije nije glasa o životu, k njegovim knjižicam. Ako i jest samo prevadjao, i opet toliko iz njih probija, da ga ne mož' ne uzljubit, er je věra, počten, umětljiv, skrovit, svetoduh i tvrd našinac.

VI. Prva mu je po vremenu, pravo li se domišljaju, ova čto ju sad ja iznovice na vidik iznošu: „Pokorni i mnozi ini psalmi Davidovi, složeni u Slovinjski jazik, na čislo i miru; po Šimunu Budineu, popu Zadraninu. In Roma, per Francesco Zanetti 1582“, u 4-ini, stran 106.

Pěsme Davidove, ako ikoje to one, mnogo se jesu tumačile, mnogo prevadjale. Njimi se ozivlju hramovi to starog' to zakona novog'. Kud je Krsta i Jehove, vsud je David uza njih. Kako tolikih narodov inih, tako i naša je knjiga njega prigrlila, njemu prinosila i prikazivala ponajboljega uma i truda svoga. Ne spominjaje Nikole Gučetića ni Marka Marula, imenû toli slavniu, čto su nastojala oko Davida jezikom Latinskim; ni Gradića Vasilja, trudivšâ oko njega na jeziku Vlaškom; na volju mi budi one muževe čislom napomenuti, čto Davida na *naš* jezik prenašali, u *naš* ga vrtao presadjivali. Ako i ne bude čitulja podpuna, može joj tim ranije krsnut podpunitelj, čeljade čto žive u povećem gradu, knjigom obilatijû, nego smo na Rěci.

VII. Stariji od Šime (govoru za prevode u vrstah) jedini je *Nikola Dimitrić*, čto je lěta još 1549 u Mletcih kon Bascarina dao utisnuti pěsme pokorne.

Iza Šime, koncem 16. věka odovud se preselivšâ, najgrozdniji nad inimi věk je 17, lěta bo 1621 sinuše pokornice *Gundulićeve* u Rimu, a lěta 1634 ugledà se tamodjer prvih 50 bugaršćic Davidovih, prevedenih *Bartolom Kašićem*, Isusovcem. Lěta 1642 iznesè *Ivanišević* svoju „Kitu cvitja razlikoga“ u kojoj i Davidovih pěsam. Lěta 1686 ugledaše světlo u Padovi kon Sardi-a pokornice *Gjorgjića Stěpana*, priděvkom *Gimana*, po

nastojanju Petra Bogašinovića. Istoga još věka prenesoše *Paskoje Latinić* i *Šime Zlatarić* kolicinu istih pěsam, doslě još (oliš jedne) světla ne viděvših.

Nu pohvalivše 17-i lě ne pohudismo věka 18; er ne samo čto je književni plodac, *Ivan Fran Sorkočević*, razmi tolikih njim prevedenih i složenih knjig još i nečto pokore Davidove preveo, a lěta 1702 *Bartol Betera* u Mnetcih kon Poleti-a svoja „Ćućenja bogoljubna vrhu sedam pěsni pokore Davidove" světu objavio — nu sta još dva se muža ukazala, koja sta *vse* pěsme pokornikove na vidělo iznesla: jedan *Vitaljić Jandre*, Višanin, u Mletcih. kon Lovisi-a, lěta 1703; a drugi *Gjorgjić Ignjatije*, tamodjer, u Zani-a, lěta 1729. Ovo se napomenulo, jeda po vremenu — kad ono, čto još čami i po mraku drěmlje, zraka se domože — jeda se, reku, najde čověk čto ih progleda ove naše tumače, te vsakoga pravo oceni, i našega Budinića na ono města postavi, koje mu priliči.

VIII. Nisam ga naumio věnčati ni žasla mu izručit (a na učtrb možebit inomu tumaču) nu samo ga iz osoja na sunce izvesti i oteti nezahvali roda. Po naših knjigah nikdě mu spomen ne cvate, nitko ga ne zna. Ista knjiga gatalica, glagoljiva o vsem, za čto ljudi haju i ne haju, kad bi joj čto o njem pověđati, niti čega priča ni gata; njegove mu najuspěšnije muke, cvětka ovih tako suznih i skrušenih pěsmic, nikdě ne spominje; ničije dlěto imena mu ni u čto ne kleše; ničija ščetica prilike mu ni na čto ne piše. Recimo, da mu se prevod k prvotvoru dosta pritisnuo ni priljubio nije; da mu je David malo ne kršćen i berman; da Turke spominje, kojih David odista ne znao: nu uzme li ko na um, da nas je za Budinâ života više peklo i više glava bolěla sa Turak nego s ikakvih Filistinac; da su Turci našim dědovom bili *pasja tira*, tri sta put mržji nego ikada Filistinci Žudijam; da Budiniću nije bilo do toga učene ljude, putem Davida na dlaku prevedenâ, upućivat u věru i zakone, u medje i narode staroga věka, nu da je za tim išao, da mu David bude „mutatis mutandis" bogomoljac onakóv, kakov on put Hrvatom trebovaše; te neka mu on plače kako je vrěme i prilika; i osvetu zove na onoga, čto im igo namitao, a Krsta im iz srdca vadio — uzmi to, reku, dobro ko na um, te si mu oprostio i s njim se izmirio. Ovu mu dakle zališnu svobodu odbiv, sa vsake je druge ruke takov, da mu se nijednoga takmaca plašiti nije. A glede svetoga ognja, čto mu prsa grije, malo ga ne rekoh višjim i nad kim. Sila napokon jezika tolika je, da ga nije jezika na světu, koji tako se milo razplakà ni tako ljuto zacmiljè kako jezik hrvatski proz usta njegovâ tumača Budinića Šime.

IX. S onu stran začelja ove knjige ima pěsmica „*Čestitomu Zadru gradu*". Da se i nije pěsnika zaděnula (a vsakako je na njega směrila), opet je ominuti ne možeš. Evo je:

Slavnim Marulom Split, Ranjenim Dubrovnik,
　　A Hvar će slavan bit Hektorovićem vik.
Svega vrimena prik, Zadre, svitla svića
　　Gorit će tvojih dik cić Karnarutića.
Prem da razspu pića bì Nin, prie čestiti,
　　Penjem Zoranića li hoće živiti.
Da evo t' se skiti, Zadre, druga kita,
　　Kôm ćeš se dičiti sve dni i sva lita,
I kâ će čestita vasda biti živa,
　　One časti sita, kâ uvik prebiva:
Jere u tvoj skriva krov i tvrdi zaklop
　　Ne jedan ili dva ner mnogi slave snop,
　　Čim sveto prepivà tvoj Budineo pop.

Pop J. B. S.

Od koga je ova kitica bosiljka? Nikako se na poklop ovoj trojici pismen naměriti ne mogu! Bio nekda običaj, da se drúgu, čto knjigu na vidělo iznosi, kitica uvije i hvala mu uzpoje; i prem da nisu kitičari vsakad i pěsnici bili, ipak se čověku mili k njih cvětju pridahnut: to zato, da spomenemo stare; a i zato, da se nadiviš sladkû im prijateljstvu, tim ugodnijû, čto ga je danas manje: čim jakošnjaci vole zube nabrusit i pero zaostrit, nego s ikim pravo drugovat il ga slovom uzvišavat. Takovâ je cvětja sila i u Vili Slovinki, suvremenici Búdinoj. Zalězoh i u taj cvětnjak, ne bi li med Barakovî prijateljî i na Búdinog naišao, al ni na kojoj lešici onih trih stabrićev vidět nije.

X. Druga mu je knjiga: „Izpravnik za erei izpovidnici i za pokornici. Prenesen s Latinskoga jazika u Slovinjski. In Roma, per Francesco Zanetti, 1582“ na 8-ini, stran 168. Ozad čela na prvom listu ima drvorez, razpelo, a oko njega piše:

„Skruši se ter pokaj, i izpovij grih tvoj,
　„Čin pokoru ter znaj, da hoćeš biti moj“.

Na drugom listu ima čelce, podpunije nego čelo, er piše ovako: „Izpravnik itd. otca Ivana Polanka, bogoslovca družine Isusa. Tumačen itd. po popu Šimunu Budineu Zadraninu“.

Taj Polanco bio je po vsoj prilici Spanjol, er pisac Spanjolski 15 věka, Hernando de Pulgar, u svojoj knjizi slavnih ljudij iz Kastilie, spominje i junaka *Juan de Polanco*. Htělo mi se i to primětiti, da ne bi ko toga pisca za Slovinjanina uzeo, tim lakše, čto mu se knjiga i na Češki jezik prevela; er Jungmann piše: „Mistr Gall, professor v Karolině, ačkoli Husita, Jesuitum knihy a zejména *Janu Polanci* directorium do češtiny překládal“. Latinsko ime te knjige, kako ga ima Trnavska štampa lěta

1617, ovako glasi: „Breve Directorium ad Confessarii, Confitentis munus recte obeundum. M. Joanne Polanco Theologo Societatis Jesu Authore“.

Ova je knjiga svećenikom mnogo trebovala. Ima zapovĕd biskupa Senjskoga Mikule Pohmajevića, pisana u Bakru dne 5 prosinca godine 1718: „Svaki od klera, ki nij kazisti (casuista) ali filosof, ima imat najmanje ove knjige: *misal, breviar, doktrinu* malu i veliku, *Duše verne*, knjige *Porta coeli*, Izpravnik i *ritual*, ako ne već, i takove marljivo čtati“.

XI. Ne umiju reći, koliko se je put štampala, nu imam u sebe oliš jur pomenute štampe Rimske latinskimi slovî, još i Rimsku glagolskimi, i Mlĕtačku opet latinskimi slovî. Napis je u obiu onaj čto i u štampe prve, samo čto je na glagolskoj pridato: „a sada pismenî glagolskimi izpisan i napečaćen O. Rafaelem Levakovićem. Romae, typis S. Cong. de Propag. Fide. 1635“. A na latinskoj piše: „In Venezia, 1709. Si vende da Bortolo Occhi itd.“ Na Zanettievoj štampi neima nikakve censure nu samo: „Con licentia delli superiori“; nu je glagolskoj bio censor Bartol Kašić, te piše: „Ex commissione Reverendissimi P. M. S. Pal. Apost. perlegi libellum impressum Romae 1582, cum hac inscriptione: Ispravnik za Erei, hoc est, Direttorio per li Sacerdoti, quem ex brevi Directorio Latino Magistri Polanci Theologi Societatis Jesu D. Simon Budineus Jadrensis Praesbyter paraphastice non verbatim Illyrico Idiomate conscripsit. In eo nihil contrarium fidei Catholicae, neque bonis moribus inveni. In quorum fidem etc.“

Romae die primo Novembris 1635.

Bartholomaeus Cassius, Societatis Jesu pro Illirica Lingua Poenitentiarius in Basilica Sancti Petri.

Censori Padovanski „Noi reformatori dello studio di Padova“ sudci stanoviti vsakoj Mlĕtačkoj knjizi, leh se na ovu Rimsku štampu pozivlju i dozvoljuju da se preštampa, samo čto su na mĕsto g. 1635 napisali: „stampato in Roma nell' anno 1636“ u čem jedva da su pogrĕšili, čim je Kašić istom na dan vsih svetih g. 1635 glagolski rukopis podpisivao. *)

*) Dubravsky u svojoj knjižici *Glagolitica* navodi neke glagolske knjige, te pod godinom 1635 pripominje: Directorium sacerdotum. Auctore P. Hier. Panormit. Ord. Praedicatorum et Interprete P. Stephano Matenica, Franciscano. in 8vo typis sacr. congr. de propaganda fide. Šafárik, toliki poznavatelj glagolice, u spomenicih glagolske pismenosti, čto ih g. 1853 u Pragu na vidĕlo iznesao, ote knjige ne spominje, ni nje ni njezinâ pisca. A i meni je težko vĕrovati, da se jedne godine dva izpravnika utiskivala, te *oba* troškom razplodnice. Nu ipak pozabiti ne smĕmo, da se i za Búdine dobe samo dvĕ godine ranije t. j. 1580 u Rimu kod Zanetti-a i slavni Nauk krstjanski Lisandra Komulovića pečatao.

XII. Na obrtku drugoga lista utlake glagolske ima pěsma, kao na obranu Levakovićevu, složena po čeljadetu, komu je bližje do Kupe ili do Save nego do morja; a na to čověk nagadja (a poslě se još i uvěrava) nečto po jeziku (n. p. *bu* m. *bude*) a nečto i po tom, čto je naměnjena mužu, komu je prva zora cikla u Jastrebarskom. Nu čujmo!

Duh Budineov otcu Rafaelu Levakoviću
knjigočiji Slovinskomu.

Pokli na mû sriću nî muža na sviti
  Moj Levakoviću, u vike čestiti,
Kî bi prosuditi pravedan hotil sud,
  Ter ti zahvaliti za mnogovridni trud:
Evo ja odovud, gdi razum bez mraka
  I čustva odavsud bistro vide svaka;
Gdi zloba opaka ne slipi človika,
  Bez tmin, bez oblaka gdi su vsakolika;
Mala i velika gdi su otvorena,
  Od početka vika koja su stvorena;
Gdi mnogo scinjena sveta pisma sjaju
  Tobom izpravljena, ter večnost primaju;
Gdi sad dolitaju tobom moji trudi,
  Koji skazivaju, oč tva pamet trudi;
Kâ hlepi, kâ žudi, da vsak boga hvali,
  Da narodu prudi, da grihe obali;
Velike ti hvali vkup dajem i znati,
  Da te i ostali hote počitati,
I da hte poznati tve trude na vike,
  Kad te bû nestalo radi smrti prike;
Ter čim budu rike slovinske plinuti,
  Vsak će tebi dike veselo kliknuti,
  Krunu knjižne dike mrtav ćeš stignuti.

Ove pohvale Levakove neima u štampi Mlětačkoj, nu i tamo su vrste na koncu istoga mu zagovaratelja, kdě na razstanku ovako pěva:

Eto vam knjižice virni božji sluge,
  Za pomoć dušice i vaše i druge;
Popom Budinićem nigda tomačene,
  Sad Levakovićem prenapečaćene.
Riči su, kako je Đalmatin postavì,
  Dal' pismo nikoje Hrvat ponapravì,
  Neka za oboje narod boga slavi.

XIII. Čim je glagolski Ispravnik dan danas knjiga velmi rědka, to ja prepišu nje predgovor, te prisvětio bud i trošicu lěstor pověstio knjizi nam glagoljašici.

Bogoljubnomu čtilniku
Brat Daniel Grozdek malobratac
deržave Bosne Hrovatske.

Ispravnik ovi, nigda iz djačkoga jezika u našk Slovenski pokojnim popom Šimunom Budineom Zadraninom preveden i djačkimi pismenni utišćen, evo sada ishodi slovmi glagolskimi, trudom M. P. O. Rafaela Levakovića Jastrebaršćanina, moga čina i moje deržave bogoslovca ljubomudroga i otca od reda dostojnoga, prepisan i napečaćen na korist i službu ispovidnikov i pokornikov našega preslavnoga naroda, a za bilig i poličastvo (po*ru*častvo?) goruće ljubavi, kome gledi, želi i išće rečeni M. P. O. Rafael pomoći one redovnike, koji slovinskim govorenjem slave i diče gospodina boga, i istim svete misse, službe tere čine božastvenne odpravljaju. Trudoljubstvom njegovim jure imamo ispravljeni i s Rimskimi sjednačeni missali naši starodavni, a na skorom i breviari hoćemo imati, kojih druga stvar ne zaderžuje nego da nimamo slov potribnih na ruku, doklam ih častnici svete skupšćine razmnoženju vire nastojećej, kako im zapovidano jest i kako činiju, ne doverše. Drugo ti nimam bogoljubni čtilniče opomenuti, nego da ove knjižice ljubeznivo zagarliš; tere ako u njih koju rič staru ili inaku, koja ti ne bi dopadala i ugodna bila, obnajdeš, ne prigovaraj, molim te, kako su niki bez vsakoga razloga okosce i bezozirno missalu jure imenovanoga otca prigovarali, dali upitaj onih koji znadu, a navlastito, dokle živ bude, istoga M. P. Otca, koji se tako serčeno trudi za proslaviti narod i za obogatiti ubogu cerkvu našu. A verhu vsega opomeni se, da tko starim putem hodi, ne zahodi. I Bog s tobom.

XIV. Ako je o tom govorit, jesu li složne vse tri knjige Izpravnika, to mi je reći, da u štampi Zanettievoj ilti najstarijoj nečega nejma, čega u glagolskoj i Mlětačkoj jest. Tako u glavizni: „Od inih upadanji ili kazov proklestva, koji nisu sahranjeni u bulli večere gospodnje“ i kojih Budinić načitao sedamdeset i jedno, nejma u čitulji ***upadanja ili kaza*** 63 ni 64 (čemu ima razlog u preporih bogoslovnih i diplomatičnih one dobe), nu su zato (po štamparskoj grešci?) čisla 68 i 69 utisnuta dvaput. Po knjizi Levakovićevoj čislo 63. slove ovako: „Oni kî smiju ustarmljivo reći i tverditi, da oni, kî derže, da blažena divica Maria bì predhranjena od griha istočnoga, upadaju u eresiju ili u smrtni grih, i tolikojer kî bi z druge strane rekli (štampa Mlět. rek*al*), i jest kaz Papin.“ A 64. ovako: „Oni kî pripričuju i ne dopušćaju, da posli ili legati apustolski budu prijati, i da opravljaju ono, na čto poslani jesu.“ Nije ni najmanje sumnje: i ova su

dva čisla Budinićem prevedena: ne samo zato, čto su i u podliniku Polancovom, nego i zato, čto je na jeziku pečat neoporeciv govora Budinićevâ.

XV. Ako li je pak o tom govorit, imali med Izpravnikî razlike filologične: tú mi je potvrdit te reći, da je ima to u pravopisu to u slovnici; nu ne med Budinićem i Levakovićem, nu med njih dvojicom i bezimenikom těska Mlětačkoga. Viděli smo, da je otcu Rafaelu trebalo branitelja, er je Grozdek, njegov zemljak, i duh pokojnoga Búde na svědočastvo dozivao. Šafárik veli, da mu je dodijavao nekakov Tezeo; a Kopitar ga kori, čto se u popravah svojih dao zavesti Terleckim, te je misale i breviare svoje natrusio besědami Rusinskimi, ne poiskav pravih staro-slovinskih iz rukopisov starih, kojih beséd on mogao najti u psaltiru Nikole Rabljanina, čto mu ga bio posudio (ili poklonio?) biskup Bosanski. Može biti, da je otac Rafael tako postupao s knjigami jezika *crkvenoga*, nu knjiga našega Budinića pisana je onim jezikom, kojim i danas govorimo, te mogu reći, da je Levaković pone u tom dobro učinio, čto je ruke uztezao, te Budinića takvâ nam na pismu glagolskom uhranio, kakov je i na pismu prvom ili Latinskom, prem da plěvača ostra po njegovih gredah plěvora je dost oplěti mogla.

XVI. Mnogo je samovoljniji Izpravnik Mlětački. Iz njega se lěpo vidi, kako nam se jezik vse to više i više mutio; te čim takva prispodoba može koristna biti, nisam truda pošćedio te sam poiskao te razlike i gnjilote, s kojih se jezik otruo i uprhčao.

Uzmimo najprě razlike slovničke, te sklonovanje i sprezanje.

Budinić 1582.	*Bezimenik 1709.*
Dat. pl. kost*em*, moć*em*, zapovid*em*	kost*jem* (sic), moć*am*, zapovid*am*
Acc. pl. konj*e*, ljud*e*	konj*i*, ljud*i*
Loc. pl. fem. 3-ae decl. o stvar*eh*, zapovid*eh*	stvar*ah*, zapovid*ah*
Loc. pl. masc. et neutr. po čas*ih*, znamenj*ih*	po ča*si*, znamenj*i*
Praes. verb. sing. in avati: prigriš*aje*	prigriš*uje*
„ pl. prij*im*lju	primlju
„ formae neg. verbi imati: n*ej*ma	n*i*ma
Ger. masc. praes. sing. mig*aje*.	mig*ajuć*
„ praes. plur. znajuć*e* (koji *znajuće* pripušćaju itd.)	znajuć*i*
„ masc. praet. sing. poč*am*	poč*avši*
„ masc. praet. sing. zri*v*, taknu*v*	pazeći, taknući

To nepoznavanje gerundija tako je daleko našega *izpravitelja* Izpravnikovâ dovelo, da ga je na četu razuma ne jedan put indikativom izměnio. Tako je u njega město rept*aje,* prilag*aje,* vrać*aje*, hot*e* naštampano: rept*a*, prilag*a*, vrać*a*, hoće itd. Tako mu ni imperativ Budinićev ne ide u glavu, te on opet, *po svoju,* premudro izpravlja. Město: „I ova dosele *budite* rečena“ u njega ima: „I ova dosada *budu* rečena.“ Pak opet město: „Koji brane poglavicam da *ne mozite se* služiti oblastju svojom“ on je napisao: *„ne može se.“* Da je po sreći izpravio *ne mogu se*, bolje ju rečė i od Búde, er je *ne mozite se* město latinskoga conjunctiva, kojega naš jezik ne zna. Tako on, pop, nije razumio ni crkvenoga *„poželiši, posvetiši“* nu je stavio: *poželi si, posveti se.*

XVII. Manje mu je prigovora glede beséd njim zadržanih ili proměnjenih. Tako mu se ne može u zlo primit, čto je kděkoje besěde nepoznatije nadoměstio poznatijimi (ako i nije prave potrebe bilo). Tako je u njega *pušća* m. *ohaja*, *druga* ili *ostala* m. *ina, protivni* m. *oporni, spomeneš* (sc. ime božje) tašće m. *pojmeš*, *odonuda* Fara (= Pharos) m. *onuje, bližnike* m. *bližike* (acc. od *bližika. „Bližike* i rod svoj, komu dika biše, Tišćė u nepokoj. Hekt.) itd. Nu ako i jest smio čto takvâ izměnit, itako je očito, da nam jezik postajao vse to těšnji i suhlji. Kděkojih beséd nije pravo razumio, te ih ne dobro tumačio. Tako je *klevetanje* Búdino tumačio *mrmuranjem,* šala i *tamaša* (= Laune) *tašćinom*, město *smiono* utisnuto je *smišno*, m. *grdne* pesni ima *grde* itd. Pridam još nekoliko razlik poneznatnijih, nu onu dobu, kdė nam jezik padao i vse to težje razuměvao se, kao pečatom znamenujućih. Piše dakle Izpravnik Mlětački *nečisto* m. *nečistivo* (incaste), *stremenit* m. *strmenit*, *udilje* m. *udiljice*, *svaki*, *svi*, m. *vsaki*, *vsi*; *stvari* m. *tvari*, *koji* m. *kî*, na *versi* m. na *čisla* i *mire*, na *dalek* m. na *daleč*, *sgorarečenih* m. *sgorurečenih*, *razmetati* m. *razmitati, biskup*ov m. *biskup*alj, *malahno m. malahto, pok*le m. *pok*ol (*pokol* nas odbižė. Hekt.), *imajući* m. *imijuci, poslal* m. *posilal*, *prijimlju pribivaju* m. *prejimlju prebivaju*, *slišati* m. *slišiti*, *'zručeno* stado m. *priručeno, laž*ivo m. *lažno*, *zakonito* m. *zakonno*, *vladičanstvo proročanstvo* m. *vladičastvo*, *proročastvo*, *pisavci* m. *pisci*, *odovuda* m. *odovda*, *kursari* m. *husari* morja (husnuti - ugriznuti. Mikalja) itd.

XVIII. Spomenimo i to, da je Šime priziraо koren u pravopisu, čim se onaj neznalica, čto je Mlětačku štampu obstaravao, povse razkalašio. Tako je u Šime su*d*ci, o*d*sud, o*d*sudil, o*d*staviti, po*d*taknuti, praz*d*nosti, praz*d*nost, praz*d*nujući, tis*k*nost, tis*k*niji, o*t*ca, stra*h*, *č*to, *č*togod, *č*te, *č*teći, *č*til, *č*tenje, nepo*č*teno, po*č*tuj, po*č*tenje ro*d*jen itd. Onaj drugi vse po zakonu mekušja. Vlastitost to Šimina to i mnogih pisac starih česta 'e jotacija s početka beséd n. p. jime, jini, jišću, jistina, jarhibiskup itd.

XIX. Nu pored tolikâ kvara, čto ga novlji Izpravnik staromu nanesao, ima ipak nečto, s čega prvo da ga pohvališ nego ukoriš. Tako je pokděkudno izgovaranje Dalmatinsko *ukrel*, *resti greb* izpravio te ima *ukral rasti*, grob. Tako mu je instrumental množine na *i* a ne na *a*: silam*i*, milostinjam*i*, svetinjam*i* itd. čim je u Šime kděkad na *a*. Tako je odhitio slovo *t* u trećem licu glagolov jednine i množine, te ne piše bude*t*, boli*t*, giblje*t*, primu*t*, itd. kako Šime, koji, ne znam, je li se u tom držao jezika crkvenoga, ili je takvâ izgovora još u narodu teklo. Ne reci ko, da to ne može biti: ja sam taj *t* nahodio još i u pisac věka sedamnajstoga, prem da na rědko.

XX. Nu kakov je izpravitelj Levaković? Rekao sam, da je *malo* izpravljao; nu da nije ni malo, tri sta put bolje. „Kâ se njemu ne *pristojahu*“ on prevržè na *prestojahu!* Ako se Búde koji put pozabio te jednom napisao *dj* n. p. uvri*dj*enje, a drugi put samo *j* n. p. pogr*j*enje: to je naš otac Rafail tako mudro tudaj prohodio, da se on o takvoj sitnici nikad zaděvao nije. Nu odista je krupnije, kad on Búdino „pogoda *crivu* dat“ čto je isto kako *ẑderati* i *bludovati*, izměnjuje te piše *krivu* m. crivu. Ni malo ne mišlju, da se to těsku izmaklo. A najsměšnije odista je, kad on uz toliku mrtvinu popravljaćeg mu pera tudjim besědam mira ne daje, te vsaki im *s* na *š*, vsaki *z* na *ẑ* izvrće te piše *šimonia*, *teštamentih*, *vižita*, *jurišdikciom* itd. Našao sam u Karamanovom breviaru i *ẑmekko*, čto on odista iz Moskovie unesao nije, nu je to baština otca Rafaela, zagovorenika Grozdekovâ. Kad se uzme, koliki je glas Levakoviću, izpravitelju tako směšnû, onda se čověk uzkopori i rad je saznati, na kojem stanu slava mu se dosnovala? Drugih mu popravak napominjati ne stoji za to, er ako i jesu nečto trězniji, nu se njimi ne dokopà ni pakla ni raja. Tako je u njega *koli*ko m. *koli*, *postelji* m. *postilji*, *u* m. *va*, *dianju* m. *deanju*, *Trenta* m. *Tridenta* itd.

XXI. Nu Šimuna li istog rad ove mu knjige Izpravnika uzmemo na rešeto, rekao bim, da mu je puno muke zadala, er su staze po njoj těsne i trnovite. Njemu je trebalo krčit i prosicat, er je na tom polju malo lazov i progonov bilo. Ako i jest narodni jezik u crkvi probio kděgod koju putanjicu, te je iz s. pisma mnogočta umio po naški izreći, čega ni danas jezici najpitomiji ne umiju — ali je teologija 16 věka za nas još pretanko prela, odveć cěpala; te kad bi sa strane Rima sěvalo i treskalo, nije nam pop glagolac pravo razabrat mogao, je li to *suspensio*, il' je *interdictio*, il je *irregularitas*, ili *excommunicatio major*, *minor* itd. naš bo jezik toga na tanko tumačit ne umljaše. U to te takvo trebalo je hrvatskoga popa, Latinski ne uměvšâ (a na njivi latinstva ota je pšenica najbolje ra-

djala) dobro uputit, jezik okresat i otesat, da vse to pravo razabere i razluči, jeda se čeljade, u kojega je oblast svezat i razvezat, u čem ne pobrka, te mu se uzice i konci kako ne zamrse. Meni je kao da sad vidju i gledaju našega Budinića, kdě pozire za popom Latinjaninom (a dobro se jaše na konju jezika Latinskoga), pozire za njim, da mu se ne odvrže očiu i s vida ne ukine. Ne pomisli ko, da sam preveć rekao. Uzmi ko i uzporedi ove dvě knjige, Latinku i Hrvaticu, te mož' viděti, kako je Šimi kděkad, za vsakim mal' da ne samostavnikom, bilo oddahnut i na novo brazdu zakrojit. Latin mu je na pastuhu odšiknuo utrenikom, dočim on, na dva volčića, težkim ralom orao po strani i vrleti.

Pak je li zato knjiga slabo prevedena? Da vidiš — nije. Čto sam ja putij u njega naišao na pravu žilu jezika našega? čto li se putij začudio, kdě počtenko uložio te svoj trnokop duboko u zemlju zameće, da izkopa, čto uzmozi bit prilika prema besědi Latinskoj. Ako i jest pokděkoje deblo Latinsko u njega se razgranalo i udarilo u kite i vije, ali su ga zato i razuměli. U njega ne biaše toga bezumlja graditi se i pomisliti, da nam jezik sustupice može hoditi bud za kojim gorostasom, ili da je naš jezik vrstnik Latinskomu. *Dva su bora uzporedo rasla.* Kad se ko na silu pogospodjuje, kad književnici kojega naroda s prvoga maha gunjac odhićuju a krzno i bagrenicu prigrću: onda takov pogospoděli jezik, komu ne biaše koli ukrutit se i ožestit, slabo uz narod priliplje, i kako čija ruka na njega padne i tudji větrac zasvirka, vsa ta prnjava bogatija s njega se oklizne i omakne, ter ostà mal' da ne golićem kakvim je i bio. Otoga, rekoh, nedoumlja u Šimuna ne biaše, nego je prevadjao po pravilu: Quid ferre recusent quid valeant humeri. Pravo reći: nije da je on šćedio pleća *svoja*, nu nije htio pretovarit naroda ćtionika; a trha je i težko je narodu, kad mu je mal' da ne i onaj jezik razumět, s kojega se za njega prevelo; nije prenaprtio narodnoga jezika, kômu se uzdišućû pod bremenom preskore i neuspěle novotarije struk ne uzvì ni ujedrì. A da toga ne bude, *svoja* treba pleća podstavit, *svojim* znojem kapat. S toga se prosudi. kojim koristnikom Šime bio to jeziku to crkvi Hrvatskoj. Otu mu knjigu spominje Ivan Kavanjin Trogiranin ovako o njoj spěvaje:

Pop dum Šimun Budineo
Za spověдce i pokorne
Izpravnik je lěp razveo;
Kdi uči grěšne i okorne
Grěhe okoljem razbirati,
I njih uzle odrišati.

XXII. Nu oliš knjige ove spominje još jednu u vrstah, nastavljenih tik do gornjih, koje ovako slovu:

Prinì on isti *Skup* i *Summu*
U naš jezik *Kanižija*,
Nek po ukaznom spasnom drumu
Puk hodeći ne razsija
I u mreže ne ubira,
Djavo, svět, pùt, kê nam stira.

Ova je knjiga utlačena iste godine i u štampara istog' Latinskimi slovî i bosančicom, i evo joj podpunâ začelja: „Summa nauka hristianskoga složena častnim naučiteljem bogoslovcem Petrom Kanisiem, tumačena iz Latinskoga jazika u Slovinski, i utištena po zapovědi presvetoga otca pape Gregoria trinadestoga. U Rimu, pri Dominiku Baži, lěto gospodnje 1533. in 4-o, listov 196. u bosančice a 132. u latinke.

A čelce joj ovako glasi: Summa to jest skupljenje ili sabranje nauka hristianskoga, složeno po počtovanomu otcu Petru Kanisiu bogoslovcu družine Isusa. Koje iz Vlaškoga ili Latinskoga jazika u Slovinski jazik protumačio jest pop Šimun Budineo Zadranin.

XXIII. Prvo nego koju ob etoj knjizi progovorimo, izvadimo one vrste, čto su kděkud po njoj raztresene.

Na listu 122. ima ovaj okončak:

Utvrdi, bože moj, to čto si sadelal,
I daj, v tom da puk tvoj velik plod bude sdal.

Na listu 130. opet ovakov:

S angelî vsi sveti i vsa tvari na svit
Bogu hval uzpeti sa mnom račite htit,
Kî mi dà početi se dilo i dospit.

Nu na listu 17. ima podužja pěsma s. Grgura Nazianskog u čast děvi Marii:

O bogorodice, bez konca blažena,
Mati i divice milostju 'zpunjena;
Vencem okrunjena sunčene žarkosti,
Više posadjena nebes visokosti;
Jur neumrlosti narešena dikom,
Počtovana dosti častju prevelikom:
Ti glasom i krikom mojim uho podaj,
O kâ jesi človikom ufanja paša i gaj.
Tvojih očiu raj ti k meni obrati,
I mâ moljenja saj gospoje ne 'zvrati,
Ov dar od boga ti mej vsimi ženama
Dostojna prijati bila jesi sama:

2

Da duha iskrama svetâ progorila
    Sina jes', slavo mâ, božjega rodila.
Toga cić, jer mila ja znadem da si ti,
    Moja rić jest smila k tebi se uputiti;
I smih tebi viti venac cvićicem vit,
    Kî na plemeniti bì trzanci savit;
I š njime k tebi prijt, tebi ga donîti,
    Za saznan darom bit, kìh mi si dala ti.
Ti me zastupiti rači od nevolje,
    Adnji lav srditi kôm će da me kolje.
I ti s blage volje braniš me človika,
    Skrovno i na polje meni protivnika.
Od koje se rika milosti izliva,
    Skaž mi put, kîm dika rajska se dobiva.
Kâ s' vsih divic diva, bud mi pomoćnica.
    I za moja kriva dila odvitnica.
Kâ s' nebes kraljica, budi mi pri tvômu
    Zastupitelnica sinku predragomu.
Rada dobru mômu, (s) svetimi divami,
    Pomozi mi, tvômu, vrućimi molbami.
Ne daj mi silami djavljimi poleći,
    Ni me žeravami paklenimi žeći.
Ti tvojimi plećî milo me žašćiti,
    Paklenjak smrdeći jer mi udilj príti.
Rač za me boj biti, da človikogubac
    Ne bude vik biti moje duše rubac.
Čin človikoljubac da premili sin tvoj
    Griha, ki jest grubac, obvaruje duh moj.
Blizu pri meni stoj, šćiti me i brani,
    Verom i po tvojoj milosti me shrani.
Tobom vsim, i mani, daj bog milost svoju,
    Tim pesam, prem da nij vridna, ja ti poju.
Zdravo sveti goju, sveta divojčice,
    Od kê ne dostoju ja rît besidice.
Prečista divice, liplja ner vse ine,
    Vridnija vojnice nebeske višine,
Prečiste vedrine cesarice svita,
    Od nugalne stine majko prečestita,
Oh prevrhovita umrših radosti,
    Bud vsim ljubovita utiha v žalosti,
    A meni vsa lita nadežda milosti.

XXIV. Ova je knjiga, kako rekosmo, utisnuta i Latinskim pismom i Bosanskim. Ona je pisana drugim jezikom i pravopisom drugim nego ur pomenute knjige Búdine; čto se može komu tim čudnije viděti, čto se one glede vremena štampale ne na odmak nu zasobice, te za dvě godine vse se doštampalo. Od 1582 do 1583 čověk svoj način pisanja tako podpuno ne proměni. Domišljaju se dakle, da je naš Zadranin dugo rukopise u sebe hranio, te uz dobru priliku ili sam ih u Rím ponesao ili komu izručio. Domišljaju se i tomu, da je Pokornice i Izpravnika preveo do Tridenta njim ne vidjenâ, a prevod Kanisia da je pripisati odonud se povrativšû. Na to me nutka ne samo to, čto je ili tamo ili u Insbrucku (kdě je takodjer neki děl sbora Tridentinskogn věćao) Canisia i viděti i s njim prevod ugovoriti mogao, nu mnogo više to, čto iza hrvatstva dvaju prevodû prviu u knjizi mu se Canisievoj jezik povse prebrsnuo. Tomu prehitu jezika mu prvo bistrâ i čistâ uzrok ini, kako sudju, biti ne mogaše nego sastanak Tridentinski, kdě je bilo svećenikov kako odinud, tako i od vsake strane Slovinske, te je prilika pomisliti, da je moglo biti pogovora med njimi o čto se može većem te i crkvi prudnom ujedinivanju ili sbliživanju jezika Slovinskoga. A mogao je Budinić i lěpo iz rukû Canisievih dobiti tu knjigu, godine 1559 u Pragu na tri jezika štampanu: na Latinski, *Češki* i Němački. Progovorimo dakle najprvo o jeziku *Hrvatskom* Budinića Šime, te i o *novom,* kojim uzpisao; a poslě pripodobimo *bosančicu* k *latinki* u prevodu Canisievû.

XXV. Uzmimo najprě imena samostavna. U vsih knjigah Búdinih često naideš na substantiva verbalia n. p. *rukopisanje; moljenja* i *prinošenja; napravljenja, naredjenja* i *razstavljenja;* — „Jer tvâ *svedovanja* (testimonia) *učenje* su moje, A mâ *svitovanja* pravednosti tvoje (tua lex)“. Isti nam crkveni jezik boluje od toga. S njega je to prešlo i na jezik Ruski. A nismo ni mi čisti. Još početkom ovoga věka mogao je Ferić, Dubrovčanin, ove strahovite vrste napisati:

Da kô otac *ćućenje* mrtav bi mog'o imat,
Kê bi mu *mučenje* ah! bilo, da svôm dat
Tomačenje Atene *) *hotěnju* **) ne znade.

A povse nepodnosna takova su samostavna izvedena od glagolov netrajućih, kako je u Šime: *unidenje.* Jedva su bolja imena na *je,* a njih je Šime prepun. Tako ima u njega: *pravje, sličje, množje, zlobje* (vitium), *podobje* (virtus, typus), *vapje, skotje* (pl. skotja, sic), *poglavja* (= poglavari) i starišine, *prikrvje* (= rodbina), *prepričje, naravje, mlohavje,*

*) t. j. Atinjani.

**) t. j. oporuci mu zagonetljivoj.

proraslje (= exuberatio), *bahorje, betežje, pobožje, okušje, neskladje, bezgrěšje, primisalje, pedepsje* i *nepedepsje, darje* i *blagodarje, velodušje* i *malodušje, svetokrovje, dobroćudje, dobrotvorje* itd. Koliko ih med ovimi da pohvališ? Kděkad je dva zaglavka ili okončka u jedan sgnjeo n. p. *veličastvije* (a ima u njega i *veličastvo* i *veličje*), *opijanstvijem* (ima i *opijavstvo*), *božastrije* (m. božastvo), *sućastvije* (= substantia, a ima u njega i *sutje* i *sućastvo*). Nu ako su mu *dobre* beséde Latinske muke zadavale, to je s nedobrimi još i mučnije bilo. Ko da prevede *transsubstantiatio?* Nu je tuj Budinić pokazao junačtvo, te besědu neobičnu i varvarsku izměnio dvěma, čto su još neobičnije i rugametnije: *presućastvinje* i *presućastvianstvo.* I najveći bogoslovci naši nisu bili vsaki put srećni izobresti besědu sgodnu i prikladnu. Čto se nije izmučio Kanižlić, da izreče *omnipraesentia!* Koji put ima *svakdibitje*, koji put opet *vazdagledje*, drugi put opet, oćutiv nasršenost svojega novokova, ne reče nu tek *pribitje*, ili *pridbitje* ili *ovdišnost*, čto je samo i to traljavo = praesentia. Da ju reče *povsudnost* ili *vsudašnjost* = manje truda a više sreće. Čto je neprilike zadala Latinska *circumstantia* vsemu Slovinskomu rodu? U jeziku crkvenom: *obstojanije,* u Ruskom: *obstojatelstvo,* u Poljskom *okoliczność*, u nekih nas *okolnost* i *okolovština,* u Mrnavića *okolostanci,* a u Budinića *okolušćina* i *okolustanje.* Běda nad bědu! A nije dosta *prilike* il *neprilike?* Napomenimo još koju zlokovnicu Búdinu: *grehopadanja* (casus reservati), *tvrdostanje* i *tvrdostanno* (constantia, constanter), *svršnodelatelj* i *svršnodeanje* (absolute agens, actio absoluta), *izvršitost* (perfectio) itd. Kděkad opet dva zaglavka u jedno slěva, kako smo već i viděli: *ćiniteljnica, vladaovac*, *diolbinja* (participatio) itd.

XXVI. Ogledavše kako besěde měsi i tvori *), vidjmo kako ih sklanja. Ničim se jezik susědov Vlaških, pisac Dalmatinskih, tako okužio i nakvasio nije kako predlogom *od* u genitivu to jednine to množine. Nije se toga ni Šimun povse uhranio, er ga u njem to jest to nije, kako se može viděti iz ovih nekoliko vrstic: „Ja ću ga čuvati *pečali* svakoje“. — „Bože *od milosti*, listor me ne pusti“. — „I da se ne smutiš mutežem *grišnih vod*, Ner k bogu da skrutiš *od tvojih nogû* hod“. Imena ženska, kojim zaglavak *a*, u genitivu jednine imaju *kděkad* i (= y jezika crkvenoga) n. p. *slavi*, *sili* itd. Čto je genitiva množine, to on ima (nu malokad) *ij* u mužkih i srednjih n. p. *dar*ij, *sud*ij, *dilovanj*ij, radi lažnih *govorenj*ij, *pisanj*ij itd. a u Canisiu i nekoliko Srbskih: *uda*, *molitava*, *kužnika*, *ne-*

*) Čto je beséd njegovih dobro utvorenih, tim bude města u mojem *Tumaču* i *Slovniku* mojem, světla li kad ugleda prvi, gotov li kad bude drugi.

***prijatelja*, *dobara*, *grihova*, *plodova* itd. Inače mu je genitiv i jednine (samo jednom *brimène*) i množine povse po pravilu jezika Hrvatskoga. U lokalu jednine ima kděkad *i* (= *ě* jezika crkvenoga) n. p. v *osini*, o *mni* itd. Dativ množine 3-a sklona ima na *em* n. p. *zapovidem*, *napastem*; a lokal istoga čisla, sklona 1-a na *ih* i *eh* n. p. *psalmeh*, *posteh*, *stožereh*, *nauceh*, *grěsih*, v *dejanjih*, a sklona 3-a na *eh* i na *ij* n. p. *stvareh*, *zapovideh* „na ovih *kripostij*" nu kděkad i neutra vse tako: v *pošudenjij* i *pohotinjij* „U *velinjij* tvojih hoću se poučit" itd. Povse mu je nepravilan akusativ množine u imen mužkih, sad *e* sad *i*, uz proměnu glasov grlom izgovorenih i bez nje, te tako: *grihe*, *grihi*, *grisi*, *poboji*, *sudi*, *puti*, *lazi*, *vojnici*, *danci*, *odstupnici*, *člověci* itd. Takov se akusativ i danas može čuti nuza vsu obalu Jadranskoga morja, te je i njegov zemljak Baraković isto ga tako sklanjao:

„Vidih tmine, vidih *mraci*,
Vidih paklu strašna vrata,
Vidih zmaja kdi se hvata,
Da potamni suncu *zraci*".

Isti instrumental množine ima u Šime kděkad *c* ili *z* ili *s*, pošadših iz glasov grljih n. p. *naucmi*, *grismi* itd. Nominativ množine u imen mužkih u njega je često na *e* n. p. *sinove* božji, *kršćane*, *stole*, *pogane*, *robove*, *roditelje* „A ovce njihove jesu mnogo plodne, Pritili *volove*, krave velmi rodne". Tako mu je pěvao i zemljak Zadranin-Ivan: „*Dvorane* u istinu veseli svi biše, *Gradjane* veselje mnogo učiniše". Osobito mu je čest takov nominativ u imen narodnih: *Israelićane*, *Ninivićane*, *Ejupćane*, *Sodomićane* itd. A opet tako u pomenutâ mu zemljaka: „Tomu se *Rimljane* jaše veseliti". Ko da ne misli tuj na: „My *Čechové*" a i na primorska i druga sela Hrvatska *Grižane*, *Jezerane* itd.

XXVII. I bez ostrâ suda reći je, da je naš sveti prevoditelj često nagrdio naše sklonovanje. Tako u njega kděkad i neutra imaju *ov* u gen. množine: *sajmišćov*, *městov* (nijednoga Levaković ne izpravio), *delov* (operum) i možebit još koja. Kděkad ne znaš pravo je li pogrěšio: čto nije padežu oblika pogodio (čto je uz tolikoputno pogadjanje težko i pomislit) ili: čto ih je měšao, kako n. p. u ovom priměru (jedincatom): „Dokle vikuvičnje milošće bahnu dni, I prilik*ah* starih prignu se osini" *) kdě je lokal město genitiva; ili napokon zato, i to često, čto nije znao koji se padež kojemu predlogu hoće. Tako ima nekakov instrumental město dativa: „*Protivu tolicimi protivnici* i protiva *tolicimi pogiběli*" — „*Protivuči*-

*) Ne treba mi napomenuti, da je to po nauku današnjih *ahavac* baš onako kako treba.

njenje tim sgorarečenim *trima kriposti*". Tako ima u njega ovomu nasuprot dativ město instrumentala: „*Meju onomu* čto dobro i *meju onomu* čto zlo jest". Ima jednom i instrumental město lokala: „Mučen p*ri Putanscim Pilatom*". A i lokal kděkad za instrumental: Za *pleć*ih itd. Nu grěška, na koju se najćešće u njega naměriš, proměna je genitiva s lokalom uz predloge *od*, *iz*, *okol* i *radi;* grěh odista potežji a ne vaodatni, ako se i nahodi kděkad u istom jeziku crkvenom. Nahode se dakle, na sramotu njegovâ inače tako pohvalnâ sloga, i ove rugote: „Odnimajuć ga *od dilih milosrdnih*" — „Potriba siluje, da se i *od* svetih *stvar*eh čtogodi promeni i ponačini" — „Niki *od* tih *nauc*eh imamo i prijali jesmo" — „Govoreći *od* vrstij ili *trac*eh toga griha" — „Ima izpovidnik upitati *od rić*eh nečistivo rečenih" — „*Od ikon*ih ili prilik" — „*Od* vsih sgarrečenih *vrst*ah pregrěšenja" — „*Iz* crkav i ostalih *měst*eh" — „Izvadjeno jest *iz* rečij i *nauc*eh evangelja" — „Bludenje pameti *okolo stvar*eh nepodobnih i nečistih" — „*Okol zapovid*eh bozjih" — „Koji izrekoše *okolo stvar*eh od vire" — „*Radi* vsih sgorurečenih *stvar*eh". Kděkad i nije *pravi* nu laži-lokal neki, te mu rabi za genitiv: „Bljusti se *od nečistot*eh duše" — „*Od sudb*eh tvojih uzbojah se" — „*O* smutnji svetih *stvar*ah".

XXVIII. Nu predjimo na priděvnike, te ih odbavimo čto se može na kraće. Viděti je iz njih zaglavka, da mu je bio na pameti jezik crkovni, te zato i nahodimo: grob gospod*anj*, dug sinov*alj*, officia biskuplj*eva* (episcopi), odivenja ili ureha biskup*aljska* (episcopalis), izpunit*ljiv*, nerazděl*im*. Jednom ima il po grěšci štamparskoj ili samohot človik*ać*ki m. člověč*as*ki, tako i umr*šli* m. umr*ši*, mal*ah* m. mal*ahan*. U množini ih sklanja u nominativu (a i u padežeh drugih) po Dubrovačku t. j. měnjaje *k* na *c* itd. n. p. *kripci*, *tolici*, *kolici* itd. Instrumentalu jednine pridaje onaj dotužljivi *e*:

„Blago njegovim*e* velenjem idućim,
I srdcem sa svim*e* njega izišćućim".

Tako ima i kim*e* itd. kao da naša possessiva i bez njega preduga nisu. A povse je nepodnosno, kad se taj *e* pridaje još imenu samostavnû. Tako ima u Ferića:

„S trpeze sve iste gospar mi svôjom*e*
Kosti, kê ću grizti, dodava rukom*e*".

Pak opet on:

„Trči k otcu svomu, i brata veljom*e*
Osvadja u tomu prid njim*e* krivnjom*e*".

Komparative ima kděkad one, čto ih i primorci govore, i koji se i u Zadru govorili: krot*kiji*, krep*kiji* itd., nu priděvnike nepravilne zaglavljuje na *ši*, *ša*, *še*: *bolj*ši, *vek*ši, *manj*ši, *gor*ši; *to vekše* = eo magis.

XXIX. Svrnimo sad k glagolu. Prva osoba sadanjega časa u njega se zaglavljuje često na *u*:

Govorenja tvoja usrid srdca *pišu*,
I v njem ih *krij*u ja, da ti ne *sagriš*u".

Nu nije rědak ni okončak na *m*. Treća osoba to jednine to množine, osobito u Canisiu, često ima *t* n. p. *nît* = nije, *sut* = jesu, putuju*t* itd. Glagoli, čto im je infinitiv na *avati*, u sadanjem času imaju često *ajem*, *aješ*, *aje* itd. n. p: *odkuplj*aje, *raztrz*aje, *nuk*aje, *otvaraje*, *objavlj*aje, *prosvit*aje itd. Prema tomu imaju u starih pisac glagoli na *ivati* u sadanjem času *ijem*. Tako n. p. Hektorović: „Kê (gen., sc. zlatne ostroge) strane sa svake dostojnâ te diju, Jere časti take tacim se *dar*iju". Vremena polu-minula onakva su, kako ih nahodimo i u pisac Dubrovačkih: *padahomo, kazahomo*, *bižahomo, ginjahomo* (sic), *bihomo* itd. Nu ne mož' nam bit po ćudi: *otimljeh*. Isto su nam tako nepoćudna vremena mu minula: *znadih, vazmih, obučih* (m. znah, vazeh, obukoh). Prema Dubrovačkomu *rěh* = rekoh ima u njega i *věh* = vědoh:

„Pru, juže ne *věh*, preljubiteljno iziskah".

Ima u njega i participium *reli* = rekli, kojega u Dubrovčan zatekao nisam (ako me nije pamet iznevěrila). Imperative ima dvojake: *bud*, *vrz*, *čin*, *vež*, *rač* itd. nu takodje: *zatvori*, *nauči* itd. Drugo lice imperativa rabi mu i za treće, kako su onda vsi pisali:

„On u nju (t. j. zamku) *upadi*, on u nju *uvezni*".

Tako i u množini:

„Na onoga, tko je prvi njih vojvoda,
Padite svakoje nevolje i skoda".

Nu ima jednom i: *neka budu bit* (sic). Uz gerundium nije razpoznavao ženski spol od mužkoga, kako to u naših pisac i danas biva. Tako rečè:

„Poželi duša mâ, u želji vik *stoje* (m. *stojeći*)"

pak opet:

„*Podav*ši (m. *podav*) mi ča htih (ti bože sc.) ljubko me utišì".

Nije razpoznavao jednine od množine, kako i opet i danas biva. Tako govore' o mnogih rečè:

„*Jam* se za ručice (m. *jam*še)".

Nu ima u njega i gerundium mnom doslě nečuven ili na um ne uzet:

„Nu *slog* (= *složiv* m. *složivše*) u jedin vez složte riči svoje,
Da vaše penje bez pristanutja poje".

Komu je to nenaredno čitaj: U slog i jedan vez itd. I participium u

njega bez grěha nije. Tako ima: „Strah smrti i *bivšega* (sic) suda". Nu ipak razlikuje, bar kděkad, participium glagolov prehodnih i neprehodnih, er se čita u njem: duh *pal* = den gefallenen Geist. Napomenimo i to, da u njegovih glagolov ima i oblikov dualnih: *vidita, projdosta, pridosta, mimojdosta,* ova dva *jesuta* dva razlika prigrišenja itd. Tomu se je tim manje čuditi, er je duala još i 17-a věka teklo po stranah posavskih i podravskih:

„I kda od takvoga mi dva se *vidiva*
Govoriti, i med sobum *veseliva*". Jurjevič.

„Ar se tem putem dva smrtna greha *činita*". Požunski Molitvenik. A i po primorskih: „Ta vinograd kupì od Frana Bonžornića iz Rike i od njega ženi Margarite, kadi *bista* obadva nazoči kuntenta.... A Miser Pero Denti i njegov ostanak vekovečnim zakonom *imejta* vinograd vživati". Hrvatulja.

XXX. Probravše sklonovanje i sprezanje našega pěsničkoga pobožnika svrnimo okom i na drugo čto, po čem njegov jezik od današnjega odstupa: reci od *književnoga*, er uz morje Šimunov se jezik mal da ne i danas govori. Tako je u njega primorsko *a* města književnoga *e* u besědah: *jazik, čakal, prijat, zaja, prokljat* itd. (U Gladilića, ostrvljanina, prevedšâ ili pače s bosančice na latinicu prestavivšâ s. Katarinu Divkovićevu, čitao sam i: na kolina *kljakni*). Uz primorsko *ča* ima u njega i *čto*, kako i u Habdeliču, Prgošiču i drugih kajkavačkih piscih 16-a i 17-a věka uz *kaj* često i *čto* stoji. Infinitivi takodjer, i u njih pečat primorstva: *svrševati, ispunjevati, obsluževati, priručevati* (preporučavati) itd. Kako je měšao *ča* i *čto*, tako je měšao i *vse* i *sve. Mani* m. meni, *zali* m. zli, *misalju* m. mislju, *na* m. nu, *vazpet* m. opet, vse to čověku primorca u pamet zove. U prvih mu je knjigah, po starinskom govoru i zakonu našem: *veličastvo, bożastvo, svidočastvo, sučastvo* itd. nu u Canisiu: *veličanstvo* itd. Ne znam, odkuda mu *r* u nekih besědah: *provoljno, prosluh, proglavit, propritio,* v *kudroj* (= hudoj ?) tamnici, m. povoljno itd. Za čudo mi je i njegov *e* u besedah *vsihe, njihe,* nu sam to ipak našao u njegovâ zemljaka Zadranin-Ivana:

„Na *njihe* udriše oholi Hrvati".

Ima on takodjer *vi* m. vam i vas, *ni* m. nam i nas, kako i danas još u Crnoj Gori. Město *uz* ima kděkad *iz* n. p. *izkrsenje, izbudjuje,* itd. kako mi i danas govorimo *istok* město *ustok* = oriens. Rekao bi čověk, da je za njega živâ još se govorilo po narodu *usaći* i *izdaći,* er u Budiniću čitamo *usašè, izdašè* město današnjega *usahnù, izdahnù.* Město *oštro* naš Búde piše *ostro.* Napomenut mi je, da je za staroga věka sila takvih beséd bilo, kdě se ne čulo *š* nego *s*, tako *skoljka* (putčica), *skor-*

njača, *skoda* i *skodljiv*, *skrabnica* i *skrabica*, *skrinja*, *ustrojiti* (castrare), *uspa* (užba, uštap), *piskor*, *ustrcati strcnuti* i *strcalica*, *skropiti*, *posilati*, *sojka*, *skrgutat*, *strk* (ruski: ster*h*). Nije se govorilo *čvor* nego *svor* (i *svorav*, *svorljiv*) te po takvom pisanju, čto je i u Mikalje i u Glavinića, laksě nam bude dokučiti besědu Češku *svornost* t. j. čto je tvrdo, i ujedno se drži kako i čvor ili uzao t. j. sloga. U kděkojih besědah i danas mož' čuti i *s* i *š*. Tako se govori *stahor* i *štakor*, *stroka* i *štroka*, *strměti* i *štrljiti*, *skrobut* (Vuk) i *škrebut* (Primorci) i *škrobotina* (Belost.), *sliva* i *šljiva*, *sluka* i *šljuka*, *s̀kula* (scabrities) *skulav* (asper) i *škulja* (foramen), *skala* i *škalja*, *sikati* i *šikati*, *oskvrniti* i *oškvrniti*. Dvojakà izgovora *s* i *š* u nekih besědah bilo je već u starini. Tako čitamo *skitati* i *škitati* = offerre, *prešalj* i *prešljen* u Mikalji, a u Čubranoviću *preslen*. *Bugarsko* i *Srbsko* (a i *crkveno*) *št* u našega pisca i vsih starijih Hrvatov vsakad je *šć*, zato on ne piše š*tedrota*, š*tediti*, š*teta* itd. nego *šćedrota*, *šćediti*, *šćeta*, čim je *št* jezika samo *crkvenoga* i *Bugarskoga* (kako i u Srbalj) prešlo na *ć*. Zato nam je neprilično čitanje *novljih* knjig glagolskih, kdě ti je isto slovo *št* čitati na dva načina: ili kao *šć* ili kao *ć* n. p. *plušta*, š*tednja* ne směš čitati jednako, nu ono prvo *pluća*, ono drugo *šćednja*. Slovo *l*, čto ga naš jezik na koncu provrgao na *o*, a u srědi med suglasnikî na *u*, često se još nahodi u Budiniću, nu mnogo češće u Canisiu, negoli u drugih mu knjigah, er u njem nahodimo *pulnost*, *sulza*, *populznost*, *dulgota*, *izpulnil*, *obulcite* i mnogo mnogo drugih, osobito kad čto vadi iz s. pisma; čim je u prvih knjigah pisao *punost*, *suza* itd. Nečto je izgovora slova *l* bez ikakve sumnje još onda u narodu teklo, er naši ostrovljani n. p. u Bački na Krku, po Čresu itd. i danas još govore *pe*ln, *h*elm itd. Vrančić ima još u svojem (za nas najstarijem) slovniku *napu*l*niti*. Kolike nam knjige, čto su starije, ne pišu *gltonija* = proždrlost? U Glaviniću ima i k*l*ne i k*lja*ne = kune. Nu Petretič piše već *dogovanje* m. d*l*govanje (magj. dolog), nu još ne *dugovanje*, kako Hrvati danas govore, razuměvajuće *res*, Sache, čim je Srbljem samo *debitum*, Schuld. A Divković i Radnić pišu *ou* n. p. *vouk* m. *vlk*, *pouk* m. *plk*, nu još ne povse *vuk*, *puk*.

XXXI. Već sam nekoliko put natuknuo, da je Šimin jezik, kojim piše u Canisiu, razlik od onoga, čto mu je u drugih knjigah. U čem je dakle te razlike? U tom, da, čim je u Psalmih ter Izpravniku jezik povse mu Hrvatski, u Canisiu mal ga ne rekoh *vseslovinskim*. Ko ga samo obršice pogleda, drugo mu ne reče, nego da je pisao Slaveno-hrvatski, er se tamo čita *duhovnoe*, *preroždenije*, *utverždaje*, *mežd*, *goruš*t, *vlhovanje*, *uzdržiši*, *mnoga*ja, *abie*, *ašće*, *zane* itd.; nu onaj, čto ga pronire dublje, zaslěditi može i beséd Čeških, a i Poljskih. Izvadimo i jedne i druge.

1. *Češke.* *Baranak* ili janjac neporočan.
Mili *pane* gospodi bože moj. (Ta mu je bęsěda i u Psalmih).
Od blažene divice *panni* Marie.
Ovako rekao i *mluvio* jest.
Znamenam te znamenjem križa.
Pametka ili spominanje ovoga sakramenta.
Skrze bitja ili života človičaskoga.
I *proto* znati se ima.
Leon ili Lav *Velki.*
Koliko jest *učinkeh* (sic) ili dilovanjij milosrdja.
Pospešno, *riklo* i hrlo.
Dati dobru *radu* il dobar svit dvojećim se il sumnjećim.
Gospodinu i njegovim ubozim *učedelnikom.*
Tada slava budet *každomu* od boga.
Izbavljeni i *visvobodeni* biti.
Ciéa privelikih *požitečnostij*, polz i koristij.
Oni *kteri* dobro i spasiteljno mole (ima i *nikotor* = *některy*).
Toliko pospišno ili *často.* — I nije dila, koje se ima *čašće* činiti.
Praveđan i *nevinan.*
Isukrst likar dušam stvorì i napravì *togoto* sakramenta itd.
Oholost ili *piha.*
Od *mnih,* koludara ili fratara.
Nečist ili *prznav.*
Dostihnutje, *vsakoho*, *jeho* itd.

Kděkad nije beséda Češka, ali joj priliči, i beséda je Češka našu primamila, kako se vidi iz ovih priměrov: „Ni *se šćedi* ili boji kadgod ovako reć". Ko tuj da ne pomisli na *štítiti se?* „Da ne nastojimo dobivanju ili pribivanju imanja svitovnoga *negoli brže* da kùpimo i skrivamo blago i krovišta nebeska". A tuj da ne pomisliš na *nybrž?*

2. *Poljske.* David *krolj* pogubì Uriu bezgrišnoga.
Žednih ili *pragnače* napojit.
Koji grde, *gane* i poruguju obćena pošćenja.
Izpulnjujući svit (= savět) one ljute preljubodevke *matke* svoje.
Ti imaju mnozi puti i *droge.*
Ova dila prinose jošte vsoj crkvi *pospolito* i obćeno sazidanje.
Koji daju *pogod*, stan i mesto razbojnikom.
Najprvšie i najpoglavitije misto. *)

*) Tako na punu pregrst ni danas iz narečaj se Slovinskih ne vadi, kako je vadio Šime; bez mnogâ razbora do duše ni zakona kakvâ, kako to već uz početak biva. Uhodio sam slěda i drugim piscem, nisu li se

XXXII. I kako je razlike u jeziku med prvencî Búdinimi i njegovim mljezincem, tako je ima i u pravopisu. Kolikim čtilnikom ne bude novo novcato, da u Hrvatskoga pisca 16-a věka, da u Šime Budinića, prvog nam *vseslovinca* književnoga, imaju slova *ċ* i *ẑ*? slova iza Šimine smrti popala i mrtva, dok uz pridruženo *ś*, čto ga prvi pisao Sušnik ili Jambrešić, Gaj ih opet ne uzkrisio. Malo li je u nas duhov bilo Šimunovû podobnih, kad tako sretna misao, od godine 1583 pak vse do 1830, ostala neplodnom! Nije li on možebiti prevod Češki dobio iz rukû kakvâ bogoljubnâ i rodoljubnâ Čeha, na saboru se Tridentskom desivšâ? ili, kako već rekoh, možebit iz rukû istoga Canisia, (kako je prilika pomislit) mnogo se o to pobrinuvšâ, da mu *Summa* (ad majorem dei gloriam) bude prevedena u jezikov čto veće? Napomenimo i to, da je Canisius i knjigu napisao: „De corruptelis verbi Dei", i da je bar *implicite* bila naměnjena i Děvinskim (Magdeburgskim) čto ih zvali *centuriatores*; a poznato je světu bogoslovnomu, da su te toli pohvaljene a i pohudjene *centuriae* s veće čęsti maslo bile Petra Pavla Vrgara (= Vergeria) plemića i nekadanjega biskupa Koparskoga. Uzmimo, da je Šime po vsoj prilici bio ugrijan katolik, i da je bez sumnje znao, da njegov mal da ne zemljak po Němačkoj se zemlji skita, i koječta proti Rimskoj stolici snuje; te s njegove pomoći i savěta s. pismo i druge *lutorske* se knjige baš zadnjih godin sabora Tridentskoga (1561–1564) u Urachu i Tubingi na jeziku i Hrvatskom i Slovenskom štampale, klimenticom i glagolicom; pak i domovina Šimunova njimi se do skorâ poplaviti mogla pače imala: uzmimo vse to na um, pak ne možeš ne pomisliti, da je Isusovac tako glasovit, te i strěle svoje na tolikâ crkve odmetnika a trovnâ mu zemljaka naperivši, Šiminû srdcu povse omilěti te on i poželěti mogao, s njim se pobližje upoznati. Bud kakvo světlo vremena buduća

---

pomagali blagom Slovinske nam braće, nu sam naišao na žicu povse tanku samo, i jedva spomena dostojnu. Tako ima u naših slovnicih po koja beséda inoslovinska, a ne znaš, po kojem čudu tamo je zalězla. Ima u Mikalji *jarzebina* = oskoruša; sorbus m. *jarzembina*. I u Dellabelli ima nekoliko beséd Poljskih. Tako ima: marmotta = *bobak*, *svizec* (sic) m. *śviszcz*; a brat (ili pače otac) Jaćim, kako u drúga našao, tako ju i on u svoj veliki slovnik upisao. Ima Dellabella i smeriglio = nisus; kraguljac, crnac, *orozemljik* (sic) m. *drzemlik*. A Stulić opet za njim, er u njega ne biaše Tomine ćudi ni za mrvu. Ima Dellab. i armellino = mustella alba; běla lasica, *gronostaj*. Nu ovaj put, bi reć, kao da je naš Jaćim lovio u Moskova, er je napisao *goriostaj* (ruski *gornostaj*). U Stulića i Voltiggia ima *podrožnik* = cichoreum; radicchio (beséda poljska, od *droga* = cesta, put; a tako se zove i Němački: Wegewarte). U Dellab. ima još i *jarzabek* m. *jarzombek* = divja kokoš (kako *on* tumači. Vuk tumači Haselhuhn = lěštarica) i *kur* = gallus, i *vrobel osobni* = passer solitarius; modrokos. Primorci ga zovu *stenjak*. Poznáto je, da je Stulić pun puncat beséd Ruskih.

nad ovim, čto rekoh, prosula, nitko mi za zlo ne primaj, čto sam se usudio koječto nagadjati, čega dokazati ne mogu. Nu povratimo se k pravopisu te i jeziku Budinićevû. Slovo ꞩ nejma oblika Latinskoga pisma, nu Češkoga švabaha; da se ko ne pomuti, te da zna, odkuda je prišlo. Slovo č ima kapicu kao circumflex, te sědi nad njim na hero i na prěko, opruživ steganca na lěvo. Ono drugo samo su kombinacije pravopisa Vlaškog, te me nijo mar na širje to izvadjat.

XXXIII. Kad smo već uzeli prispodabljati zadnju knjigu Šiminu k prvima, ne smiju ni toga zamučati, da mu je izgovor u zadnjoj feljkast, čim u prvima tomu šveljkanju slěda ne dohodiš. Bud komu se to imalo pripisati, ili piscu, il izpravljaču, il slagaču, meni ga je napomenuti, da već nije za drugo, a to bar za dokaz, da se voda bistrâ i čistâ izgovora narodnoga jezika po gradovih Dalmatinskih tada već mutiti i kaliti počela. Ima dakle:

ꞩ město z: od ꞩla, sablaꞩni, raꞩumljenje, ꞩovu, ꞩavitom, obveꞩati, boleꞩni, poraꞩnik, beꞩumni, ꞩnati, ꞩapoved, ꞩakon, saꞩivanje, ꞩmije, aꞩ, ꞩa, ꞩemlja, žaꞩal itd. čim je u Psalmih samo jedan put ꞩamka m. zamka, i opet žaꞩal.

z město ꞩ: drze, uzdrzanje, zelimo, uvizbuje, blazen, nadezdu itd.

č město *c* (a nikad *c* město *č*, kako je danas obično): pro*č*injevati, za*č*iljujemo, nari*č*aju, ov*č*e, vsega *č*ilovitâ I͞ka, toli*č*imi, ova*č*imi, naslední*č*i, razli*č*imi, ložni*č*e, divi*č*i, *č*rkve i *č*rkvene, ota*č* (gen. pl.) itd.

ṡ město *s*: *ṡ*križalje.

k město ***h***: du***k***a, du***k***ovni, sa***k***raniše, ***k***otinje, u stvareh rečeni***k*** itd.

Primětimo samo to, da on pomenute besěde ne piše *vsaki* put tako, nu mu se kděkad samo izmaklo.

XXXIV. Vlastitost katekisma, ne znam od koga pohodeća, ili od Budinića, ili od Kanisia istog (er mi nije Latinske mu knjige pri ruci) mnoga su synonima, koja čověku i dotužit mogu; nu kděkad, kad su na městu, govor oživljuju i podkripljuju. Evo ih nekoliko:

Da nas *očisti*, *opere* i *omije*.
Narečeno, *imenovano* i *nazvano*.
To *učinio*, *sazdao* i *svršio* jest.
Podobna, *prilična* i *sobrazna*.
Složno, *jedino* i *skladno*.
Imenom *žrtve*, *posvetilišta*, *prinosenja*.
Koji se *suobrazuju*, *prilikuju* i *pripodobljuju* I͞ktu.
Uzkrišaju, *izbudjuju* i *dvižu*.
Vrhovno, *poglavito* i *vlašće*.

Po *premoženju*, *dobitju* i *pobedovanju*.
Uzdavši se, naslonivši se i *podaprivši se*.
Jest neko *podticanje*, *ganutje* ili *sikalje*. *)
Strojiteljem, vladateljem i *srediteljem* crkve.
U *domu*, *stanu*, *hiži* ili *obitili*.
Obujimlje, prigrljuje, obuhita i *hrani*.
Mi *ništi, nevoljni, ubozi, potribljivi*.

Isukrst za objaviti priliku *istine* i *prave* ljubavi na *poslidnjoj* ili *napokonjoj* večeri, na kojoj *odkri* i *objavi* znamenja *divna*, *čudna* i *velika* itd.

Ako i jesu dosadljiva takva synonima, osobito kad su suhoparna, to jest, k razuměvanju ničta ne pomažu, kako n. p. *erea* ili *svećenika* ilit *popa* ili *redovnika*, *misnika*; to s druge strane odkrivaju obilje i bogatiju jezika.

XXXV. Šimin jezik i vsih malo ne pisac Dalmatinskih i Dubrovačkih onoga vremena povse je čist, nu rekao bim, da ako je bila *knjiga* čista, te čistote u *životu* bilo nije. Nu Dalmatinci, Vlahu susědovavši, jezikom hubavû i očesanû, mnogo su nastojali oko čistote jezika, ako se i nisu za pragom i po dvoru tudjinstvu ubraniti mogli. Uprěk toga Slovenci, knjigom zaostali a susědi Němcu, od tolikih věkov živo ih pritisnuvšû, nu jezikom nečistû i grubû, malo su marili ono u knjizi tajit i ukrivat, čim život zjao i pěvao. Primaknimo se bliže i dokažimo, čto smo rekli o nečistoti jezika to Slovenskoga to Hrvatskoga, jeda ex contrariis Šimina slava tim bolje prosine.

1. Pristupite Slovenci, Bošaru Korušče, Kastelče iz Kranjske, i ti veseli pope Vipavski (koji ber *dobro* pripovědaš i dosade ne zadaješ), vsa trojica iz 17-a věka, te pokažite *slog* i *besède*, kojimi pišete.

Jedan njih (mišlju Kastelec) ima ovako: „Da bog protakne železno vitico nosom tiga psa s. križa, i da mu perkleti gubec uzdom obuzda“. Nu pustimo to! To je onadanja surovost *Němačka* **), to je Slovenac samo *preveo*. Nu proberimo besěde. Tuj ima *kronati* m. věnčati, *špot* m. rug, *ofrati* m. prikazati, *ratati* m. postati, roditi, *žac* m. poklad, *flisn* m. pomnjiv, marljiv, *poflisati se* m. nastojati, prilipljati, *šacati* m. cěniti, *arcat* m. lěkar, *vuharnja* m. lihva, *punt* m. urota, *grimati se* m. ljutiti se, pojidati se, *kreh* m. vojna, *kregati se* m. svadjati se, *nuc* i *nucati* m. korist i koristiti, trebati, *špiža* i *špižati* m. krma i krmiti, il hrana i hraniti, per

---

*) Ova besěda, danas nepoznata, po vsoj prilici znamenuje *stimulus*, i slaže se sa besědom Srbskom *sikilj* = clithoris. Možebit je ova besěda metathesis od *šiljak*, po Vuku = *subula lignea*, nu po Jambrešiču uprav *stimulus*. Město *sikalje* rekao bi Vitaljić *ostan* (m. octan?).

**) Nekakov Spiess.

lebnu m. na životu, *erb* m. baštinik, dědić, *kelder* m. pivnica, *poflajštrati* m. pokameniti, popločiti, *štritati* m. bojevati, *gnada* m. milost, *brumen* m. pobožan, *andoht* i *andohtljiv* m. bogoljubje i bogoljub, do seh *mal* m. do ovoga ili sega puta, *imer* inu vekoma m. vasda ili vsakda, *štrafinga* m. nakazanje, *cajt* m. čas, vrěme, *glihi viši* m. istim načinom. *visati* m. upravljati, *ferdamani* m. prokleti, *martrati* m. mučiti, *gmajna* m. obćina, *glid* m. udo, *pegerovat* m. iskat, *odledugovati* m. osloboditi, rěšiti, *gartroža* m. pitoma ruža, šipčanica, *almožna* m. milostinja, *žlahta* i *žlahtno* m. pleme i plemenito, *ferbežljivost* m. tlja il tlivenje, struhnivanje, *vahtati* i *vahtanje* m. streć i strežanje, stražanje, *lintvorm* m. zmaj, *sarigljati* m. zaporiti, *eksempln* m. prilika, *folšija* m. vuhlost, hinba, *kunšt* m. uměća, *pergliha* i *perglihati* m. prispodoba i prispodobiti, upriličiti, *gvišno* i *sagvišati* m. zaisto i uvěravati, *šenkati* m. darovati, *pridiga* m. pripověd, *samerkat* m. zapametit, *lušt* m. veselje, razkoš, *trošt* i *troštati* m. utěha i utěšiti, *rajmati se* m. prilikovati, *antverhar* m. rukotvorac, rukodilja, *žegn* m. blagoslov, dobra rěč, *maslc* m. měrica, *fopat se* m. dražiti se, osměhivati se, ušćipkivati se, *jogri* m. učenici, *šmajhlati se* m. lastiti se, ulagivati, primilivati, *lon* m. plaća, *cagovati* m. srdcem klonuti, *klaguvat* m. naricat, *rihtar* m. sudac, *rajžati* m. putovati, *faconetl* i *škupnik* m. rubac, *salebat* m. obětat, od truda inu *šlaku* m. palic, hudu s njim *andla* m. postupa, *galge* m. sohe, věšala, *gojslat* m. mlatiti, biti, *udinjati* m. najmiti, *grevat se* m. kajati se, *sgruntat* m. razbirat, promatrat, izuvidjat, iziskivat itd. Tako je to stalo sa Slovencî *onoga* věka, pak iz toga se oni blata i greza sretno izkopali. Čast im!

2. Nu da se nas Hrvatov oholija ne primi, razgledajmo knjige, ne pěsnikov naših, koje su odista povse čiste, nu one, koje su naměnjene *životu kristianskomu*, kako i pomenute Slovenske, a istoga su věka, kako i one. Dojdi Držiću *Ivane*, Isusovče Dubrovački, (a znamo, da je tvoja svojta *Gjore* i *Maroje* preslavno pěvala), čto si knjižicu svoju is jezika Španjurskoga preveo, te ju koludricam rodnoga ti grada naměnio: pokaži knjigu. Evo čega je u njoj:

Legat m. čitat ili čtat, te tako i *leganje*, *legavac* i *prolegat*; *libro* m. knjiga, *devocion* m. pobožnost, *salaco* m. šala, *imperatur* m. cesar, *mirakul* m. čudo, *kustodia* m. straža, *negocio* m. dělo, trgovina, *karitat* i *limožina* (V. osgor *gnada* i *almožna*), *plakiere* m. radost, *konšiencia* m. svěst, *karecat* m. milovat, *rosario* m. čislo, otčenaši il brojanice, *kontrat* m. pogodba, ugovor, *sacerdot* m. svećenik, *predikat* m. pripovědat, *funestra* m. okno, prozor, *fastidio* m. tuga, dosada, *adorat* m. klanjati se, *senjao* m. znamenje. *balat* ni *kantat* m. plesat ni pěvat, *ošpedale* m. bolnica ili bolovišće, *perikul* m. pogibelj, *okupán* m. u poslu, mnogo *volata* m. mnogo put, *bandeškat* m. oglasit itd.

I tvoj zemljak, Gradić Vasilj (istina, stotinu godin ranije), i on je za koludrice pisao, Držiću Ivane, nu su mu knjižice zrcalo divno, u koje ti se biaše ugledat i naučit, pepeljuho směšna!

Lukiniću Ilija, kanoniče Senjski, pomolider se i ti, da te vidimo. Bar si ti Kranjca izpravio (er ti je knjižica baš iz *njihovâ* jezika prevedena)! Izpravljao jesi, nu vidjmo kako (knjiga mu je za bolnike na umoru): *Pršun* m. tamnica, *kompetent* m. vrstan, takmen, *škale* m. stube, stupajice, lěztve, *tempal* m. hram, *prokurator* m. oskrbnik, *dešperacion* m. neufanje, očamanje, *porat* m. luka, *patron* m. branitelj, pokrovitelj, *kuntent* m. smiren, spokojen, zadovoljan, *fruštati* m. šibati, bičevati, *kaštiga* m. nakazanje itd. Takov si ti, Ilija, popravljač! Čto je onaj rekao *Němački*, to si ti rekao *Vlaški*, pak nit ti njemu koje, ni on tebi. Samo si *henkara* vse onako prěsnâ u svoju knjigu prenesao, čim se on u kotlu naše starine već oddavnâ bio svario na *hahara;* a za *krvnika* ili *cocana*, kako tvoj suvremenik Glavinić piše, ti ubožče nikad i ne doznalo.

XXXVI. Ako nam je pohvalit silu i bogatstvo jezika Budinâ, ne možemo zato vsaku podpisat, čto ju on izrekao: ima kděkad fraseologie ili progovorov oklesanih uprav po Vlašku. Čitatelju sudi:

„Kako da bi *se* bog s njim nepravedno i nemilo *nosil*“. — „*Imajući* vekšu *mar* i veće hajanje *od službe* božje negoli *od života* našega“. — „Ova pokora ima biti podobita ne toliko velikosti i vrsti od griha (od kojega nišće ne manje *ima se* vasda *scina imiti*), koliko bitju i vrsti onoga, komu se podaje.“ — „Da *položi u pismo* oni svit, kojega nam izpovidnik daje.“ — „Da pisci ili nodari *ne čine pisma ni vire više tih knjig*“ itd.

Nu sili i uticanju jezika Vlaškoga ni najbolji se pisci naši povse ubranit ne mogahu. Kděkad je progovor tako sliven po tvorilu Vlaškom, da ga čist našinac ni razumět ne može. Slušaj Cucera:

„Pit'o je, plak'o i zaklinj'o starješine *za imat* od njih dopuštenje, da po Rimu čini *od prosjaka* (*da pitocco*), a u nemoćničkom pristalištu *od službenika* (sc. s. Alojsio)“. — „Da *opaz* veći *od sebe uzima*“. — „Radi boga, radi duše *prilagam ti* (ingiugnere)“. — Koje *pute* da imamo svi *těrati* (proseguire)“. — „Ako se ovako *prohodi* (procedere) s njima“ itd.

A ko ne zapinje o jeziku Vlaškom, onaj uvezne u jeziku Latinskom. Kanižlić misli, da ga čověk može razumět, kad on uzme *polovinu* (u nas die Hälfte) za Mittel, posredak; er *medium* i jedno i drugo i još Mitte, *sredinu* znamenovat može; misli, da ga ko razumě, kad on město iz s. Pavla k Plovdinjanom iz Latinskoga ovako prevadja:

„In similitudinem hominum factus et *habitu inventus* ut homo = U prikladnost ljudsku učinjen i *imanjem našast* kanoti čovik“.

Slovenci pak o jeziku Němačkom zaděvaju. Pomenuta tri njihova pi-

sca ovako pišu: *gori* rast (aufwachsen), *gori* vzeti (aufnehmen), *doli* leč (niederlegen), *doli* past (niederfallen), *doli* vzeti (entnehmen): „iz katerih besedi lohku *doli vzameš*;" *naprej* vzeti (vornehmen), *vun* izagnati (hinaustreiben), *noter* padati (einfallen, na um pasti), *proč* zavreči (verwerfen), *okuli* pernesti (umbringen) „na leti vojski je bil *okuli pernesen*". Nu oni se toga te takvâ pisanja otresli, čim u nas kao da istom klijati počimlje, er su nam novine (da ne reku *koje*) pune puncate podobnoga smilja.

Da je Šimu ne samo jezik Vlaški nu i Latinski meo i mutio, viděti je iz ovih sintaktičkih priměrov:

„*Govorimo se* i *pravimo se* (dicimur) *opravdovati* (sic. město justificari)". — „Da mrtvi padaju *porazećim tobom* (abl. abs.)"

Nu ovo zadnje, ako i zanosi na tudjinstvo, lakše propustismo nego njegove pleonastičke conjunctie, žalibože jezikom mal da ne obladavše: *da neka*, *za neka*, *za da* itd. *) Nu ako ima grěhov u vezanju besěd, ima i lěpote. Komu da ne ugodi ova lěpa ellipsis: „Kada bukne vika mrtvim na sud stati" kdě uz podpunak „te kad bude" vrsti bi nestalo vse nje pěsničke sile.

XXXVII. Progovorivše o jeziku, kojim Budinić počeo i dočeo, napomenimo razliku, čto je u prevodu Summe Canisieve med bosančicom i latinkom.

Razlika je glavna, čto je latinka naměnjena katolikom zapadnim a bosančica iztočnim. To se najbolje vidi iz besěde *amen*, koja u bosančici uvěk slove *amin*; pak iz besěde Ch*ristus* i k*ristiani*, koje se u bosančici pišu H*ristos* i h*ristiani*. Utisnute su obě knjige iste godine, nu se nadjoh u čudu ugledav, da je bosančica i pravilnija i podpunija; čto se može na dvě ruke tumačit: ili se je htělo u bosančici izpravit i pridat, čega je liševalo u latinki; ili je možebit bosančica ranije štampana, te s toga veći se trud uložio? Piše dakle:

Latinka	*Bosančica*
U nikojemu obilju milosti duhovne	....*vrhovnomu* obilju itd.
Ova pomast znamenuje dar *vidime* milosti	....*nevidime*
Diosia	*Dionisia*
uvižbaše	*uvižbavaše*
potvrdio i *kripio* jest	....*ukripio*
Od *vinosti* moje zrastè s manoju smilovanje	Od *junosti* itd.

*) Taj *za* on meće i uz predlog *cića* n. p. *zacića* = fürwegen, a i danas vsi govorimo *zaradi* m. *radi*.

A koliko ne bì tih izpravak i podpunak, da mi je bilo kolě *vsu* knjigu progledat jednu uz drugu? *)

XXXVIII. Ako mi je koju reć o uzporednom pravopisu bosančice i latinke, zamětimo, da je bosančici Klimentovo (a i glagolsko) slovo *št* sad rabilo za *ć* a sad za *šć*. Tako je tim slovom pisano *cić*, *svemogući*, *posvećen*, *oćućenje*, nu takodjer *vlašća* (sc. materia), *zašćiti*, *učešćenjem*. To isto biva i u vsih novljih knjigah glagolskih; čto je lagko razumět: čim je u jeziku starom odista se izgovaralo *št*, kděgod mi danas ili *ć* imamo zajedno sa Srbljî. ili *šć*, koje i Bugari i Srblji još po staru izgovaraju. Toga starijega izgovora ima pokděkud i u našoj latinki, tako n. p. *jošte*, *krštenoga*, *pomaštenje* itd. město današnjega izgovora *jošće*, *kršćenoga*, *pomašćenje*. Slovo, čto ga zovu jać = ě, ne rabi samo ondě, kdě mu je zakon, nu je često te često i naměstnik slova *i*, čto oko mnogo vrědja, u knjizi latinki ne manje, kdě ga piše *ie*, nego u bosančici. Po tom dakle načinu piše se *mělost*, *velěkom*, *služětelj* město *milost* itd. Moglo bi se pomislit, da je to niklo s toga, čto Dalmatinci ne razlikuju *i* ter *ě*, pak jedno za drugo uzeti mogu; nu kad opet vidiš one tolike igle nad bosančicom, prvo bis posumnjao na Rusina kakvog', u kojih takodjor *ě* ili jać kako *i* slove.

XXXIX. O metriki samo ovu. Kděkad ima elisiu n. p. „Ter se *u* te po dilu duhą svet*a* *u*putì" a kděkad je nejma, kako ovdě: „I rect*e* *e*vo *o*n, koji ne htì boga". Nu kdě su u nas ti metrički pravednici, koji kamen na njega da dvigu? Je li u nas tvrdo i stanovito, koju da produljiš, koju da odtisneš, a koju da pustiš? Blagoslovi bože trud i nastojanje u tom poslu Daničića Gjura.

XL. Sada, Šime, idi nebore, putuj. Kako sam mogao, tako sam te opremio. Mnogo ti na put dati ne mogoh, mi smo siromasi: tikvica pusta kako i mošnjica. Čto je ostalo prateži tvoje u mene, to ti pošlju po „Tumaču". Putem bogu se moli, i tvoje pěsmice zapoj: ta još je ljudij, koji za boga znadu, koji te prime i nastane. Nu ne svraćaj vsakamo. Ja znam, ti biš htio u Zadar, tamo ti je postojbina: nu, gojenče moje, uklanjaj se gradovom morskim! Oni, nekada grla tako tankâ, pěvači tako miljahni i golublji u jeziku Hrvatskom, danas svojega se roda odmetnuše, graka ih stoji na krv i na pleme svoje, debel ih je mrak pritisnuo, větar im se okužio, sramota ih davi. Ne idi, hrano

*) Čim su obe knjige povse rědke, reći mi je, u koga se hrane. Bosančicu mi je poskitio prečastni g. arhimandrit u Gomirju *Petrović*; a latinku sam imao od *Petra Bogovića*, duhovnika u Dubašnici na otoku Krku, učenika moga. Mnogo im zahvaljuju.

3

moja, u Zadar. Tamo niti je ušiu za pojanje tvoje, ni srdac za domovinu svoju. Da im rečeš „Zadranin sam“ mogli bi te med Vlahe upisat, a tebi se nasmijat, čto te je napalo Hrvatski zapěvat. Od vsih gradov, čto ih je uz morje, ni jedan se tako izvrgao, nijednoga rak tudjinstva tako raztočio, ni lica mu tako nagrdio nije, kako Zadru. Grad, čto se nekada s ponosom spominjao, čto ga bila usta puna, kad nam narod govorio „idem do Zadra kamenoga“ otaj grad, moj Šime, pokle ga lacmanstvo uredilo, i slovo mu Slovinsko zamuklo, pusti je kukavac i žalostnjak, da ne može gorji. Nit on za koga mari, ni ko za njega. Samo kad je planut ognju nečistû, kad je uzmrzit na Hrvate, i jedinstva im prěčit s bratjom Dalmatinskom: onda si grad gradu podaju odmetničke ruke, i čuti je skrgut jadljivâ im zuba. Još jedan put, Šime, minuj Zadar; nisu tvoji sugradjani dostojni, da te vide, da te gledaju. To isto i Barakoviću reci, er i njemu je oživěti; nu ni on da ne ide u Zadar, ako i jest pěvao slavu Zadarsku. Ako li ne uzmogneš srdcu svomu odolěti, te ulězeš Zadru na vrata, a ti obajdi Brčića Ivana, Noeta Zadarskoga, valovì tudjinstva neponjurenâ, pleme si ohranivšâ, sěme sijućâ, da ne raste ljulj i snět povlašenih popov *današnjih*, nu da krsnu pastiri sveti duhom, silni besědom, čisti dělom, a prijatelji roda svoga. Njemu se zahvali, Šime, ako sam doznao za koju sitnicu iz tvojega života; on je čitao i progledao pisma, koja ti svědočastvo daju; i čto je god razabrat i dokučit mogao, toga me učestnikom stvorì. Ta iz njegove se kuće ti k meni i doselio, i tolike godine moj sužanj bio, te sada istom zalepušat i poletět i k njemu se povratiti možeš.

S bogom dakle Šime! Koja radost mojemu srdcu, ako te priznadu, tebe zametnutâ i pozabljenâ Zadranina, prvoga nam *vseslovinca* Hrvatskoga. Ako i jest s jedne ruke novi duh bratskih narečaj peru ti nahudio, i slog ti kděkud omutio (kako i ne može s početka biti ina) nu je s druge ruke kreljut ti porasla i bolje zamahnula. Danas te med nami: ti se dovì suncu pod oblake; čim naši uznosljivi nu glupi jadnjaci ni *svojega* narečja pravo ne umiju, a kamo li bratsko ili staro; te im ahavačke sopoline još i danas o nosu vise.

Primětak. Posumnjao sam, ima li knjige glagolske, pisane Stěpanom Matenicom, čto ju Dubravsky napomenuo. Nu čim ju sad nahodju u „Hrvatskoj Bibliografiji“ sumnja prestaje. Ime joj glasi Hrvatsko: „Naredbenik redovnikov“. Čto je bio kanonikom Senjskim „*Naručnik plebanušev*“ a Búdi „*Ispravnik za erei*“ to je bio Matenici pomenuti *Naredbenik redovnikov.* — U spomenutoj bibliografiji piše Kukuljević, kdě napominje Summu Canisievu, da u njoj, uza slova *č* i *ž*, prvi se put objavivša, ima i slovo *ć*. To nije istinito, nu město njega Šime piše *cch* kako i Baraković. Napomenuo sam u kratko, da je Summa *bosančicom* štampana, nu mi je

primětit, da slova niti *vsa* niti *povse* onim *podobna* jesu, koja vidjamo u Divkoviću, Posiloviću itd., navlaš nejma tamo slova ćerf za umekšavanje. Muka je o tom čto govorit, er je tipografia u tom obhudna i bědna. — Da se i pokaju za nečto! Uměsio sam *Vrgara* med centuriste, a ono ga je izměnit, govore' po crkvenu, drugim *odmetnikom;* čto se rodio u Trstju, zagradju Dubrovačkom, koga Latinski zovu *Flaccus Illyricus*, a po krstu *Mathias*. Žalju, čto pored vsega nastojanja nisam dobaviti mogao života Vrgarovâ, čto ga, ima tomu godin, u Němcih netko napisao; obilatije, kako čuju. Nevolja je pisati u gradu povse neknjiževnû, o nečem, kdě vsaki čas da poiščeš i premećeš, i knjige i rukopise; a najskoli meni, plaćenû illo tempore sa 350 forintij godišnjih; a od sedam godin i bez toga.

Pisalo se na Rěci dne 22. sěčnja godine 1861.

Fran Kurelac.

Izpravci.

Na	strani	3.	u	vrsti	1.	ozgor	zatari ? a stavi ,
„	„	3.	„	„	6.	„	„ . „ „ :
„	„	11.	„	„	3.	„	čitaj *V 'sako* m. Vsako
„	„	11.	„	„	10.	ozdol	„ *k koži* m. koži
„	„	12.	„	„	8.	ozgor	„ *razabrano* m. razaprano.
„	„	25.	„	„	1. i 2.	ozdol	vsakoj na koncu pristavi ! a one druge razstavnike zatari; toga ne učiniv one ti dvě vrste ostaše nerazumljive.
„	„	31.	„	„	8.	ozgor	čitaj *žalosti* m. žalosti.
„	„	39.	„	„	2.	ozdol	„ *u.* m. *v.*
„	„	58.	„	„	7.	„	„ *Ne, ni* m. Niti. Tako i
„	„	3.	„	„	3.	ozgor	„ *me, ne* m. mene
„	„	61.	„	„	1.	ozdol	„ *svršno* m. zvrsno.

Psal. 6. Domine ne in furore tuo.

Ne u gněvu tvomu, bože gospodine,
  Pravo srditomu nepokāraj mene!
Da' kdi mi duh stine, straha cić, pomiluj,
  I od mene zine tvoje neoddiljuj!
Zovu te, nu me čuj; 'zdvigni me, jer sam pal;
  I ti me zdravâ skuj, jer sam obnemoćal.
Mutne su kako kal mê duše kriposti,
  Bože budi ti žal se moje žalosti!
I mâ duša dosti mutežem se poli,
  Bože od milosti! da' ti nu dokoli?
Pozri moje boli, obrati se k mani,
  I mû dušu poli milosrdja brani.
Spasi me i shrani zacića mnogoga,
  Kim su vsi uzdani, milosrdja tvoga.
Srid stana smrtnoga jer tve spomene nît,
  A srid paklenoga, tko će te pohvalit?
Trudih se, truda sit, 'zdahom srca moga,
  Suzom ću ložu mit odarca noćnoga;

Jer strah suda tvoga oko moje smutì,
Rveć me slaboga neprijatelj ljuti.
I evo me skruti zauza starosti,
Pokle na me sljutì grih svoje jakosti.
Otijdi v naglosti od mene zalih roj!
Gospodin milosti jer uslišà plač moj,
I on pozrì tokoj molbu ku činih ja,
I razbrojì vàs broj mojega moljenja.
Sram pun oznojenja, griha cić, oznoji
I smétje smutjenja protivnici moji;
Grih jih neusvoji, da' pravdu ljubite,
Ter se k bogu, koji čeka jih, vratite.
Svi ljudi recite: slava otcu i sinu,
I duh svet združite, trim bogu jedinû;
Sve vrime ko minù, kako bì skoni odtud,
Slava gospodinu sad, vazda, ovdi i svud;
Opet govoru, nu recite: budi bud.

Psal. 31. Beati quorum remissae sunt iniquitates.

O kim su zla dila proštjena, blaženi!
I kako pod krila grisi pokriveni.
Blažen muž, komu nij bog grih oporekal,
I čigov duh sve dni na himbu nij tekal.

Jer nisam grih rekal? uzdan va se dosti,
    Starostju sam spekal suhe moje kosti.
Da' tad viknuh: prosti! kada ruke tvoje
    Oćutih težkosti, bože spasi moje;
Kada drača, koje oštrki bodeni
    Naostreni stoje, probì srce meni.
Tebi neskroveni grisi moji odkrih,
    I na zlo spravljeni moji puti neskrih;
Samomu sebi rih: hoću spovidati
    Prot sebi čto zgriših, odkad me zdà mati.
Tako rekoh, a ti, milostiv, proštjenja
    Račil si mi dati moga zlâ činjenja;
Za koja zgrišenja svet glasom svojime
    Činit će moljenja u potribno vrime.
Da' ki potopnime obrovom mnogih vod
    Siju grišno sime, neuprave k tebi hod.
Ti mi si shrana od skrbi i nevire,
    Kâ puna štjetnih skod okol me obstire.
Vrhovite mire, bože, mâ radosti,
    Kâ me ljuto spire, brani me silosti!

(Odgovara bog pokorniku):

Pametne svitlosti ja ti ću skititi,
    Jer ću, po milosti, put te naučiti,
Kim budeš hoditi; i zrak oka moga
    Hoću položiti viš timena tvoga.

(Sad pokornik ostalim govori):

Nemojte konjskoga bitja obuzeti,
Ni manje mazgoga, u kih nij pameti.

(Sada moli za inih govoreći):

Stisni, bože sveti, tih skrbnimi žvalì,
Koji grihom speti daleč su te stali.
Mnoge su pečali i rane grišnika,
Zala mnoga zali trpit će do vika.
Dali će človika, ki ufa u boga,
Milost privelika obastrit i mnoga.
Pravednici, toga cić, u gospodinu
Primite svetoga veselja zaminu,
Ter, koje neginu, radosti pojmite,
I pravi srcem nu svi se proslavite!
Svi verni prijdite, ter se velikomu
Bogu poklonite otcu svemogomu,
I njega blagomu Isukrstu sinu,
Jednorodjenomu svihe gospodinu;
I koji obsinù divu prečestitu,
Ka moć djavlu 'zvinù, duhu paraklitu,
Duhu nigdar sitû dobrotom dihati,
I gdi griha nij, tu ljubko prebivati;
Sim trim slavu dati, i u trih jednoga
Boga spovidati premilostivoga,
Dal' ga se bojati kako pravednoga.

Psal. 37. Domine ne in furore tuo.

Bože u ognju tvom neobliči mene,
  Ni tvoju nad manom prolij sržbu ne!
Jer su pribodene u mni tvoje strili,
  I tvoja na mene ruka se razkrilì.
Moja put nescilì cić tve srditosti,
  Cić griha se dilì mir od moje kosti.
To jere grdosti bezzakonja moga
  Nadajdoše dosti vrha mi glavnoga,
I kako težkoga tegota brimene
  Nepodnositoga legoše na mene.
Moje poličene rane osmrdiše,
  I opet sičene jaoh ognjiliše.
Tomu uzrok biše, vaj, bezumja moja,
  Kâ se povratiše na zla dila svoja.
Ništj, pogrbih se ja do konca, i vàs dan
  Hodjah bez pokoja cić griha žalostan;
Jer su puteni stan ledve tila moga,
  A ma pult puna ran ognja pohotnoga.
U pečal mnogoga upadoh skrbljenja,
  Tere nizokoga legoh srid smerenja.
Iz srca rikah ja, znajuć podobito
  Dostojat trpenja, sagrišiv mahnito.
Tebi jest očito vse, želim ja čtogod,
  Nit projde skrovito 'zdaha moga prohod;

I kakono obhod kala vodu muti,
   Tako griha obod srce moje smutì.
Na daleč stranputì od mene ma kripost,
   I počè mrknuti oka moga svitlost.
Mojih prijatelj dost, i moji bližnici,
   Svi staše u naglost bit mi protivnici;
A koji tolici prije za me staše,
   Ti me vsikolici odbignuv puštjaše;
A koji iskaše, da mi dušu riju,
   Ti mi jagmu daše vsihe sil silniju.
Taštja i smamiju oni govorahu,
   Da me u grih zbiju opet, ki jiskahu;
Sve danke tratjahu, ljuto se moreći,
   Čim se zmišljevahu laži na me reći.
Ja njih svìt bižeći, svìt vsega dobra pust,
   Ni jih stah slišeći, ni jim otvorih ust,
Ni se dah u zahust, ner kako gluh človik
   Vrgoh tja u zapust njihov vapaj i krik.
I umiljenstva tík ja tako potekoh
   Da odgovora vik ni vratih ni rekoh;
A jer se utekoh, k ufanju tvom pripad,
   Ti ćeš, bože, rekoh, čut moju molbu sad.
To rih, da se nikad o mni neraduju
   Ti, ki me gone v ad, ki mi zasiduju;
Da' kad stranputuju moje noge, ča gore
   Mogu, iziskuju i na me govore.

Jer sam na udore i na bič gotov ja,
I za grih pokore pred lica su moja.
Mâ grišna svakoja hoću otvoriti,
I za moj grih ću ja marno promisliti.
Dal' vidim živiti protivnike moje,
Ki s manom boj biti vele kripki stoje;
I mnozi se broje, ki bez vsake pravi
Jišću i nastoje da me grih zadavi.
Joštje za dobra svi, ki zala vratjaju,
Namisto ljubavi na me klevetaju;
I ovu spravljaju grihotu, videći,
Da ja neostaju dobrotu slideći.
Bože vik živeći, gospodi bože moj,
Il spim, il sam bdeći, ostavit me nemoj!
Da' mili pogled tvoj ti u me upravi,
Tere me u grišnoj rati neostavi,
O gospodine moj, ma vela ljubavi!
Svak s manom proslavi boga svemogućâ,
I s njim sina slavi, s otcem vik budućâ;
I ljubko tišuća vernih duha svetâ,
Kim slava izuća svud budi uzneta;
Ni budi jazik ta' na nebu i pod njim,
Koji slavu neda vrhovitu ovim,
Kim su sva začeta, jednomu prem da trim.

Psal. 50. Miserere mei Deus.

Pomiluj me, i grdja moja, bože, prosti,
Cića milosrdja tvoga velikosti;
Tere u kriposti smilovanja tvoga
Otari grdosti bezzakonja moga,
I toli smradnoga blata od nečisti
Ti mene grišnoga človika očisti;
Jer lude nesvisti moje ja poznaju,
Paklene zavisti, cić kih na me zjaju.
Grišan ti se daju, zlo prid tobom stvorih,
J u grišnom gaju sam sebe zatvorih.
J evo otvorih, da jesi pravedan,
Ki s' rekal: ljudi svih bez griha nijedan.
Evo začet i zdan u zlobah jesam ja,
I začè me srid ran grišnih mati moja.
'Zljubì milost tvoja jistinu, ter odkrih
Ja tebi sva, koja godir ti sagriših.
I jer se ponižih darom tve milosti,
Velika tajna zrih tvoje premudrosti.
Htij me u kriposti izopa ohladit,
Ter moje skvrnosti pokorom ću 'zvadit,
Oprat i osladit rači me, bože ti!
Ter već ner sniga cvit hoću obiliti.
Sluhu ćeš skititi mojemu radosti,
Ter se veseliti hote moje kosti.

Od moje grdosti tvoj obraz odvrati,
I kojih je dosti, zala moja skrati;
Srce čisto vrati u mni milost tvoja,
Pravden duh uvrati u nutrnja moja.
Bože moj, mene tja od sebe nejami,
I duh svet, molju ja, tvoj mi neodnami.
Plačući suzami pri tvojoj milosti,
Živimi molbami prošu u vernosti:
Vrati mi radosti ti spasenja tvoga,
I duha kriposti podaj mi svetoga!
Put nepravednoga tvoj ću naučiti,
I zlih će množ mnoga k tebi se vratiti.
Griha me zbavi, ti bože spasi moje,
Ter ću veličiti časti pravde tvoje.
Ustne mi oboje, bože, ćeš otvorit,
I mâ usta tvoje slave će govorit;
Jer ti račeći htit, žrtvu bih tebi dal,
Da' v žrtvah tebi nît pogod velik ni mal;
Žrtva bogu: duh pal u skrb i pečali,
Duh, dim, komu je žal, da se v grih uvalì;
Srce, ko opalì skrušenja prudna rat,
Bože, tebi hvali! ti nećeš zatirat.
Tve milosti nekrat Sionu, ner prijdi,
Da se budu zidat Hierozolma zidi.
Milostju obijdi svetu crikvu tvoju,
Zbav ju vsake bidi, i drži v pokoju.

I žrtvu - ke broju konca se nedaje,
  Sveti erej koju tebi prinašaje;
U koj se skrivaje tvoga sina tilo,
  Kô se prijimaje v njoj živo i cilo;
Kako se rodilo jest z majke divice,
  I propeto bilo rad moje krivice -
Bože, tvoje lice račit će primiti,
  I moje bludnice duše grih pokriti.
Nedostojan biti ja znam toga dara,
  Da' ciéa žrtve ti daj mi ga odzgara,
  Ku vidiš činiti viš tvoga oltara.

Srce mi progara u duha kriposti,
  A glas mi otvara penje u sladkosti;
Reci: Slave dosti bud otcu i sinu,
  I duha svetosti bogu gospodinu,
  Kî nam po milosti vez griha prikinù.

Psal. 101. Domine exaudi orationem meam.

O gospodine, daj sluha molbi mojoj,
  I budi moj vapaj pri milosti tvojoj;
I sveti obraz tvoj, pun svake svitlosti,
  Odvratiti nemoj od moje slabosti.

I kad god gorkosti obastere me jad,
Ti tvoje milosti neukrati mi tad;
Vsako vrime, i sad, svakoga časa dil,
Zazovu tebe kad, ozovi mi se mil.
Jere je iztaštjil kako dim moj danak,
J u malo se skril, kako u osin tanak;
Konac velmi ranak jest vrimena moga,
Kako hipa sanak brzo odhodnoga;
I kako suhoga bitja kam sahleni
Zglobi tila moga jesu usušeni;
Kako prikošeni vlas uz oganj stoje'
Usašè u meni tužno srce moje.
Ruka pravde tvoje to meni hotì dat,
Hlib jizbine moje jer zabih blagovat.
Zato htih odkovat uzdah srca moga,
I sebe okovat v okov straha tvoga.
Moja kost cić toga koži se prilipì,
Ter mi zrak očnoga videnja oslipì;
Suša se ucipì u suhi život moj,
Tere me nacipì na grani tugovnoj.
Uzpodobih se toj pelikanu ptici,
Drago jest živit kôj u pustoj špiljici;
I noćnoj vranici *niktikoru*, ki sám
Krije se v škuljici, bižeći sunčen plam.
Nisam hotil da dam oku sna, ner bdeći
Ja učinjen jesam kos osobu steći.

Mnom se ponoseći protivnici staše,
I smiha čineći manom se rugaše.
Mene pohudaše, kî me prî hvaljahu,
I za da me splaše, na me se rotjahu.
A sve to činjahu, pokole vidiše,
Da lug, čto nemnjahu, pìtja meni biše;
I da pítje pìše moje ustne slano,
Kû oči stočiše, suzom razaprano.
Sve to činih za 'no, jer se bojim tvoga -
Na vrime neznano, suda obćenoga;
Kad ćeš pravednoga vazet k sebi u raj,
A nepravednoga vrići u paklen vaj.
Ti buduć me na najviše stanje maknul,
Dari na bezdan kraj pak me si umaknul.
Dan mi jest kako splul, brži ner sìn hiti,
A ja sam usahnul kako seno v liti.
Da' ti jes', i biti vse dni ćeš, bože moj,
I hoće prebiti va vik spominak tvoj.
Ustani, već nestoj tvu crikvu militi,
Jere je vrime njoj milost udiliti.
Nehtij ju moriti trudom tolikime,
Nju bo spokojiti evo prijdè vrime,
I slugam tvojime - kamenki crikveni -:
Jesu ljubvenime celòvom ljubljeni;
To su posvetjeni tvoji redovnici,
Ustanovitljeni Sionski kamici.

Tvoji službenici, angeli, ti ćeš htit,
Da crikvi vladici na pomoć budu bit.
Tvoje će jime zbit strahom vsi narodi,
I tva slava podbit kralji vsi kî godi.
Jer gospodin rodì tempal hrama svoga,
I zidom ga odì kamika dragoga;
I on će srid svoga templa vidjen' biti,
Slavan vrh svakoga na visoko iti.
On račì pozriti umilnih moljenja,
Ni hotì prezriti njihova prošenja.
Budite pojenja ova zapisana,
I od porodjenja porodu kazana;
I krstom smakana čeda ka tê biti,
Da budu vsâ dana vičnjega hvaliti.
Jer gospodin zriti hoćè z visokoga,
I zemlju pozriti iz predstolja svoga;
Čut glas srčenoga 'zdaha okovanih,
I veza grišnoga izbavit vezanih.
Neka jime po njih gospodinovo pak
U stranah Sionskih sliši i čuje svak;
I kako sunca zrak, po Jeruzalemu
Slave njegove zvak prostre se po svemu.
I tad na ovemu - ča jih se nahodi,
Svitu svitlušćemu puci i narodi,
Ča sunce obhodi, kupno tê se združit,
Kralji vsi kî godi gospodinu služit.

Ter tê se zadužit star, mlad, velik i mal,
Na službu njemu bit, gdo god je s žene pal.
Tad mu je puk svetjal i ljubko govoril,
Na stazi kad je stal činjenja dobrih dil:
Dni mojih malah dil ti navisti meni,
Moj bože velmi mil, bože uzljubljeni!
Na polu mojih dni neodzovi mene,
Tva lita, moći nij, da vrime prikine.
Skoni, gospodine, zemlju zasnoval jes',
Tvoj teg do jistine jest stvorenje nebes.
Zginut će njihov les, da vik si sući ti,
I kako svite res vsa tê ostariti.
Njih ćeš izminiti, tere se izmine,
Kako kad se v liti odila promine;
Da' ti gospodine ta' isti jesi sve,
I tva lita ne ne neznadu ulove.
Slug tvojih sinove hote se uselit,
I njihe sime sve vik će spravljeno bit.
Svak teci venac vit slave svemogomu,
Otcu ki sazdà svit, i š njim premudromu
Sinu njegovomu, iž njih izhodećû
Duhu presvetomu, vsim dobrohotećû,
Trim, dali jednomu, bogu vik živećû

Psal. 129. De profundis.

Viknuh iz dubine k tebi o vsih viši!
   Gospod gospodine, ti moj glas usliši!
I ti me utiši, tere uho tvoje
   Prikloni u priši na moljenje moje.
Grihov koliko je ti hteć zamiriti,
   Gospodine tko je kî će pritrpiti?
Rači se smiliti, jer pri tebi ona -
   Kom vsaka možeš ti, jest pomoć siona.
I tvoga zakona, o gospodine, rad -
   Kako tva milost zna, podnih te vazda i sad.
Duh je moj trpit rad, i jest potrpio
   Cić tvoje riči, kad god je prigrišio;
I jest vazda bio ufan do jistine
   U te, velmi mio bože gospodine!
Od otvora zine danice vesele
   Tja dari do tmine noći nevesele
Ufaj Izraele u gospodina ti,
   U kojem se vele nahode milosti;
I pri njem je dosti veliko smiljenje,
   I jest u punosti pri njem odkupljenje;
I svak znaj da on je, kî grišnoga dela
   Hoće oskvrnjenje otrt Izraela.
Sva država vela svita, svi jazici,
   Svi gradi, sva sela, puci svikolici,

Mali i velici zberite skupštjinu,
Pét svetoj trojici, z duhom otcu i sinu,
Trim u jedinici, slavu svi jedinu.

Psal. 142. Domine exaudi orationem meam.

Sliši ma moljenja o gospodine moj,
I moja prošenja neodagni sluh tvoj!
U jistini tvojoj htij me uslišiti,
I u pravdi onoj, kom si milostiv ti.
Nemoj me suditi po mom grihu bože,
Jere človik biti bez griha nemože.
Većkrat bo me smože hudoba, pult i svit,
Dari priko kože čineć me progorit;
I manom oborit na zemlju iskaše,
Pače l' me umorit svi se silovaše;
Tere me zagnaše u smrtne u tmine,
Kako komu daše jagmu da pogine.
I evo još stine cić straha duša mâ,
Bojeć se da zgine mej simi silama;
Krv mi se žilama sva sedè i skruti,
Grišnimi vodama srce mi se smutì;
Pamet se uputì prvim dnevom moja,
A misal okrutì sva činjenja tvoja.

Razabrah dobro ja tvojih ruku dila,
Gospodine! koja mnozim biše mila;
Koja su shranila mnozih, a mnogi broj
Po pravdi sudila, kako dostojà koj.
Zato k tebi duh moj dvigoh, ki te imit
Želi već, ner u znoj zemlja vodice pit.
Rači mi blizu bit, brzo me usliši,
I moj duh tuge sit, kî gine, utiši.
Mene neuliši od lica tvojega,
Da kripost uzkriši njim duha mojega.
Jer hteć mi ti njega, bože! ukratiti,
Paklenjakom svega hoć' me spodobiti.
Brzo mi imiti daj tvoje milosti,
Jer kakono znaš ti, u te ufam dosti;
Bože moj! kriposti stazom me uputi,
Jer htih u radosti k tebi duh dvignuti;
Daj mi ubignuti neprijatelj mojih,
K tebi pribignuti jere se nedvojih;
Zapovidî tvojih nauč me tvoriti,
Mâ duša o kojih napuno se siti.
Duh tvoj blagoviti, bez kojega venu,
Hoće me voditi u zemlju blaženu.
I tvomu imenu da bude slava bit:
U pravdi tvojoj nu rači me oživit!
Dušu ćeš oplivit moju od pečali,
Ter vik nebude sit moj duh, da te hvali;

Da' tvoj duh obali, po milosti tvojoj,
Svakoga, ki kali protiv meni mač svoj,
I kî mi duši boj zadiru, pogubiš:
Jer sam ja sluga tvoj, uzdan da me ljubiš.
Dušo moja ča spiš? nu se jur izbudi!
Ter tvrdo dari viš nebes glasom gudi!
I rec: Slava budi z duhom otcu i sinu,
Tvorcu svita i ljudij, bogu gospodinu,
Pak reć nezabudi: Amen u jistinu.

Psal. 1. Beatus vir qui non abiit.

Blaženo jest stanje toga muža, vide'
Koji na vetjanje zlobivih neide,
I kî na ulici grišnikov nije stal,
I kî na stolici zlâ nauka nij pal;
Nere je uzhotil, da samo to želi,
Ča zakon svet i mil gospodinov veli;
I kî se jest mučil i trudil u svu moć,
Da bi se poučil u njemu dan i noć.
Ta' budet kako stup usajen pri vodi,
Kite, grane i trup ki lipo razvodi,
Kad vrime prihodi, da voćem pronese,
Obilno uzplodi i korist donese.

Rič iž njega sve dni na zlo neće 'zletit,
I čtogodir čini, na dobro mu će bit.
Ne tako nemili, ne tako; da' budut
Kako prah, pri sili sivera, kad je ljut;
Unj duhne i rigne, okol njim razvije,
Iz zemlje ga dvigne, tač da ga već nije.
Tim nete zlobnici na život ustati,
Ni veće grišnici z dobrimi vetjati;
Pravadnih bo zna put gospodin, a zlobnih
Hodenje će zginut, kako nepodobnih.
Nu dakle recmo nu: Slava jedinomu
Bogu, otcu i sinu i duhu svetomu!
Kako bì iskoni, sad i vazda budi,
I na vik, po vse dni, slava mu pribudi!
I kudgodir vodi žarko sunce plamen,
Svaki stvor, kîgodi nosi križa zlamen,
Po kopnu i vodi, virno reci: Amen.

Psal. 14. Domine quis habitabit.

O gospodine! nu rač mi povidati,
U tvojemu stanu tko će prebivati?
Tko l' će počivati tamo s tobom gori,
U tvojoj, gdi si ti, slavnoj svetoj gori?

(Odgovor)

On ki se o zori, i prije nje, stane,
Ter se na prozori srca svoga gane,
Tere nepristane točit molbe svoje:
Da mu svitlost svane od milosti moje.
Ki noge oboje tim putom izpravlja,
Čistoće svakoje kim se dar pribavlja;
I koji opravlja dila pravednosti,
Kimi se dobavlja mene po milosti;
I ki u vernosti jistinu govori,
A u nevernosti beside ne stvori;
I koji nemori zlobom iskrnjega,
Ki nanj ne mrmori, ni obriče njega;
Ni sliši onega, ki zloban klevetje
Na brata svojega, i zal glas nanj metje;
Ki zlobnoga neće zrit kako zlobnoga,
Samo cić smrdeće smradi griha svoga,
Da l' ga, kako moga prsta stvor, miluje,
Ter mu duhovnoga spasenja željuje;
I on koji čtuje, sa sve moći svoje,
Ljubi i draguje tih, ki me se boje;
Ki se tolikoje kune iskrnjemu,
A himbe nikoje ne učini njemu;
O srebru svojemu koji ne lihuje,
Ni v dil, ni u svemu, ki ne prihinjuje;

Kî ne prijimljuje dar, da pravednoga
Nalipom otruje osuda krivoga.
Tko puta ovoga bude se držati,
Tere slova moga nauk izpravljati,
Mene boga svoga vik će uživati.

Psal. 70. In te domine speravi.

U te sam ja ufal, bože gospodine!
Nedaj, da budem pal u smutjenja tmine.
Pravdom tve jistine mene ti obrani,
I da nepogine, moju dušu shrani.
Mojoj nezabrani molbi past prida te,
Pače ju ustáni i drži uza te.
Gospodine! ja te molju: priteci vred
Onih, ki me mlate, pobiti jad i zled:
Jere bo kako led na dobro ustinuh,
Pokole gorki med griha ja obzinuh.
I evo poginuh, milosrdni bože!
Ako moj slabi duh tva moć nepomože.
Podaj, da se slože me želje u misto,
Gdi prijti nemože ničesar nečisto.
I budi ti listo moje utvrdjenje:
Prebit ću zajisto svako progonjenje.

Bud mi zaštjitjenje, bud mi pribižištje,
Ter zalih činjenje držat ću za ništje.
Raztrgni lovištje lovca paklenoga,
Kî me roba jišće učiniti svoga.
Otmi me onoga, kî zakon krši tvoj,
I nepodobnoga človika, bože moj!
Jer trpenja pokoj ti mi s' u sladkosti,
I ufanje tokoj od moje mladosti.
O tvojoj kriposti v utrobi se kripih,
Po tvojoj jakosti 'z majke se odcipih;
I odkad rodjen bih, zastupnik mi si ti,
I račil si me svih zalih obraniti.
Tim ću te hvaliti, i moje pojenje
Vazda hoće biti na tvoje počtenje.
Kako zavrženje ja mnozim jesam bil,
Da' na pomoženje ti mi bì jak i čil.
Usta mi 'zpuni mil slave i hvaljenja,
Da budem sladko 'zvil moja uzpojenja;
Kîmi proslavljenja tvâ budem udilj pel,
I uzveličenja tvoja dostojno 'zvel.
Ni u sve ni u del neodvrzi me ti,
Kada se budem spel nemoću starosti;
Kad moje kriposti telesne ustinu,
I moje jakosti srčene poginu:
Jer nastoje vinu moji protivnici,
Da mi dušu rinu v ognjeni plamici.

I nepravednici, pod lažno krovištje,
Na me svikolici skupiše zborištje,
Govoreći: stišće nevolja ovega,
A bog veće ništje nehaje za njega.
Nu nu gonite ga, navalite nanj boj,
I uhitite ga, jere zanj nije koj'.
Ogrij jih srama znoj, ostante zla tvorit,
Ki o duši mojoj smiše zlo govorit.
Daj se njim spokorit i posramovati,
Ki mene umorit hotiše iskati.
A ja ću ufati u te po vse vrime,
I slavu pridati svim slavam tvojime.
Jazikom mojime hoću navistiti
Tvu pravdu, i njime tvoju spas slaviti.
Me ustne jer čtiti knjige nisu umile,
Hoću se učiti srcem tvoje sile.
I tvoje ću mile pravde pomenuti,
A zle i nemile riči prikrenuti.
Htil me s' utegnuti u nauk z mladosti,
Tim ću otegnuti tvoje velikosti.
Ti me u starosti, bože! neostavi,
Da' za nju mi dosti pomoći pripravi:
Dokole objavi moja rič tvoju moć
Rodu i naravi roda, ki hoće doć;
I silu, ku nij moć nigdore da zbroji,
I pravdu, kôm dat hoć' svim, ča ki dostoji;

I, ko gori stoji, veličije tvoje,
Angeli svi, koji služit ti nastoje;
I ina tokoje veličja velika,
U kih, bože! tko je, ki t' može bit slika?
Oh zala kolika meni si objavil!
I kakova i kâ, i kê skrbi ne skril!
Pak obrativ se mil, gospodine! k meni,
Ti me si oživil, bože moj ljubveni!
I z propasti, gdi nij poda na ki bih stal,
Milostivo me 'znì i van me si speljal.
I opet mi si dal tvoga biča čuti,
Da budem bolje znal k tebi pribignuti.
A ja ću dvignuti to poviše glas moj,
I pesni rignuti sladji i bolji broj;
I guslici mojoj strune ću napeti,
Ter istini tvojoj pisancu uzpeti.
Ustne ću uzneti u vele radosti,
Kada budem peti ja tvojoj milosti.
I mâ duša dosti vesela će biti,
Kû si od silosti smrtne izbavil ti.
Hoće se učiti takojer jezik moj
Pravdu razumiti, kâ jest v ruci tvojoj:
Kada se onih broj bude strahom pomel,
Ki meni smrtni boj zadriti biše uzel,
I za moj nepokoj nije stal, nije sel.

Super psalmo: Deus venerunt gentes.

Ne veće, bože moj! ne već sržbe tvoje!
Ugasi jur gnjiv tvoj, čuj glas molbe moje!
Evo hiljad broje neverni bez broja
Vojske, koju goje nam do nepokoja;
Pače do oboja, bože moj! strašnoga,
Vsim tvojim poboja príteći smrtnoga.
Dostojanja tvoga strane naskočiše,
Hram tvoga svetoga templa oskvrniše;
Gradi - gdi prî biše tvoje jime sveto
Glasom vernih više vsihe nebes péto -
Ovo skotje kleto razsù i razorì,
I, kako u leto seno, vse pogorì,
Podavì, pomorì, sičè, klà i bodè,
I doli i gori, kopnom i vrh vode.
Ti na naše skode i štjete pogledaj,
I ove narode neverne smrti daj.
Aj gospodine aj! pòzri, da jure jes
Napunjen vsaki kraj tvojih vérnih teles,
Kojih nevernik bez milosti posičè,
Česa cić do nebes k tebi tvoj puk viče.
Pas i vuk razmiče ti trupi, a ptice
Nad njimi vaj kriče, i vrane crnice.
Sablje i sulice, kê na nas podbiše,
Ż njih lukov pernice strili ke 'zletiše:

Sve polje pokriše, kud projdè njih noga,
  Krvju, ku stočiše s teles puka tvoga.
Ni bì ni jednoga, ki bì od srca pal,
  Toliko miloga, da bi jih pokopal.
Mi gore nego kal scinjeni smo pri njih,
  Bože, budi ti žal pogibili tvojih!
Rugo jesmo i tih, kî okolo stoje,
  Od Mahometovih, kî se s njimi broje.
Eh dokol tê tvoje sržbe te goriti?
  Dokol ćeš nam svoje pomoći kratiti?
Dokle ćeš pustiti, gospodi bože moj!
  Da nas bude biti nevirnikov poboj?
Morit nas već nemoj, da' na svikolici
  Prolij, bože! gnjiv tvoj naši vraždevnici;
I na vsi jaziki, koji te neznaše,
  I tve, nevirnici, jime neprizvaše.
Jer paski žeraše tvojega ždriba puk,
  Pače ga deraše, kakono ovcu vuk.
U zdah, u plač, u skuk svih nas obališe,
  I naša (naš jauk!) mista opústiše.
Zala, ka stvoriše naše ruke, u dni
  Vrimena poviše, bože nepomeni!
Ni s toga prikreni nam tvoje milosti,
  Pače nam nameni pomoć u brzosti:
Jer evo smo dosti bože uništjeni,
  I u nizokosti svakoj položeni.

I kí podloženi jesmo pečalnosti,
Budmo pomoženi od tvoje kriposti.
Grihe nam oprosti, cića kih nas biješ,
I tvoje blagosti kratiš nam i kriješ;
Nu da vsim odkriješ tebe samo boga,
I slavu posiješ svud imena tvoga.
Poraza ovoga milo nas izbavi,
I griha svakoga, ki nas ogubavi:
Da krvnik lukavi nereče, zdvignuv rog:
Evo zginuše svi, kamo bì njihov bog?
Bože ki si vsemog, bože ki si sveti,
Tobom Og i Magog ruga se prokleti!
Našu krv osveti, i sebe nad njimi,
Smuti jih i smeti silama tvojimi;
Strilama, nam kîmi liše krv jak vodu,
I kopji svojimi čin da sebe bodu.
Odriši narodu tvom uze i klade,
Ki u trudnu skodu sužanstva upadè,
I vazda i sade okovanih podaj,
Da prida te pade uzdah, cvil, plač i vaj.
Pokoj nam i mir daj tva jaka mišica,
I vàs krstjanski kraj brani tva desnica!
Osvetiteljnica bud naša nad timi,
Mi i naša ditca bižasmo pred kîmi.
Jure su s našimi varoši susidi,
Pukšama svojimi biju gradski zidi;

Nu na pomoć prijdi, tere angelskimi
    Okol jih obijdi vojskama silnimi.
I ki krstjenimi nami se smijaše,
    Tere se svetimi tvojimi rugaše -
Čin da se pristraše, čini da bigaju,
    Pišac i kî jaše da se pomišaju,
Da se ubijaju sami meju sobom,
    Da mrtvi padaju porazećim tobom.
A mi tvoj puk, sa svom moćû riči naše -
    Ki smo u stadu tvom ovce tvoje paše,
Kê ti se pridaše - hvale ćemo ti dat,
    I kê t' se spěvaše, pesni ćemo spěvat;
I svud razkriljevat slave tvoje krila,
    I svim navištjevat tva pravedna dila:
Koja jesu mila tebe se bojećim,
    A pravo nemila tvoju rič kršećim,
    I sržbom provrila svim zala tvorećim.

Psal. 83. Quam dilecta tabernacula tua domine.

Kol' su uzljubljena bože tvoja sela!
    Lipo udičena tvojih ruku dela!
Tol' da želja vela dušu mi nadajdè,
    Na toko vesela mista da uzajde.

Srce mi obajdè i pùt radosti goj,
I svoj konac najdè u polači tvojoj.
Ako ptica pokoj i stan si nahodi,
I grlica plod svoj shraniti gdigodi,
To l' koga prirodì s vodom duh jistine,
V tebi nenahodi misto da počine?
Nebeske hramine i nebeski stani,
Tobom, gospodine, čestito sazdani,
Oltari su zvani, na kih vsa godištja
Tebi su pridani dari svetilištja.
Blažen, ki žilištja tvoga se dobavi,
I ki pod krovištja tvoja glavu stavi!
Hote te ovi svi va vike hvaliti,
I svakoj državi tve ime javiti.
Blažen on, komu ti na pomoć budeš bit,
I koga primiti u tvoj dvor budeš htit.
Blažen, ki gori it 'k tebi se odpravi,
I želju tebe zrit u srce postavi;
A plačni ostavi dolac svita ovoga,
U koji nas spravì grih otca prvoga.
Hoće dar veloga blagoslova dati
Isukrst, svakoga dobra prebogati;
Ki htì napisati nam zakon oboji,
Ki odgoni rati, a ljubak mir goji:
Tako da svi, koji slide njega volje,
Sprave puti svoji iz dobra na bolje;

I gdi nij nevolje, ni zla može biti,
U rajsko u polje boga hote zriti.
Nu neka viditi budem te bože moj!
Rači uslišiti, čto te molju rab tvoj.
Zaštjititelj i voj ki si naš, pogledaj,
Molitve naše zbroj, pozri naš plač i vaj.
Grihe ti negledaj, ner Krista tvoga rad
Ča nam prudi, to daj, bože! vazda i sad.
A ča može ikad bolje se zgoditi
Človiku, nere kad s tobom bude biti?
Bolje je užiti danak u tvojemu
Dvoru, ner vik biti na svitu ovemu.
Obrah najmanjšemu bit mi u tvom domu,
Nere najvekšemu u stanu grišnomu:
Jer je tebi, mumu bogu, uzljubljena
Slovu istinomu miloštja združena.
I ti nam hoćeš na svitu milost dati,
Pak (ka je svršena slava) raj podati;
Ni hoćeš ujati tim tvoje milosti,
Koji putovati budu v pravednosti.
O bože kriposti, gospodine bože!
Blaženi su dosti, kî ufanje slože
U te, jer jakosti tvoje moć sve može.

Psal. 85. Inolina domine aurem tuam.

Priklon uho tvoje, bože! ki si svemog,
Na molitve moje, jer sam ništj i ubog.
Ti si milostiv bog, ti se na me smili,
I mojih silan rog protivnik umili!
Kî jaci i čili na me nastupaju,
I ljute nemili jagme mi zadaju.
Toga cić ja haju svakdan tebe zvati,
Da, ki na me laju, psi račiš prognati.
Duši mojoj dati neštjedi radosti,
Ka nemni odstati tolikoj žalosti;
I nju mi oprosti od uz, ke ju sižu,
Bože od milosti! jer nju k tebi dvižu.
Ja virom obsižu i znam, da, blag i mil,
Išćućim tvu hižu nikadar nisi skril.
Blag si svakomu bil, svakomu si sluh dal,
Ki trpeć pogibil na pomoć te je zval.
Sad gdi veli, ne mal, vitar navaljuje
Na mene grišni val, ki me pogružuje:
Nemoj me onuje mimojti, bože moj!
Pače sad ovuje pri meni bliže stoj.
Nu otvori sluh tvoj na moja moljenja,
I saberi vàs broj mojega prošenja.
Cić tvoga počtenja, kad u dan pečali
Zazovu tebe ja, mnom se nepošali;

Pače neka hvali uzpoju ja tvoje -
  Skrši i obali protivnike moje.
Gospodine! tko je, kakono jesi ti?
  Tko l' će dilo svoje s tvojim spodobiti?
Svi su, svi tê biti, vik tebi pokorni,
  Svi se pokloniti tebi hote dvorni.
Rani i prizorni, svi kih si stvoril ti,
  Tvoje tê obzorni ime proslaviti:
Jer velik jesi ti, i v čudeseh vsemog,
  Ti si vikuviti, jedini, sami bog!
Mene, ki sam tvoj slog, na tvoj put nastavi,
  Kud po sebi nij mog moj hod da se spravi.
Neka po ljubavi tvojoj, gospodine,
  Zrak mi se objavi od tvoje jistine!
Srca moga žine da se obraduju,
  A grihovne tmine da me nejagmuju;
Tvoga da počtuju imena, prid kojim
  Ja se ponižuju i koga se bojim.
Sa svim srcem mojim tebe ću hvaliti,
  I tve ću vikom svim jime proslaviti:
Dušu moju jer ti, milosrdja radi,
  Hoćeš izbaviti paklene ujadi.
Pristaše u skladi na me nepodobni,
  Kojim se usladì, da mi budu zlobni;
I na me zlokobni sajmištja žbiraju,
  Skupno i osobni dušu mi tiraju.

A za te nehaju; ni manje, bože moj!
  Prid sobom imaju vraždevnici strah tvoj.
Da' ti - kî s' · perivoj, pun svake milosti,
  I milosrdja goj, pravde i svetosti;
Pun svake resnosti i svake jistine,
  U žarkoj svitlosti, ka nikdar negine -
Svitli zrak tve zine, plam duha svetoga
  Polož, gospodine! usrid srca moga.
Vladičastva tvoga podaj mi oblasti,
  Da možem zaloga branit se od lasti.
Ti me rači spasti, sina rabe tvoje,
  Množaj mi uzrasti kriposti svakoje;
Zlamenje takoje dobro na me stavi,
  Protivnikom koje mojim kad se javi:
Nebudu već lavi na me, ner strahljivi,
  Odbignu mene svi mrazni i predljivi;
Stidni i sramljivi da se svi sakriju,
  Tužni i skrbljivi da plaču i viju,
Videć da ja tiju o pomoći tvojoj,
  Njimi da se smiju, i da v duši mojoj
  Utihu imiju od tebe, bože moj!

Psal. 139. Eripe me domine ab homine malo.

Bože moj, otmi me oda zlâ človika,
I ti izbavi me od nepravednika!

Kî ruk i jazika dilom su mislili,
Kako bi dolika manom oborili;
Kî su naostrili jazik kako zmije,
A v ustih sakrili jad, kî me ubije.
Čin da me prikrije, bože! ruka tvoja,
I moć da pribije njihova razboja;
Kîh misal nastojà podbit stope moje,
I da uveznu ja, skriše zamke svoje.
Priklon zine tvoje, gospodine 'z više!
Na skrijake, koje otaj mi zadiše;
I kô mi staviše opotičje uz put,
Kad se odpraviše zadriti mi boj ljut;
I poprug, kôko krut, vzeše da me spregnu,
Ter me u kal i mut grišni da utegnu.
Čin da se protegnu sami pod onu skril,
U kôj, da ja legnu, skupiše sbor nemil.
Ti kî si vazda bil, kî jes', i vik ćeš bit,
Bog vojstva i bog sil, jak, kripak i čestit:
Spodobi sada htit, cić dobrote tvoje,
Milostiv uslišit glas molitve moje.
Ti mi si svakoje iztočnik milosti,
Bez koga nikoje ja nimam kriposti;
Kî v vrime silosti svitovne napasti
Nisi dal slabosti mojoj na tle pasti.
Daj mi neupasti, protiv želji mojoj,
U grihovne tmasti, o mili bože moj!

Jer vojske veli broj skupiše na mene,
  Nepusti me v ovoj potribi, bože! ne;
Neka da, smutjene uzriv misli moje,
  Nimaju svrutjene to već sile svoje.
Na onoga, tko je prvi njih vojvoda,
  Padite svakoje nevolje i skoda!
Zaloga naroda boj, kîme me bije,
  Bud blato i voda, kâ njega pokrije!
Plam da se razvije, da se oganj razgori,
  Kî njimi zavije i kì jih izgori!
Živ da se obori ugalj ognjen na njih,
  Kî se neumori uvik žežući jih!
Jer kî krotak i tih u jaziku nije,
  Nere jazičan svih lažnim prutom bije:
Tomu bog dodije, i puta blagoga
  Nikdar neodkrije za života svoga.
Ja božastvenoga darom poučenja
  Znam, da neće svoga ukratit spasenja
Tim, ki poniženja živu u kriposti,
  Obukši smerenja u dobrovoljnosti.
Bog u srditosti hoće osvetiti
  Ubozih žalosti, i njih utoliti:
Zato tê hítiti, bože, pravednici
  Tebi prinositi slave, plod i cvitci,
  I hote imiti stan u tvomu lici.

Psal. 144. Exaltabo te domine.

Nu da te uzvišim, cesare bože moj!
I glasom uzkrišim tvu slavu sluga tvoj!
V samomu tebi koj' stazu ja nahoju:
Može se po kojoj dopriti k pokoju.
Nu tvomu da 'zgoju blagoslov imenu,
Po čislu i broju i penja vrimenu:
Blagoslavljam te nu gospodine svak dan,
Jer momu timenu tobom je venac dan.
I za tebi saznan, gospodine! biti:
Vsaki vrimena član hoću te hvaliti.
Jer velik jesi ti, i vele, ne male,
Jes' i hoćeš biti dostojan pohvale;
I nije razvale ni skončanja koga,
Ni manje podvale veličastva tvoga.
Naroda svakoga svako uzgojenje
Tebe svemogoga hvalit će činjenje;
Tvoje premoženje hote povidati,
Tvû čast i počtenje visoko 'zvijati,
Vele prepivati tvoje velikosti,
I pesni slagati od tvoje svetosti.
Tvoje će divnosti čudesa odkriti,
I tvoje silnosti svuda otvoriti,
Vik nebudu siti tve slasti, bože moj!
Ter se veseliti o pravdi o tvojoj.

Ti s' milosrdja goj, ti si milosti 'zvor,
I ti duši mojoj ložnica, stan i dvor;
Veći drži prostor milosrdje tvoje,
Nego vàs ini stvor tvê ruke oboje.
Nu da ti uzpoje sva tvoja dila hval,
I svi sveti toje, kojih si ti obral;
Kî god je z žene pal, nu da te proslavi,
I veliki i mal tvu silu da pravi.
Sinom da objavi ljudskim tebe boga,
I veličja slavi cesarastva tvoga;
Kojega slavnoga kraljevstva tik hodi
Tôko, da svakoga vika vik nadhodi.
Po vse dni čtogodi ti jesi kad rekal,
Sve si to, gospodi bože moj! verno 'zdal.
Svet jesi, svet se zval, svet ćeš bit, svet si bil,
Sve si sveto sazdal, čtogodi si stvoril.
Vazda svakoga mil podvigal jesi ti,
Kì god je posrtil v ad se oboriti;
Pomoć ti prositi komu bì s pobrine,
Za ne zaroniti u paklene tmine.
Od očiju zine kîgodir imaju,
Bože gospodine! svi u te ufaju;
Od tebe čekaju na potribno vrime
Brašno: glad i žaju odvrnu kojime.
Tvoju ruku čime, bože moj! raztvaraš,
Životnim svakime blagoslov otvaraš;

A kada zatvaraš ruku tve milosti,
  Tada, vaj! udaraš svihe jadno dosti.
Prave pravednosti jesu puti tvoji,
  Perivoj svetosti dilo tvoje 'zgoji.
I vsi oni, koji tebe zazivaju,
  Tvâ milost dostoji, da te bliz imaju;
Oni, dim, kî haju verno te zazvati,
  Kada napadaju na njih ljute rati.
Kî te se bojati budu, takovim ti
  Nećeš odostati želinja 'zpuniti,
Tere uslišiti njihova moljenja,
  I njim udiliti tvojega spasenja.
Predobro znadem ja da ti, kî te ljube,
  Tvojega shranjenja nikdar ne izgube;
A kî grismi grube, noseć grišnu oprt,
  Tih grisi zagube, tih grisi hote strt.
Ja dokle zemlju trt bude moja noga,
  Dokle me stigne hrt tiranja smrtnoga:
Tebe jedinoga (jer sám bog jesi ti)
  Gospodina moga udilj ću hvaliti;
I hoću mariti, da svako stvorenje
  Bude uznositi tvû čast i počtenje.
Nu ovo pojenje primi, bože! u dar,
  I bud mi spasenje, jere sam tvoja tvar,
  A nebud skončenje tvê slave nikadar.

Ad te domine levavi animam meam.

K tebi, gospodine! dvigoh dušu moju,
Vrz na nju tve zine, kako na stvar tvoju.
Ja u te li ufam, nedaj da već hramlju,
Ni padi na me sram, kojim se posramlju.
Manom protivnici da se neposmiju,
Koji podjamnici zlobu na me kriju.
Znam, tebe trpećih da nećeš dopustit,
Da vražno lovećih lovina budu bit.
Posramujte se svi, kî zala dîluju,
Na pokoru zovi tih, kî mi vražuju.
A ti, gospodine! tvoj mi put pokaži,
I staze jistine tvoje mi udráži;
I time nastavi na jistinu tvoju,
Srčene ljubavi da ti vik uzgoju.
Mû pamet nauči it putom, ki je zdrav,
Koja tebe kuči i zove nepristav;
Jer si ti spasenje moje i ti bog moj,
Ti moje trpenje, mir, sladkost i pokoj.
Znam da nedostoju, da sluha daš meni,
Dali milost tvoju, moj bože! pomeni;
Kâ jest prije, ner dni na zemlju svanuše,
I prij, ner nijedni stvori se ganuše.
Moja prigrišenja, stvorena v mlade dni,
I moja nezrenja, bože! nespomeni!

Da' pomeni me ti po tvojoj milosti,
Ni me htij zabiti cić tvoje blagosti.
Nu zač me plašite, protivnici moji!
Zač li me strašite, da mi se duh 'zboji?
Ja znam, da pun slasti jest milostivi bog,
Koji moje tmasti prosvitliti je mog.
I toga cića on darom dobrohtećim
Podati će zakon po putu puzećim.
On će upraviti na sudu krotkoga,
On će nastaviti na svoj put tihoga;
Svi gospodnji puti milost i jistina,
I to svaki ćuti, kî godir njega zna;
I kî jišće zavit njegov, i kî želi
Onime putom it, kojime on veli.
Nu dakle, bože moj! k tebi se obratjam,
I molbi sluga tvoj ja k tebi zavratjam:
Imena tvoga rad grisi svikolici
Odpusti meni sad, prem da su velici.
A ja ću haran bit, nastojat i teći,
Svakomu navistit i ovako reći:
Svaki človik oni, kî se boga boji,
I kî se zagoni k njemu, da s njim stoji,
Tomu bog dostoji zakona podati,
U kom puti svoji bude putovati.
V dobru prebivati duša će ovega,
Blaga uživati bude sime njega,

Gospodin jest tvrdost tim, kî ga se boje,
    I njim odkriva dost zraka riči svoje.
Zato otvorena srca moga zina
    Vazda upravljena jest u gospodina.
Jer će se prignuti moj mili gospod bog,
    Tvrde pritrgnuti zauze mojih nog.
Pozri me ter mi vred skiti smilovanja,
    Jere jedinočed i ubog jesam ja.
Skrbi srca moga na me su jak lavi,
    Bože! slugu tvoga od potrib izbavi.
Vij moje nižnosti i trudni poboji,
    Ter mi svi oprosti, bože! grisi moji.
Pogledaj, kolici okol se sabraše
    Moji vraždevnici, koji na me 'staše;
Kî potire dosti daše mi oholi,
    U nenavidosti nepravednoj toli.
Dušu moju shrani, zbav me ruka tvoja,
    Sram me neobstrani, u te bo ufah ja.
Jer, da trpih tebe, pravedni vidiše,
    Zato k meni sebe ljubko prilipiše.
Nu veli i mali neka te proslavi,
    Od svake pečali Izraela 'zbavi!
    A mene popali ognjem tve ljubavi!

Dominus illuminatio mea.

Svitlo prosvitljenje moje gospodin jest
I moje spasenje, zato se neću smest.
On moj zašćititelj, koga ću se bojat?
On moj obranitelj, tko mi će straha dat?
Naskočit tê mene zali kôko hote,
Neučine mi ne nijedne sramote.
Prem da bi mi htili živu put derati,
O njihovoj sili neću se bojati:
Jer obnemogoše moji pečalnici,
I na tla padoše moji protivnici.
Vojske zalih duhov prem da me obajdu,
S božjom pomoću lov u meni nenajdu.
I prem da me budu oružni rvati,
Ja vik nezabudu u boga ufati.
Jedno ću jiskati od boga, a to jest:
Da mi rači dati v njegovû domu sest.
Sve dni žitka moga da u njem prebudu,
Časa nijednoga van njega da budu.
Njegova hotinja da razumim i znam,
I da pohodim ja crikve njegove hram.
Jere bog na vrime od pečali moje
U jedinstvo skrì me svete crikve svoje;
I od zasidanja zalih me izbavì,
Darom blagodanja njegove ljubavi.

On uzvišì mene na kamiku, ki jest
Kremik utvrdjene vire: moj Isukrst;
I sada uzgojì time glave moje
Nad onimi, koji suprotj meni stoje.
Ja u okol pozrih svaku stvorenu stvar,
I njimi njega zrih, tvorca, kîno je zgar.
I njemu prinesoh žrtvu posvetjenja,
A dar si odnesoh njegovâ spasenja.
Zato srca moga glasom ću ga peti,
I slova ovoga pesan mu začeti:
Gospodine! usliš glas, kîm te vapiju,
Ti dušu moju tiš, hrani i brani ju.
Priležno te molju, mene ti pomiluj,
Vij moju nevolju i molbu moju čuj:
Jer znaš, srce moje da s tobom govori,
I za dobro svoje slidi te i dvori.
Kakono poglavno dobro za imati,
Tvoje lice slavno hotih uziskati.
Odvratiti nemoj lice tve milosti
Od mene, za grih moj i moje grdosti.
Rači mi miloga posluha priklonit,
Ter se mene, tvoga sluge, neuklonit.
Budi mi pomoćnik, nehtij me ostavit,
Spasenja tvoga lik rači za me spravit.
Roditelje moji jer me ostaviše,
Zapovidi tvoje kada razpraviše;

Dali se ni toga neću pristrašiti,
  Mene roba tvoga listor da primeš ti.
Zakon mi postavi na putu tvojemu,
  I stazu upravi hodenju mojemu:
Jer mene protivni nete uztužiti,
  Kad tvoj zakon divni budem obslužiti.
U ruke me nedaj tih, kî me stužuju,
  Kî se u grišni gaj zagnat me siluju:
Jer na me ustaše moji protivnici,
  I svidokovaše krivo vraždevnici.
Da' njihovo krivo na me svidočenje
  Bì njim pohuljivo, i zlo prihinjenje:
A ja ću, bože moj! virujuć ufati,
  U polači rajskoj tebe uživati.
Nu ja govoru sad svakomu čoviku,
  Budi star, budi mlad, malû i velikû:
Trpi gospodina, i mužki čin plodno
  Tvoj razum, čagod zna, da mu je ugodno.
Srce tvoje kripi prot napastem svita,
  K bogu se prilipi, ki svojim obità
  Vojnom venci lipi precinoga mita.

Benedicam dominum in omni tempore.

Vik ću blagoslavljat gospodina boga,
I njemu hvalu dat z glasa srčenoga;
Ma misal jednoga časa neupusti,
Slava vsemogoga da mi nij u usti':
Jer ako čagodi jest dobro u meni,
Sve od boga hodi, to moje ničta nij;
Zato umiljeni srcem ovo čujte,
Ter bogu ljubveni o njem se radujte.
Nu jer ima biti svihe nas pobrina
Ime veličiti boga gospodina,
'Z linosti i od sna svi se ustanimo,
I kî jest jistina, njega proslavimo.
Gospodina iskah, kì radi ljubavi,
Pozrivši na moj 'zdah, milo mi se javì;
Tere me izbavì od svake pečali,
I u mir me stavì, na čem njemu hvali.
A zato i svi vi k njemu pristupite,
Tere u dušah svi njim se prosvitlite,
Srdca ukripite, nemojte stidni bit,
Verno ga molite, ter ćete sve imit.
Nećete od njega vi sramni otiti,
Ni lica vašega u sramu proniti,
Jer ćete imiti sve, ča za vašu spas
Budete prositi, il muče il' na glas.

Evo viknuh ubog ka gospodinu ja,
 I uslišà svemog sva moja moljenja,
 I od uztuženja svakoga me otè,
 Rad svoga smiljenja i svoje dobrote.
Vi se boga bojte, ne svita ovega,
 I u boga stojte ufani viš svega;
 Angela svojega, hrabrenâ vojnika,
 Bojećim se njega dat će zastupnika.
Vijte, okusite, u punoj oblasti
 Kôko vrhovite u njemu su slasti,
 I recte: u časti bit će toga stanje,
 Koji bude pásti njim svoje ufanje.
Gospodina ljubkim strahom se uzbojte,
 I njemu sinovljim služenjem nastojte,
 Dvojit se nemojte, da' bojeć se njega,
 Vik nadani stojte imit dobra svega.
Jer kî se u blago svitovno uzdaju,
 Hote iti nago, trpeć glad i žaju;
 Da' kî unj ufaju, bog će učiniti:
 Ovdi i u raju da su blaga siti.
Ljubveni sinove! nu k meni prijdite,
 I beside ove srčeni slišite,
 Svi k meni tecite, ja ću vas naučit
 (Listor nebižite) u strahu božjem bit.
Ako jest človik, koj vičnji život žudi,
 Nu na ov nauk moj srce da probudi!

I svaki, ki búdi želju, za imiti
Danci meju ljudî svega dobra sitî.
Jazik svoj uztegni od zlâ govorenja,
A usta zapregni od lažnâ lastenja,
Pojmi se činjenja častnâ i dobroga,
Biži od stvorenja grdnâ i zaloga.
A u misli svojoj jišći mir imati,
Sa svakim mirno stoj, s nikim se nerati,
Nastoj dilovati dila, kâ mir goje,
I odtud bižati, kdi neskladi stoje.
Na pravednih oči gospodin prostire,
I na njih mast toči milosti bez mire:
Ufanja i vire i blagoljubljenja,
I ušima sbire njihova moljenja.
Al' gospodinove zine ognjem gore
Na griha sinove, koji zala tvore;
Kako kam niz gore, kî nima kadi leć,
Neka se obore i da jih nije već.
Viknuše pravedni, i bog jih usliši,
I njihe po sve dni milostiv utiši;
Úze jih odriši i skrbi svakoje,
I gori uzviši, kadi sveti stoje.
Blizu jest gospodin tim, kì se pečale
Izajti 'z črnih tmin grihovne obvale,
Kî, usrid zavale svita himbenoga,
Boj muke ne male trpiše cić boga.

On srcem smerenih hoće sahraniti,
On će umiljenih čuvat i braniti:
Jer mu su drázi ti, kî se ponižuju,
A tih neće zriti, kî se uzvišuju.
Prem da su pravednih mnoga uztuženja
Radi nepravednih zaloga činjenja:
Darom utišenja svetoga duha bog
Od svega pečenja 'zbavit će jih svemog.
Jer gospodin hrani njihove kriposti,
I rukom jih brani svoje velikosti;
On njihove kosti 'zpunjuje i vrši
Silom svoje jakosti, da se kâ ne skrši.
Smrt grišnih ljuta jest, i kî pravednoga
Progoni, ta' će sest srid blata smrtnoga;
A hoće svakoga gospodin čestiti
Vernâ sluge svoga dušu izbaviti.
Ni hote viditi smrt duha svojega,
Kî budu staviti ufanje u njega,
Pače puni biti hote dobra svega.

Judica domine nocentes me.

Gospodine! sudi onih kî me more,
I na tih se 'zbudi, kî se s manom bore.
Pojmi mač, vazmi šćit, tere se ustani,
I za mene boj bit srčeno se gani.

Na tih, kî me gone, tvû silu obori,
I jak vezom spone vež jih i zatvori.
Reci duši mojoj: spasenje sam tvoje,
Ja sam stvoritelj tvoj, ti stvorenje moje.
Čin da se posrame, i vrz doli na tle
Dusi, kî su na me, i kî mi zlo misle.
Budite kako prah, u ki siver bije,
I kako lahki mah, kîme vihar vije.
Kî godi se na moj zal konac zagoni:
Čini da angel tvoj tiri ga i goni.
Bud svaki njegov put tma i puzavica,
I bud mu pogled ljut angelskoga lica:
Jer mi bez uzroka zli pruglo zadiše,
Pri kômu duboka bì jama, kû skriše.
I tamo goniše mû dušu nemili,
Kû velmi želiše, da bi pogubili.
U teneto, kôga zal se nenadije,
Čini da se noga njegova udije;
Zamku, kû mi zadì, bez tvoje bojezni,
On u nju upadi, on u nju uvezni.
Ter ću duhom mojim tobom se radovat,
I spasenjem tvojim dušu osladovat.
Kosti moje, bože! sve tê govoriti:
Tko je, ki se može tebi spodobiti?
Jer ti nemoćnoga otimlješ silnih ruk
Človika zaloga, kî nanj pojimlje suk;

Ti vzimlješ stril i luk udorca smrtnoga
  Na tih, kî, kako vuk, deru ubogoga.
Na mene se krivi svidoci ustaše,
  I, ča neznadih, svi tanko me 'zpitaše.
Zloba njihova, kad godir mene stišćè,
  Ja za njih ostro tad obucih vrićištje,
I vazmih postiti velmi umiljeno,
  I za njih moliti (kako znaš) srčeno;
Kô moje moljenje za me ćeš uslišit,
  Kad njim na spasenje s njih zlobe neće bit.
Ja se svej radovah o njih prospešnosti,
  I gorko žalovah njihovoj žalosti:
A oni o zlu môm svi se radovaše,
  Na sajmeh i domom na me sajmovaše;
I skupno pristaše obratit me u prah,
  I zlo mi kovašè, kôga se nenadah.
Bidni odstupiše od bratske ljubavi,
  Kajat se nehtiše, grismi svi gubavi;
Mnom se narugaše, i na mene kruto
  Zubmi poškrktaše nemilo i ljuto.
Ďopustil si dosad mene pečaliti,
  Da' gospodine! kad na me ćeš pozriti?
Rači povratiti mir u dušu moju,
  I nju useliti v željenom pokoju.
Otmi, bože mili! nju meni jedinu
  Lava ljutoj sili, koji na nju zinù.

Ter ću tvoje jime skupštjini velikoj
    Hvalit prid svakime, gospodi bože moj!
Daj o duši mojoj da se neraduju
    Protivnici, kî njoj i meni vražuju;
Kî nenaviduju mene bez uzroka,
    Tere me kažuju, drug drugu, 'zpod oka.
Jer podjamni mirno s manom govorahu,
    Dali se nevirno u srcu nošahu;
I o zlu mišljahu, i jadom 'zgoriše,
    Jer, kî me lovljahu, mene nezadiše.
Usta razširiše na me vraždeynici,
    I prid manom skriše hudobu zlobnici,
Ter skupno rekoše: blago! blago! oči
    Naši zatekoše zlo, kô te naskočì;
Zato nas obtočì radost, jer tvoj obraz
    Grozna suza smoči, sklopiv ti srce mraz.
Sve si, gospodine! vidil ove zlobe,
    Njihove prihine, laž i nepodobe,
Zala i grdobe, kê na me splitaše,
    I jame i grobe, kê mi izkopaše.
Mnogo si pomučal, mučati već nemoj,
    Kî dosad nisi 'zdal: navisti osud tvoj.
Pri meni blizu stoj, od mene ne stupi,
    Da' k meni, bože moj! to bliže pristupi.
Stani i razgledaj sud, kôga dostoju,
    Ja kî cić pravde vaj podnašam u boju.

Razgledaj pru moju, i po pravdi mojoj,
  Kû za ljubav tvoju činih, budi sud tvoj.
K sudu milosrdje vazda li pridruži,
  Protivnikov grdje da me već ne ruži;
Da me neuztuži rič glasa ovega:
  « Blago nam, jer tuži, da shinismo njega ».
Da nereku: svega hoćemo ga poždrit,
  Dobra svakojega kad lišen bude bit.
Čini, bože! oni da se posramuju,
  Koji usioni tako me jagmuju,
I kî se raduju mojemu zlu mnogû;
  Čin da jih haruju, i da jih ja smogu;
Tač da se posrame primoženi biti,
  I u dalje na me da nebudu smiti.
A radosti siti budite, kîm drago
  Jest moje viditi duhovnoje blago:
I kîgodir žele, da budem mira sin,
  Recite: bud vele 'zveličen gospodin!
A moj jazik bit lin neće, sve dni svoje,
  Hvaliti veli čin, bože! pravde tvoje,
  Dokle bude osin družit tilo moje.

Noli aemulari in malignantibus.

Nemoj ravnovati, čoviče! zlotvorca,
Ni nasledovati zlobnâ zlogovorca:
Jer ki zala tvore, tim će se sgoditi,
Usahnuv da 'zgore, kako seno liti.
U gospodina ti ufat tvrdo stani,
Dobro dilovati nikdar neostani:
Ter ćeš po vse vrime uživati slasti,
Kê tê nebeskime hlibom tebe pásti.
Bogom se osladi, ter ti će podati,
Čto dostojno radi tvê srce imati.
Tvê potribe pravi ti bogu tvojemu,
Unj ufanje stavi, a pak neka njemu;
Jer mu neće bit trud 'zvesti na svitline
Tvû pravdu i tvoj sud, jak sunce v poludne.
Gospodinu budi, čoviče! pokoran,
I moli ga svudi, umiljen i dvoran;
A nehtij za ničtar zlobnoga sliditi,
Prem da mu svaku stvar vidiš dobro iti:
Jer kad se u časti najvećoj bude mnit,
U grdnoj propasti tad će se utopit.
Ti u srcu tvomu, mirno i pokojno,
Na svitu ovomu prebivaj dostojno.
Srditosti ne daj, da te kad uljuti,
Nenavidnost parjaj, da t' srce ne smuti.

Kî u bogu, verno trpeć, počivaju:
  U duši nezmerno dobro uživaju;
Grišnik se visokom razkošom poženi:
  Zatim magni okom - eto ga veće nij!
Poj, kdi mu biše stan, i gledaj iz čista,
  Jišći 'znutra, izvan: neć' mu najti ničta.
A krotci i mirni, kî ljubav i viru
  Nose, bogu virni, nikdar ne umiru:
Jer na zemlji dugi život hote imit,
  A pak jim će drugi na nebu vičnji bit.
Grišnici pravoga hote nadzirati,
  Ter tê srca svoga jadom se užgati;
I nanj poskrktati skrktom svojih zubi,
  I njega rvati, neka se zagubi:
Dal' njimi gospodin rug oće činiti,
  Videć, da kako sìn brzo tê dospiti;
I da hoće prijti konac njihovâ dne,
  I sudjeni iti u muke paklene:
Jer se htiše uzdat va se, ne u boga,
  Mneć vazda nosit bat vrhu pravednoga.
Mač i stok svi u buk grišni van iznese,
  I živâ nàda luk i strili napeše,
'Znevarke striljati ništjâ i ubogâ,
  I za sić i klati srcem pravednoga.
Njih mač u njihova srca se utopi!
  Luk železnâ kova njihov se raztopi!

Nakaz jih oklopi, i svi poginite!
Pakal jih zaklopi, kdi se vik pinite!
Već prudi dobromu malo čagodire,
Ner nepravednomu imanje bez mire.
Bogastva grišnikov hote se 'ztaliti,
Srca pravednikov bog će ukripiti.
Zna gospodin stanja neporočnih i dni,
I njih dostojanja nikadar konca nij.
Pravedni, na zalo vrime i dni ljute,
Ni vele ni malo, ničtar se nesmute.
Kad glad jadovito grišnih bude morit:
Tad pravedni sito nasitjeni tê bit.
A bogu protivi neto su 'zvišeni:
Oni čas jesu svi sramno poniženi;
On čas uništjeni izčeznu kako dim,
Tako da veće nij nikdire mista njim.
Grišnik će zajati, da' neće vratiti:
Pravednik će dati, i svim udiliti.
Kî god boga čtuju, njega tê stignuti,
A svi, kî ga psuju, vik tê poginuti.
Stope pravednoga mili bog upravlja,
I puta dobroga na stazu postavlja.
Kada se privrže: bog, koji ga ljubi,
Ruku mu podvrže, da se ne pogubi.
Mlad bih i ostarah, na svit mnoga vidih,
Pravednoga ubah zapuštjenâ ne zrih;

Ni prije ni sada pravednâ nis' vidil,
 Da bi željan kada božje milosti bil.
Po vàs dan smiljeno u zajam podaje,
 I blagoslovljeno dilo mu ostaje.
Nu drugovja poni hoću t' svita dati:
 Od zla se ukloni, a dobra se lati.
Jer bog pravdu ljubi, ni će 'zbranih svojih
 Da kôga izgubi, ljubko bo čuva njih.
A hoće zlobivih pedipsat sa svime,
 I svih nečistivih poginut će sime.
Zemlju tê pravedni živućih uživat,
 I u njoj, po sve dni, blaženo prebivat.
Razum pravednika premudrost pribere,
 Njegovâ jazika slovo sud razbere.
Neće mu se noga ni dilo podtepsti,
 Zakon boga svoga kî v srce umesti.
Pravednoga grišnik ne može trpiti,
 Tere jišće nanj pik smrtni oboriti;
Da' bog ostaviti neće ga ne njemu,
 Ni ga osuditi na sudu svojemu.
Gospodina čekaj, i hrani njegov put,
 Ter će te, dobro znaj, visoko podvignut.
I u dobru bogat naslednik ćeš biti,
 A grišnih ćeš na vrat roneći viditi.
Kako Libanskoga cedra viti stabal
 Vidih nemiloga, visoko da jest stal:

Pak neto mimojdoh, listor ga već nebì,
Jiskah, ni ga najdoh, 'zčeznù, 'ztalì se, 'zbì.
Bezgrišje ljúbi svak i pravicu virnu:
Jere dug ostanak jest človiku mirnû;
A nepravednici hote poginuti,
I njih naslednici smrtno ustinuti.
Pravednih spasenje jest gospod bog mili,
I njih izbavljenje v vrime pogibili;
On njihova pomoć, šćit i zastupitelj,
On kripost, sila, moć, stražac i shranitelj,
I tvrdi, dan i noć, kripki obranitelj.

Quid gloriaris in malitia.

Nu zač se ponašaš, zlobniče! u zlobi?
Zač li se raznašaš, silan v nepodobi?
Po vàs dan jazik tvoj nepravdu razmišlja,
Ter se laži svakoj na druga domišlja.
Sve dni tvoga žitka vuhliš, gladiš, mažeš,
A kakono britka britva brijuć lažeš.
Obljubil si zlobja namisto dobrote,
A misto podobja činjenje grihote.
Nisi htil ostati na svako zlo poteć,
Volil si lagati, nego jistinu reć.

Sve potopne riči 'zljubì, zal človiče!
I tim se udičì, laživi jaziče!
Kîm jí, grize, siče, ranì, probì, bodè
Dar' do srca tiče, na štjete i skode.
Toga cić napokom bog će te razorit,
I tebe žestokom pečalju umorit.
Bog će te raztvorit, 'zdriti i 'zguliti,
U vse zlo oborit, a dobra lišiti.
I stan ti će biti u adu paklenom,
Kdi ćeš vik goriti u ognju ognjenom.
Kdi ričju stuženom vapit ćeš: kamo smrt?
Ah vodom studenom jazika smočit ŕt!
Pravednici hote vidit muke, koje
Cić vele grihote tebi se pristoje;
Ter hote višnjega pravdu počtovati,
I pravde se njega sinovski 'zbojati;
I s božjom sdruživši voljom volju svoju,
Smijat tè se zrivši vikovnju smrt tvoju.
I reć tê: evo on, koji nehtì boga,
Niti njegov zakon, pomoćnika svoga;
Ner svoje ufanje u blago položì,
U kô nastojanje srca svoga složì;
Tere u taštjini imanja bì moguć,
Ukredè i skinì, na srebro velmi vruć.
A ja hoću prosit od božje milosti,
Da mi da putom it pravde i svetosti;

Kako plodovita maslina da budu,
  Kê grana i kita urodi u prudu;
Da se, ni noć ni dan, grihu neozovu,
  Ner da mi bude stan u domu njegovû.
Po sve dni ufan bih, i hoću ufati,
  Da bog moj meni tih milost mi će dati,
  Velenjij njegovih riči svrševati.

Qui habitat in adjutorio altissimi.

On človik, duh čigov u bogu počiva,
  U božjoj človik ov pomoći prebiva;
  I šćit ga pokriva njegovâ šćićenja,
  A oklop odiva njegovâ spasenja;
I u pomoći steć ta' človik takovoj
  Gospodinu će reć: zastupnik jesi moj!
  Bog mi s' jedin a troj pribižištje moje,
  V kom ima sluga tvoj sve ufanje svoje.
Ti me ćeš izbavit od mriže lovećih,
  Dušu moju stavit u muke želećih;
  I besid - letećih na mene kako stril,
  Ljuto se ostrećih - čuvati ćeš me mil;
Plećmi tvoje sili ti me ćeš osinit,
  Ter hoću pod krilî tvojimi ufan bit;

I bit mi hoće šćit zrak tvoje jistine,
Pod kîm ću projti smit, posrid noćne tmine,
Od strilne ujidi o poldne leteće,
Od hudobne bidi u tminah hodeće.
Ni obratju pleće prid vražjim priličjem,
Ni s' ustrašu veće njegovim zatičjem.
Padut s live tvoje zalih stotin deset,
A s desne takoje tisući dvakrat pet.
Tih duhov broj proklet k tebi nepristupi,
Ni tebe nikdar smet smutjenja obstupi;
Okom misli tvoje hoćeš razgledati
Sve milosti, koje bog ti je htil dati,
Ter ćeš razabrati umom razabranja:
Kâ će bog uzdati grišnikom uzdanja.
I ti, za nedoteć stan, kdi zali stoje,
Gospodinu ćeš reć: ufanje si moje!
Pribižištje tvoje u tebi si stavil,
Blago čedu, koje sebe si dobavil.
K tebi, čagod je zlo, neće pristupiti,
Ni vele ni malo u tvom dvoru biti,
Ni te će pobiti nijedne tuge bič,
Ni te će raniti ni zal mač, ni zla rič:
Jer angelom svojim poveli bog mili,
Da te putom tvojim svud budu stražili,
I tebe nosili budu u mudrosti,
I u jakoj sili njihove kriposti;

Da kada se tvojim ti putom uputiš,
  Tad kamenom kojim da se neporutiš;
  I da se nesmutiš mutežem grišnih vod,
  Ner k bogu da skrutiš od tvojih nogû hod.
Aspida nastupiš i baziliska s njim,
  I lavom raztrupiš i zmajem otrovnim;
  Ni zali duh skrovnim jadom te otruje,
  Kî slipih oblovnim gripom oblovljuje:
Jer u me samoga hotil je ufati,
  Njega ću svakoga zla obarovati,
  Ja ću ga čuvati pečali svakoje,
  Jer je htil poznati dilom jime moje.
Kadgod me zazove, hoću ga uslišit,
  I molbe njegove podobne utišit,
  I ja ću s njime bit u svakoj pečali,
  Ni ću nikadar htit, da ga ko povali.
Ja ću ga oteti protivšćini svakoj,
  I njega vazeti sa slavom u stan moj,
  I u baštjini, kôj konca ni kraja nij,
  Neizbrojnih dan broj živit će pri meni.
Njemu ću javiti ja moje spasenje,
  Kîm račih stvoriti svita odkupljenje,
  U kôm će imiti 'zvrsno utišenje.

Benediotus dominus Deus meus.

Blagoslovljen sve dni bud gospodin bog moj!
Kî pokazà meni, da umim biti boj;
Po kom ruci mojoj bì pravi nauk dan,
I prstom tolikoj umiti branit bran.
Bog moj milost moja, moje pribižištje,
I kîm sam hranjen ja, ugodno hraništje;
On moje krovištje, i moj zastupitelj,
Moje utočištje, i moj obranitelj,
On moj zaštjititelj, on moje ufanje,
I moj utišitelj, i moje uzdanje.
On jest, kì 'zvinuje sile, kê su na me,
I kî povinuje mnogi puk poda me;
On kì stoji za me, i ufam, da će vik
Za me stat, neka me neudri smrtni pik.
Gospodine! čto je ovi človik, da ti
Veličastvo tvoje htil si mu skazati,
Koga rodì mati, a otac zavržè?
Da mu se htì dati na znanje najbrže?
Da se k njemu tržè, da mu se objavì,
I nanj oko vržè u tôkoj ljubavi?
Človiku, koji jest podoban taštjini,
Ništjetan i zločest, začet u vašćini,
Človik, čigove dni brzo mimohode,
Kakono v osini časi, kî prohode.

Prikloni nebesa, ter doli snijdi ti,
Kosni gor telesa, ter tê prodimiti;
Čin munje goriti, čin triske triskati,
Ter jih razoriti hoćeš i scipati;
Htij strile puštjati tvoje, gospodine!
Ter ćeš jih zagnati u muteža pine.
Ti na me postavi tvoju ruku ’zviše,
I vod me izbavi, kê na me skočiše;
I tih, kî hotiše bit tuji, ne tvoji,
Sini, ki se sbiše bit protivni moji.
I koji taštjine jesu govorili,
I zlobe i hine vse vrime činili;
Kîh mišîca ili desna njihe ruka
Bì početak sili grišnoga jauka;
Kojim ne bì muka s tobom se diliti,
A paklenâ vuka vojvodu sliditi.
A jer znam, da si me htil griha oteti,
Zato ću t’ mojime glasom pesam peti,
Psaltir ću vazeti desetostruni ja,
I v njem ću uzpeti veličastva tvoja;
Kî si kralje spasal, kì si rabu tvomu
Davidu pomoć dal, kralju Judajskomu;
Meni ponižnomu pomozi bože moj!
Neprijateljskomu maču dat me nemoj!
Jer li zadiru boj meni tuji sini:
Ti na njih za me stoj, ti jim moć

Kîh usta ludosti taštje govoriše,
  A nepravednosti njih ruke tvoriše;
  Kojih procavtiše sinove kako cvit,
  Nad kojim hlad diše, sunca i vode sit.
A nisu takove urehe crikvene,
  Kako su njihove hćere narešene;
  Biserom vezene głave njih, a svite
  Zlatom pošivene, mnogo plemenite;
  A blaga su site u njih hranilnice,
  Pune, vrhovite, kakono šipnice.
A ovce njihove jesu mnogo plodne,
  Pritili volove, krave velmi rodne;
  Nij obzide skodne okol njih viditi,
  Ni lazi prohodne, ni zimi ni liti;
  I blaženim biti tim ljudem rekoše,
  Kî taka imiti na svitu mogoše.
A ja dim: stigoše ti dobra svakoga,
  Ki milost sigoše imiti za svoga,
  V kom su sve razkoše, boga svemogoga.

Deus in nomine tuo salvum me fac.

Nu u tvoje jime spasi me bože moj!
  I zla izbavi me u kriposti tvojoj!

Bože, molbi mojoj uha ne zatvori,
 Pače milostiv njoj posluha otvori!
Jer evo tujini na me se ustaše,
 I još kripci ini dušu mi iskaše;
I jad razjadaše toliko na mene,
 Da se ne 'zbojaše ni tebe boga ne.
Vam sada govoru, moji protivnici!
 Zač k momu umoru pristaste tolici?
Ludi čto činite, čto može vaša moć?
 To li nevidite, da mi je bog na pomoć?
On je obranitelj prot vam duši mojoj,
 On nje zastupitelj, i on spasenje njoj.
Nu dakle, bože moj! pravdom sudi tvojih,
 Vrzi u on poboj, kî mi spraviše, njih.
Protivnikov mojih čini da moć 'zgine,
 Ti bože smeri jih silom tve jistine;
A dobrovoljno ja žrtvu ću ti prinest,
 I tvoja veličja i tvoje jime 'zvest;
Jere jime tvoje jest dobro, i puno
 Sladkosti svakoje, svršno i napuno.
I jer (tebi hvali!) tol mi si ljubak bil,
 Da svake pečali ti me si izbavil:
Zato vsikolici, kî mi zlu nastoje,
 Moji protivnici sgrdi oko moje,
 Koji podjamnici jad u srcu goje.

Beati immaculati in via.

O vele blaženi neporočni uz put,
U zakoni sve dni božjem kî putujut!
Blago njegovime velenjem idućim,
I srcem sa svime njega izišćućim!
Noge bo svih onih, kî zala tvoriše,
Po putih njegovih tada nehodiše.
Htil si poveliti, bože dobro moje!
Pritvrdo hraniti zapovidi tvoje.
Ah da bi me ti htil putom izpraviti,
Po kôm bih obslužil ono, ča veliš ti!
Jer tada dobro znam neposramljen bit ja,
Kad delom razgledam sva tvoja velinja.
Mâ tajna svadeći tebe ću hvaliti:
Srce mi ti hteći k sebi upraviti;
Kìme sam razumil (ča um misli moje
Bez tebe nij umil) sudi pravde tvoje.
Tvoje pravednosti branit ću i bljusti,
Bože od milosti, listor me nepusti!
Jer u čem izpravlja mlado dite put svoj,
Ner kad se odpravlja shraniti nauk tvoj?
Sa svim srcem mojim poželih te, a ti
S povelenjem tvojim nemoj me diliti.
Govorenja tvoja usrid srca pišu,
I v njem jih kriju ja, da ti nesagrišu.

Ti ješi blaženi, gospodine! dosti,
Ti pokaži meni tvoje pravednosti;
Navist ih mej ljudi ričju ustni mojih,
Svikolici sudi pravde usti tvojih.
O tvom svidočastvu nasladih se, kako
O velom bogastvu, kdi je blago svako.
K zapovidem tvojim hoću se ganuti,
Da razumom mojim uzru tvoji puti.
Hoću zapovidi tvoje poučiti,
Ča tvoje slovo di, neću zapustiti,
Jere zla nevidi, tko te se uhiti.

Retribue servo tuo.

Uzdaj rabu tvomu, htij me oživiti,
Jer ću v srcu mômu tvû rič sahraniti.
Rač mi vid odkriti, ter čudesa mnoga
Hoću razviditi od zakona tvoga.
Prišlac sam ovdi ja, od mene krit nemoj,
Ča veli rič tvoja, vsemogi bože moj!
Poželì duša mâ, u želji vik stoje,
Vrimenî mej' svima želit pravde tvoje.
Ti karaš oholih, prokleti padaju,
Zapovidi tvojih kî se uklanjaju.

Odnes od mene tja svaka pogrjenja,
Jere uziskah ja tvoja svidočenja.
Knezi bo sidoše, i sve čto sidiše,
Zlo, kô god mogoše, na me govoriše.
Dali tim, sluga tvoj, poučil sam se ja
O gospodine moj! opravdanja tvoja;
Jer tvâ svedovanja učenje su moje,
A mâ svitovanja pravednosti tvoje.
Duša se mâ 'zbojà, živi me, bože moj!
Silna kripost tvoja, po riči po tvojoj.
Puti moji odkrih, i ti me uslišì,
Podavši mi ča htih, ljubko me utišì.
Sad me zla oduči, uprav misli moje,
Tere me nauči pravednosti tvoje.
Pravde mi tvoje put hotij pokazati,
Jer tamo jidra skut hoću upravljati.
Jer ću razabrati sva tvoja čudesa,
I njimi shajati zemlju i nebesa.
Vij, da pečali rad duša mi uzdrimà,
Utvrdi mene sad ričama tvojima.
Put nepravednosti od mene oddili,
I tvoje milosti ti mene nadili.
Obrah jistine put, i njim se odpravih,
I tvoji sudi, nut, vik nezaboravih.
Kî nauku tvomu htih se prilipiti:
Nedaj licu momu sramom posramiti.

Koji potekoh put povelinja tvoga,
  Kada razširì skut, bože! srca moga:
  Bud mi sladak, ne ljut, dan suda strašnoga.

Legem pone mihi domine.

Zakon mi stavi put pravednosti tvoje,
  Bože! da mi je skut pomoći svakoje.
I neka tim putom budu putovati:
  Njega voljom krutom vazda ću iskati.
Razuma mi podaj, ter zakona tvoga
  Znat ću sridu i kraj, bože otca moga!
I njega ću shranit srid srca moga vik,
  I on me će branit, kako moj zastupnik.
Cić tvoje ljubavi, bože viš bogov svih!
  Na stazu me stavi zapovidi tvojih.
Jer tu stazu želim, i nju sam uzhotil,
  I k njoj ja čemelim, i s njom sam se srotil.
Prigni srce moje, bože od milosti!
  Na veličje tvoje, a ne na skuposti.
Oči moji odvrat, neka nevidita
  Kâ jesu duhu rat, prazdna, taštjevita.
A jer postupaj moj, i desni i livi,
  Lini se na put tvoj, zato me oživi.

Postavi tvoju rič u srcu mojemu,
  Da mi je, kako bič, u strahu tvojemu.
Odriž, kih se 'zbojah, sve moje grdosti:
  Jer sudi tvoji znah, svi puni radosti.
Evo poželih ja zapovidi tvoje,
  Bože, pravda tvoja živi srce moje!
Tvoje milosrdje meni, gospodine,
  Za moje razgrdje nedaj da pogine!
Za tvoje počtenje ti, po riči tvojoj,
  Podaj mi spasenje, gospodine bože moj!
Ter ću se razgorit kakono plamikom,
  Živo odgovorit mojim protivnikom;
Ni me će biti strah, da prot meni stoje:
  Jer s' ufanja pojah silne riči tvoje.
Bože gospodine, bože ki sam jesi,
  Meni rič jistine iz ust ne odnesi!
A neću za ljudi ničtore hajati:
  Jer u tvoji sudi hotih poufati;
Ter zakon hoću tvoj vazda sahraniti,
  I na vrime ovoj, i kô ima biti.
Ja hodjah slobodan, i u ljubezni stah,
  Jer tvoje svaki dan zapovidi jiskah.
Pred kraljî govorah o veličju tvômu,
  Ni me bì sram ni strah u srcu u mômu.
U velinji' tvojih hoću se poučit:
  Neka deli mojih spravnici budu bit.

Moje ruke dvigoh k zapovidem tvojim,
  Kê drago obstigoh uzljubljenjem mojim.
Opravdanja tvoja neću pozabiti,
  Pače ću udilj ja o njih se truditi,
  Za duši pokoja vičnjega dobiti.

Memor esto verbi tui servo tuo.

Slova rabu tvomu rečenoga meni,
  Ufanje u komu dal mi si, pomeni!
Kojeno ufanje, u mojem smerenju,
  Utišenja stanje bì mômu življenju:
Jere spasno tvoje sveto govorenje
  Bože moj! bì moje živo oživljenje.
Odveće oholi nepravo činjahu,
  Kada mene doli obaliti mnjahu.
Dal' se ja cić toga njimi nepoklonih,
  Ni se zato tvoga zakona uklonih.
Ja tvoj sud pomenuh, od vika ča sliših,
  Ni se inud krenuh, da' njim se utiših.
Pečali me sbiše cić grišnikov, koji
  Ludi ostaviše svi zakoni tvoji.
Pet ću pesam čistu opravdanja tvoga,
  Dokol sam u mistu putovanja moga.

Noćû tvoje ime pominkom okružih,
I dilom mojime tvoj zakon obslužih.
Ove mi jesi dal utihe sladkosti:
Jer sam iziskoval tvoje pravednosti.
Rekoh meni: moj dil ovo hoće biti,
Tvoj zakon prav i mil u srcu shraniti.
Čto mi srce može, vičem te i zovu:
Pomiluj me bože po tvojemu slovu!
Razmisliti ja htih putovanja moja,
I mê noge vratih na velinja tvoja.
Pripravan jesam ja, nisam se ikdar smel,
Tvoja povelinja shraniti da' bih vrel.
Prem da mi griha vez bì kakono spona:
Li nigdar nebih bez tvojega zakona.
Polnoćû ustajah slaviti te dosti,
Sudi nepotajah tvoje pravednosti.
Pričesnik jesam ja svih, kî te se boje,
I tvâ povelinja kî hranit nastoje.
Pun jest tvê milosti zemaljski svaki kraj,
Tvoje pravednosti nauka mi podaj,
I grihe mi prosti, i polož me u raj!

Bonitatem fecisti cum servo tuo domine.

Dobro stvorì tvomu slugi, gospodine!
A po pravednomu slovu tve jistine.
Skaži mi blagi drum, i stav me ga bliže:
Dobrota, nauk, um na kôm se dosiže.
K razumu da prijdem, u veri dilovah,
Jere zapovidem tvojim ja virovah.
Prij' udorca tvoga u grihu zabludih,
Da' paka cić toga tvâ velinja bljudih.
Dobar, bože! jesi, i v tvojoj dobroti
K tvojoj me donesi pravdi i strahoti!
Znaš, da grdnih zloba na me se umnožì,
I njih nepodoba u skrb me položì.
Dali ću ja iskat, sa svim srcem mojim,
Snažno posluha dat zapovidem tvojim.
Zlobom se je selo, jak mliko, srce njih:
A ja se veselo tvoj zakon poučih.
Blago meni! samo da me si ponižil:
Neka se poučim tvoj nauk ljubko mil.
Zakon usti tvojih jest meni veće blag
Ner zlato ljudi svih, i kam precinodrag.
Tvoje me stvoriše ruke, gospodine!
Jer mi umisiše kip, lice i zine.
Dakle tvomu stvoru razuma mi podaj:
Da tvê volje dvoru čelo, sridu i kraj.

Kî se boje tebe, hote me gledati,
  I o mômu sebe dobru radovati,
Jer hoće poznati napuno svaki njih:
  Da se htih uzdati u besidah tvojih.
Poznah, gospodine! da su tvoji sudi
  Pravda, kâ ne gine nikadar mej ljudî!
I tom pravdom, u kôj vazda prav jesi bil,
  U jistini tvojoj ti me si umilil.
A sada milostiv raba tvoga sliši,
  I k meni dobrostiv miluj me i tiši!
A sve, gospodine! po prevelikomu -
  Kô nikdar ne stine, milosrdju tvomu.
Nu k meni prijdite milosrdja tvoja,
  Ni me ostavite, ter hoću živit ja!
To jere zakon tvoj i tvâ póvelenja
  Jesu pravi put moj i mâ poučenja.
Smetite se grdni, jere nepodobni
  I nemilosrdni biše mi zlokobni.
Da' činte ča hote: neću se diliti
  Od tvoje dobrote, i od ča veliš ti.
K meni s' obratite, kî tvoj strah imaju,
  I kî tve čestite velikosti znaju.
Budite kdi sam ja, kî te se 'zbojaše,
  I tvâ svidočenja, bože! ki poznaše.
A bezgrišno budi, bože! srce moje,
  Grihovat zabudi, sve tebi nastoje';

I učeć se udilj tvoje pravednosti
Budte mi krov i bilj hrabrene kriposti:
Da neudrim u cilj sramotne smetosti.

Defecit in salutare tuum anima mea.

'Zčeznù u tvoju spas, gospodine! duh moj,
I od ufanja slas ćutim v riči tvojoj.
Tvom ričju prijdosta moj' oči kako v snit,
I ta dva rekosta: kad me ćeš utišit?
Jer sam učinjen ja kako o slani mih,
Opravdanja tvoja dali nepozabih.
Koliko može bit dan raba tvojega?
Kad ćeš sud učinit na gonećih njega?
Povidaše meni zali i nečasni
(V tvom zakonu kîh nij) taštjine i basni:
A sve zapovidi tvoje jistina sut,
U njih se nevidi nepravednosti put.
Zali me progone zlobama svojimi,
Na me jagmu gone, bože pomozi mi!
Malo neskončaše na zemlji, vaj! mene,
Tako se pognaše, da mi duh povene.
Dal' ja neostavih zapovidi tvoje,
Pače li upravih k njim sve misli moje.

Rači me živiti cić tvoga smiljenja,
  Ter hoću hraniti tvojih ust svedenja.
Slovo tvoje va vik na nębu prebiva,
  Koje vrimena prik bì, bit će i biva.
Tvû si jistinu sdal va vik, i onuje,
  Zemlju si zasnoval, kâ tvrdo stanuje;
Po naredbi tvojoj danci nasliđuju:
  Jer tebi, bože moj! svaka poslužuju.
Da bi mi zakon tvoj poučenja ne dal:
  U nižnosti mojoj brž da bih pogibal;
Zato tê na vike bditi misli moje,
  Nezabit velike pravednosti tvoje:
Jer ti, gospodine! meni ljubak i mil,
  Moga duha zine u njih si oživil.
Tvoj jesam, spasi me! jere iziskah ja
  Vsim srcem mojime opravdanja tvoja.
Mene uzčekaše grišnici nemili,
  Ter mi zasidaše, da bi me sgubili;
Da' zasidanja njih ne uzbojah se ja:
  To jere razumih čudna dila tvoja;
Vidih, da svakoja stvar svita skončiva,
  A da sama tvoja zapovid prebiva,
  U kojoj pokoja mâ duša uživa.

Quomodo dilexi legem tuam domine.

Kol' se bože zavih ljubiti tvoj zakon!
Tol': da unj postavih dni, život i okon.
Mudrâ me si stvoril, bože! nad mojimi -
Kîm sam prijatelj bil, protivnicì svimi.
Ali sve to cića zapovidi tvoje:
Kâ mi svitla svitja bì, biti će i je.
Razumih već od svih, koji me učiše,
U nauceh tvojih jer moj nauk biše.
Veće obilovah ner stari razumom:
To jere putovah tvoje volje drumom.
Hotih nogi mojoj zlâ puta skratiti:
Svetoj riči tvojoj za poslušan biti.
Ja se tvoga suda, bože! neuklonih:
Jer mi ti zakon dà, komu se poklonih.
Ustem mojim sladna veće jest rič tvoja,
Nego pčeli radna medena sat svoja.
Velinjem, kô si dal, zlo i dobro vidih:
Zato svaki put zal ja uznenavidih.
Tvâ rič, ne tma ni dim, ner svitja jest meni,
Tere stazam mojim svitli zrak sunčeni.
Kleh se i odlučih, da ću pravde tvoje -
Po sridu sudij svih, složit misli moje.
Smeren sam sasvime i ponižen rab tvoj,
Bože! oživi me, po riči po tvojoj.

Povoljna ust mojih ugodna si stvori,
I od sudij tvojih nauk mi otvori.
Mâ u mojih rukah mlohavih duša jes:
Da' u zabit ne dah zakona tvoga čes.
Zamku mi zadiše grišnici, dali njom
Mene ne diliše s zapovidju tvojom.
Naslidovah tvoga veličja punosti:
Jer su srca moga velike radosti.
Moje srce sklonih na tvâ opravdanja,
Kîh se ne uklonih zacića uzdanja,
Kojega željan bih, i kôga rad sam ja.

Iniquos odio habui.

Ja zalim, bože moj! neprijatelj vik bih,
A sveti zakon tvoj srčeno obljubih.
Ti pomoćnik meni, ti prijatje moje:
Zato ufah sve dni ja u slovo tvoje.
Nu se uklonite od mene zlobivi,
Daleč odstupite svi meni protivi!
Ter ću iziskovat zapovidi boga,
Kî će vik vikovat, spasitelja moga.
Po sloveseh tvojih prijmi me, bože moj!
Ter hoću dan, kojih nij konca, živit broj.

I smesti me nemoj, ni zagnat od sebe,
Nere mi daruj toj, čto čekam od tebe.
Bože pomozi mi! i hoću spasen bit,
Ter ću se tvojimi opravdanji učit.
Uništjil si svudi tih, kî te ne znaju,
I koji od sudi tvojih odstupaju.
U kîh jest neredna pamet i sud zločest,
I prenepravedna misal njihova jest.
Sudih: prestupnici zakona tvojega
Da su svi grišnici od svita ovega.
Toga cić obljubih tvoja svidočenja:
Jer izvire iz njih iztočnik spasenja.
Usrid straha tvoga prigvozdi pult moju:
Jer se pravednoga tvoga suda boju.
Bože moj! sud stvorih i pravdu poveću,
Ne daj me da sam tih, kî na me klevetju.
Rabom ti se daju, prijmi me ti dobrom,
Da ne klevetaju oholi nada mnom.
U tvû se skončaše spas zinice moje,
I, u kô zrčaše, slovo pravde tvoje.
S tvojim rabom stvori po tvojoj milosti,
Nauk mi otvori tvoje pravednosti.
Ja jesam sluga tvoj, daj mi razumljenja:
Da znade razum moj tvoja svidočenja.
Vrime učiniti jest sada, bože moj!
Kada hudoviti razsuše zakon tvoj.

Ja uzljubih zato, ča si povelio,
  Veće nego zlato ili topacio;
I zato se spravljah, gospodine! ka svim -
  I moj hod upravljah, zapovidem tvojim.
Zato jer moje dni tebe pravâ vidih,
  Svaki nepravedni put uznenavidih,
  Dakle, milosrdni bože, budi mi tih!

Mirabilia testimonia tua domine.

Veličja su tvoja čudna, gospodine!
  Zato duša moja 'ziskovat jih brine.
Otvor tvojih sloves pamet prosvitaje,
  I razumljenja čes umiljenim daje.
Odprih ustne moje, duh na slavu 'zbudih,
  Zapovidi tvoje jere ja požudih.
Tvoje božastvene zine, bože mili!
  Položi na mene, i na me se smili:
A po onih sudu, koji tvoje jime
  Ljube, ne zaludu, ner s prudom velime.
Uprav mi želju tud, po riči po tvojoj,
  Nijedna neprav kud ne gospoduje njoj.
Bud mi ti obrana klevetja ljudskoga,
  Da ja budem shrana povelinja tvoga.

Rabu tvomu nekrat zraka tve svitlosti,
I htij mi nauk dat tvoje pravednosti.
Od vod strašni prodor moj' oči projdosta:
Zakona tvoga dvor jere mimojdosta.
Pravedan jesi ti, o gospodine moj!
I vsaka suditi prav i ravan sud tvoj.
Pravdu si povelil i svidočja tvoja:
Da jih bude selil vsak u srca svoja.
Povelil si tokoj ti slovom tvojime:
Jistinu, bože moj! tvoju da svak prijme.
Žalostni oboji mene raztališe:
Jer protivni moji tvê riči zabiše.
Velmi razžežena jesu slova tvoja,
I velmi blažena, zato jih ljublju ja.
Ja jesam mlad dosti, i odagnan od svih,
Dali pravednosti tvoje nepozabih.
Tvâ pravda, bože moj! jes' pravda vik vika,
A sveti zakon tvoj jistina velika.
Pečalne ujidi na me navališe:
Da' tvê zapovidi rič nauk mi biše.
Va vik pravde drumi veličja su tvoja,
Ti me urazumi, ter ću živiti ja,
Pridav ti svi umi svoji duša moja.

Clamavi in toto corde meo.

Sa svim srcem mojim, kako iz dubine
   'Zvapih: sluhom tvojim sliš me gospodine!
Jer tvoje svitlosti hteć mi ti podati
   Tvoje pravednosti hoću iziskati.
Uzviknuh k tebi ja: spasi me bože moj!
   Da tvoja velinja sahranim sluga tvoj.
Predtekoh uzorno, i tebe, bože! zvah,
   Jer u tvoje dvorno rečenje poufah.
Jutrom je u te zril zrak očiju mojih,
   Da bi se poučil u nauceh tvojih.
Sliši glas kîm upjem, bože milostivi!
   I po sudjenju tvêm mene ti oživi;
Jer od kîh razgona trpim, k zlu stupiše,
   A s tvoga zakona daleč odstupiše.
Blizu mi budi ti bože gospodine!
   I svi tvoji puti prave su jistine.
O veličji' tvojih s početa jesam znal:
   Jere va vike njih ti jesi zasnoval.
Vij smerenja moga, ter me izbavi mil:
   Jer zakona tvoga ja nisam pozabil.
Sudi bože sud moj, od zla me zagradi,
   Da življu, sluga tvoj, riči tvoje radi.
Grišni daleč dosti od spasenja staše:
   Jere pravednosti tvoje ne iskaše.

Mńoga su, bože moj! smilovanja tvoja,
  Poli sveti sud tvoj rači da življu ja.
Mnozi se skupiše mene progoneći,
  Ter me uztužiše tvrdo pečaleći.
Da' svidočja tvoga ja se ne uklonih,
  Ner kolina moja ja njemu poklonih.
Vidih prestupnici i vàs tajah, jer tvâ -
  Sebi poraznici, ne shraniše slova.
Vij, da se ljubih ja s velinjem tvojime:
  Slastju milosrdja tvoga oživi me!
Ričij tvojih čelo jest jistina u vik,
  Tvoga suda delo pravedni teče tik,
  Blažen, ki u selo tvoje prijde človik.

Principes perseouti sunt me gratis.

Knezi me goniše bez pravi svakoje,
  A srce mi sbiše strasi riči tvoje.
Srid radosti ću sest ričmi slova tvoga,
  Kako kî našal jest krov blaga svakoga.
Pomrzih i prognah svako bezzakonje,
  A tvoje se zagnah ljubiti zakonje.
Svakdan sedmerokrat glasom riči moje
  Ne ostah hvalu dat sudom pravde tvoje.

Kî su ljubki tebi, mnogi mir imaju:
  A napast u sebi ni ćute ni znaju.
Bože! tvoje sam ja spasenje dočekal,
  I tvâ povelenja ljubavju zatekal.
Vrimena ne 'zgubì shranit dúša moja,
  Kâ velmi obljubì svidočastva tvoja.
Obslužih posluh tvoj i rič tvê beside:
  Jere svaki put mòj tvoji oči vide.
Tebe, bože! zovu, molbu moju slušaj,
  I po tvojem slovu razuma meni daj!
Prida te ulazi uprašanje moje,
  Braniti me pazi poli slovo tvoje!
Pesam uzpeti tad ustne moje hote,
  Poučiš mene kad pravdu tvê dobrote.
Jazikom mojim ja tvê slovo uznesu:
  Jer sva povelinja tvoja pravda jesu.
Na spasenje budi tvoja ruka meni:
  Ča tvâ zapovid di jer obrah za sve dni.
Poželih spasenje tvoje, o bòže moj!
  Moje poučenje jer mi je zakon tvoj.
Živet duša moja, i tebe će hvalit,
  I sudjenja tvoja pomoć mi hote bit.
Zabludil sam kako ovca, koja gine,
  Uzišći me svakojako, gospodine!
Jere ja, sluga tvoj, nepozabih tvoga -

U kom je duše goj, zakona pravoga;
Bud dakle, bože moj, shrana duha moga

Praeces.

Ja, gospodine, rih: milost mi udili,
I jer ti prigriših, dušu mi zacili!
Tvoj pogled upili u me slugu tvoga,
Kì skrih u tvôm krili krov ufanja moga.
Obrova tvrdoga bud mi zastupljenje:
Da sgrdim adnoga lava naskočenje;
U mni primoženje da nemože imit,
Il' o mni hvaljenje da mu kô bude bit;
I kî nij nigdar sit, da nas na zlo vodi,
Nebude moć ni smit, da mi čto naskodi.
Daj da mi uzplodi dar tvoje milosti:
Kôm da mi urodi plod svake kriposti.
Ugas srditosti, podobaju koje
Za moje grdosti i za grihe moje.
Misto gnjeva tvoje milosti postavi,
I skrbi svakoje milo me izbavi;
A one ljubavi, kojom ljubiš svojih,
Mene ti dobavi, k meni mil, blag i tih.
Pastira - kî vrh svih pase ovce tvoje,
Koje su od tvojih i tvoje se broje;

V koga rukah stoje ključi, kê mu ti dà,
 U kojih oblast je viš tvojega stada -
I vazda i sada uzdrži i brani,
 U svakoj svita da gospoduje strani;
I svih onih shrani u tvojoj blagosti,
 Kî inim i mani čine dobra dosti.
A kî pečalnosti zemaljske minuše,
 Koji u milosti tvojoj preminuše:
Vernih tvojih duše v pokoj vičnji stavi,
 Kî 'zdahnuv usnuše ne van tve ljubavi.
I cić tvoje slavi hotij ljubko sbrati,
 I na stan nastavi naši strani brati;
Rači jim poslati iz visokâ pomoć:
 Protivnim ostáti da vazda budu moć,
 I tebi 'zdavati hvaljenja dan i noć.

Super psalmo: Cantemus domino.

Nu se pokupite odsvud duše verne,
 I tikom tecite kako hitre srne!
Kako ptice perne leteći vrvite,
 Kako strili operne puštjene letite!
Glave okrunite vencî maslinice,
 Kolo učinite jam se za ručice!

Mladci i mladice, iz glasa pojeći,
  Začnite pesnice sladko govoreći:
Hvalimo hvaleći gospodina boga,
  Kî suze videći puka krštjenoga
Milosrdja svoga iztočnik otvorì,
  I vojsku silnoga cara svu pomorì;
Po polju i gori koju sabral biše,
  Kad svita prostori obujati htiše.
Tad bog slavno više svega se uzvedè,
  Jer ono, čto htiše, na konac dovedè:
Konja, i kî sedè na konja, konjika
  U morsku uvedè dubinu krvnika;
Vojvodu, vojnika, viteza, spahiju,
  I š njim zatačnika pernòga deliju,
Strilca i topčiju, kî su na nas bili,
  Topi, patanciju, sablje, stoki, strili;
I, kîmi poskrili sve more, gemije,
  Kolicih vidili nisu oči prije.
Htì bog da zavije svimi kako vitar,
  Kada u prah bije jadovit i hitar.
Česa cić hain car bradu si izgulì,
  I blid, žut, crn i šar očima potulì;
Česa cić su ruli Turci rukom ruče',
  Kada su začuli da ih krst potučè;
Da oplinì, svučè, poklà, ssičè, pobì,
  I slavu obučè, jer primožnik dobì;

Na moru zarobì, čto viš mora bìše:
    Ino morski grobi žrljivi požrìše.
More očrvìše krvju na široko,
    Turci kû točiše s svojih žil žestoko.
Odkad sunce oko otvorì najprije,
    Nij vidilo tôko ljut boj da se bije;
U kom boju nije ruka naša bila,
    Turačke gjemije koja je razbila,
Da' bì božja sila, kâ za nas branì bran,
    Kâ je pogubila Buslomane on dan.
U jedin dakle član pisancu složite,
    Tere svi s dlanom dlan sdruživ uzplešćite!
I: slava, recite, ti jesi bože nam,
    Ti si stanovite jakosti živi kam!
Ti užgà ognjen plam, kîme nevernici
    Požegal jesi sam, naši protivnici.
Mi jure svi nici k žemlji padahomo,
    Straha cić u lici jur smrt kazahomo;
Jure ginjahomo mi i naša dica,
    S kîmi bižahomo jak vuka ovčica.
Da' tvoja desnica pojà mač, pojà šćit,
    Tvoja se mišica ukripì za nas bit.
Protivnike pobit htil si, gospodine!
    I njihe silu sbit u morske dubine;
A nas s tiskne tmine smrtne htil si 'zvesti,
    Tere na širine životne dovesti.

Zato gori uzvesti tvû slavu želimo,
Tere ju posesti svihe nebes mimo.
Da' i to vidimo bez tebe nemoći:
Zato te prosimo, podaj nam to moći.
Ti si naše noći u svitlos' obratil,
I ti nam pomoći v potribi nisi sknil.
Ti jesi, ti si bil, i ti ćeš vazda bit,
Ni ćes u sve ni ú dil nikdar konca imit.
Tebi početka nìt, da' početak si ti
Svemu, čto ima svit, i čto će imiti.
Bog si vikuviti, pravi i jistini,
Jedin, blagoviti, pri kôm već boga nij;
Ti si vikuvični i neprominimin,
Nezmeran, nezrični, i neobujimin;
Ti si otac i sin i duh svet, tri sobstva,
Da' v bitju bog jedin, jednoga sutjastva.
Ti jesi bog vojstva, sami svemogući,
Oblastju božastva svaka stvarajući,
Svaka vladajući, svaka uzdržeći,
Svim gospodujući i svaka krmeći;
Kì možeš, hoteći, svakoje stvari bít
U hip proleteći u ničta obratit;
I opet povratit u vele liplju stav
Vaskolik ovi svit, i svakoju narav.
Jistinan si i prav, pravdoljubac dosti,
A dilиš nepristav dari tvê milosti.

Za našc grdosti bihomo dostojni
   Srid svake žalosti mriti nepokojni,
Ni biti već svojni, ner trpit do smrti
   Sinžiri obojni, ki nas budu trti;
I ine oprti življenja robskoga,
   Nagi i odrti rad griha mnogoga.
Pravda suda tvoga li htiše, dali ti
   Milosrdja tvoga cić htil si prostiti;
Nisi htil trpiti, da nevirnik toli
   Moguć bude biti, ni da se 'zoholi.
Ti, bože! uzvolì pokazati se mil,
   I da se utoli naš plač, jauk i cvil,
Nere Turčin nemil da nas robjem vodi,
   I da nas bude bil na kopnu i vodi.
Zato hval - çagodi u nas može biti,
   Sve dni i sve godi, o gospodine ti! -
Dostojaj primiti, jer ti poklanjamo
   Čto ćemo imiti, i sve čto imamo.
Sve ti prinašamo na čast i počtenje,
   I ne duše samo da' teles složenje,
   Jer sve 'zpovidamo bit tvoje stvorenje.

Dixit dominus domino meo.

Rečè gospodinu mômu gospodin moj:
  Ti sada sedi nu o desnici mojoj!
Dokle nozi tvojoj podnožje budu klal
  Tvojih protivnih broj, kîgod je na te 'stal.
Od Siona žazal i tvoje sile bat,
  I carstvo, kô t' je dal, bog otac će poslat.
Počni gospodovat ti meju tvojimi,
  Kî tê pak za te stat, sad ti protivnimi;
Kî čéla neimì - početak s tobom jest -
  Tebi š njim nad svimi jednaka moć i čest
V dan sile tvê, kâ smest neće se, kad sveti
  Budu, kakono jest, tvê božastvo zreti.
Prij z utrobe 'zneti htih te i roditi,
  Nere dah početi danici svititi.
Klè se bog hotiti, ni će se kajati,
  Va vik si erej ti za ereovati
Redom, koga dati Melkisedek je htil:
  Sebe bo predati žrtvu ćeš za svih mil.
O desnu tvoju sil gospodin; udarì -
  V dan kî je gnjev odkril, kralji i cesari.
Suditi će cari, i svihe kîgodi
  Mladi su il stari, oda svih narodi;
Nikoga da vodi gori, a nikoga
  Sudom da oskodi ognja paklenoga.

Stole nebeskoga dvora da se 'zpune,
  Človika mnogoga glavu da zašune.
Vode skrbi pune pijet putom 'z potoka,
  Tač da ga prut šune smrtnoga zaroka.
Iz toga uzroka glavu hoće uznît
  Na stanja visoka, kojime konca nît:
  Blago toj duši, kâ tu š njime bude bit!

Confitebor tibi domine in toto corde meo.

Sa svom moćû mojom, kâgod može biti,
  Bože! u srcu môm hoću te hvaliti;
I tebe slaviti v sajmu i vitjnici,
  Koju pokupiti budu pravednici;
Jere su velici čini tvoga dila,
  Sdani svikolici, kako t' je hot htila.
Stvorja tvoga sila, hval i velikosti -
  Tvâ će pravda mila prebit sve večnosti.
Ti bog od milosti stvoril si spominu
  Čuda i divnosti tvoje u jistinu!
Jer se dat pobrinù pìtju pulti tvoje
  U kruhu i vinu tim, kî te se boje;
I pominaš toje, i vik ćeš pominat
  Zavet brašna, koje hotio si nam dat.
I ljudem tvojim znat činiti ćeš silu
  Čuda, koga skovat htil si u tvôm dilu;

Neka jim daš milu narodov didinu,
Svim blagom pritilu nebesku baštjinu.
Svim reć ja se brinu, da tvojih ruku trud
Jest činit jistinu i prave pravde sud.
Nu nitkor nezabud reći, da jest verna
Zapovid božja svud, pače i priverna;
Nije lahkoperna nere stanovita,
Tvrda, nerazmrvna i stéća sva lita;
Nju jistina pìta, poji i niguje,
Nju pravda obhita tere okružuje;
Mudrostju mudruje mudro mudrovljenje,
Pravdom završuje sve svoje činjenje.
Gospod odkupljenje poslà puku svomu,
Krista, koji š njim je u bitju jednomu;
I povelì tomu zavetu u vik bit,
I po nijednomu vrimenu ne skonit.
Da' tko može ronit u dubinu tòko,
Ili misal pronìt toliko visoko,
Za izreći kôko jest njegovo ime
Strašno i žestoko nad stvorenjem svime!
On počè mudrime putom it, kî godi
Strahom njegovime na sem svitu hodi.
On razumom plodi, kî božji strah ima,
Hval mu se razvodi dnevî vikovnjima,
I bit mu se sgodi blaženû sasvima.

Beatus vir qui timet dominum.

Blažen muž višnjega boga se bojeći,
Zapovidi njega svršiti želeći!
Bit će primožeći na zemlji njega rod,
Bit će blagosteći pravednikov narod.
Slave i blaga plod u domu ovoga,
Bit će od god do god sve dni pravda toga.
Svanù svitlost mnoga pravednim u tmini,
Po milosti boga Isukrst' jistini.
Blag človik, koji nij tvrd pomilovati,
Potribljivim sve dni kî bì snažan dati!
Ta' će razabrati svu rič u mudrosti,
Ni će se gibati va vike k ludosti.
Hoće po milosti vičnji bog človika
Pomenuti dosti ljubko pravednika.
Kada bukne vika mrtvim na sud stati:
Paklenâ plamika neće se 'zbojati.
U boga ufati srce bo sgotovà,
I tvrdo tu stati svû misal okovà.
Neprikrši slova božjega človik ta',
Dočim prik obrova projde sega svita,
Raztoči, razmita blago, ter svakomu -
Kî god mu zapita, sve da ubogomu.
Dilu pravednomu njegovû neće bit
Konca v nijednomu protičju dan i lit.

Ter će se uzvišit rog njegov u slavi,
  Vičnjega blaga sit v nebeskoj državi.
Kad grišnik gubavi to bude viditi,
  Sebe da zadavi jadom hoće htiti;
Zubmi zube biti i njimi skrktati,
  Tere vàs skopniti i vàs otajati;
I hoće ostati vàs smeten, i nuti:
  Neće mu se dati ničta dostignuti
  Čto bi htil imati, ner će poginuti.

Laudate pueri dominum.

Otroci, mladenci, nu se pokupite,
  I krune i venci mirisni kitite!
Ter jih položite na glavicu svak vas,
  I š njimi hítite veselo prijt do nas!
Ter ne samo danas, da' vazda dvižite
  U visoko vaš glas, i pojeć recite.
Otroci, hvalite gospodina boga,
  I blagodarite njega svemogoga!
Njegovâ slavnoga imena hval i čas'
  Bud v usteh svakoga svaki hip, svaki čas!
Odkud rusi obraz sunačca izhodi,
  Do zapada, kdi vàs pod nama zahodi;

Cto more obhodi, kud rike protiču,
    Kud životno hodi, kud se ptice miču:
Odsvud da se stiču svi, i da zajeno
    Ime božje viču: bud blagoslovljeno!
Jer je uzvedeno gospodnje ložištje,
    Na najveć 'zvišeno svih ljudi stolištje.
A slava se tišćè njegova viš nebes,
    Tač da tôko ništje ino uznìto jes,
Nu slog u jedin vez složte riči svoje,
    Da vaše penje bez pristanutja poje,
Govoreći: tko je kakono bog, naš pan,
    Kî na višnjih stoje' previšnji ima stan?
Po kom život ne man na nebù i doli
    Na zemlji tim jest dan, kî nisu oholi.
Nut milostiv koli, da od zemlje ništjâ
    I ubogâ volì dvignut iz gnojištja!
Da na sidalištja s knezî ga umistì,
    Držeć mu staništja u nebeskih misti'!
I koji namistì v dom majku neplodnu,
    Radostnu v koristi i sinovî rodnu,
    Hudobnoj zavisti stvar štjetnu i skodnu.

Laudate dominum omnes gentes.

Hvalte gospodina svi svita jazici,
  Sva narodja ina, puci svikolici!
Mali i velici, i bivši i kî sut,
  Svita na ulici putujuć žitka put.
Jer prostrì tvrdi skut milosti nad nami,
  Kôm nas htì ogrnut svojimi rukami.
A svû na živ kami istinu posedè,
  Koje se ni prami malah nepovede,
  Neka nas (hteći mi) na nebo uvede.

Ad virginem Deiparam.

K tebi sad pripadam o bogorodice!
  Da t' moleć slavu dam, majko i divice!
Nebeska kraljice zvizdama krunjena!
  Angelska carice milostju 'zpunjena!
Ti s' jedina žena mej svimi ženama,
  Suncem odivena, bogu draga sama.
Prihiniv Adama Eva još divica
  Vržè svimi nama srid smrti grišnica.
Čista golubica pak druga Eva ti
  Izbaviteljica bì nam vičnje smrti.

Tobom počè trti bog paklenu silu,
  Kâ nam htiše strti i koren i žilu.
Kad milost svû milu k človiku uputì,
  Ter se u te, po dilu duha svetâ, uputì;
Kad grih, kî nas smutì, on na se postavì,
  Za odprit nam puti k nebeskoj državi;
Kad se na križ spravì, na kôm duh izdašè,
  Rad svoje ljubavi, a za grihe naše;
Grisi, kî me straše, tvôm molbom operi!
  I, da me ne splaše, stari jih, razderi!
Življu bo u veri, u koj ću i svit oć:
  Da možeš u meri vrhovnoj svim pomoć;
  Jere od sinka ti sve imaš čagod hoć',
  Nu tvoju pesam pri tebi pet daj mi moć!

Magnificat anima mea dominum.

Veliči duša mâ gospodina boga,
  Sa svimi silama riči i dila svoga!
A radost je mnoga, kôm mi duh zjigravaš,
  Slastju boga moga, koji je moja spas.
Jer njegova oblas' račila je htiti
  Rabe svoje v ov čas umiljenstvo zriti.
Zato tê vrviti, kopnom i po vodi,
  Blaženu me rîti svita svi narodi.

On bo kî, čagodi hoće, može sdati —
 U mni se pogodì velika stvarati.
Neću vik pristati njegovo ime 'zvest,
 I to ime zvati sveto, jer sveto jest.
I milosrdja čest njegova prohodi
 (Kâ hoće vavik rest) od roda v narodi
Svim onim, kihgodi na zemlji na ovoj
 Strah njegov obhodi, i v njem ćute pokoj.
U mišici svojoj silna dila stvorì,
 Raztočì grdnih broj, oholih razorì;
On silnih raztvorì, i s stolca nizložì,
 A umilnih gori visoko položì;
U lačnih uložì sve blaga sitosti,
 Bogatih podložì ubožtva prazdnosti.
V njidra svê milosti prijà raba svoga,
 Izraela dosti preuzljubljenoga.
Jer se od veloga spomenut nij ostal
 Milosrdja svoga, kô nam je obetjal.
Kako našim rekal jest otcem Abramu,
 I simenu, tko pal jest 'ž njega v Aramu.
Nu dakle neka mu svaki stvor bude dal
 Ne jedinu samu, ner neizbrojnu hval!
Klikni velik i mal: bud otcu i sinu
 I duhu svetû hval, slavom kâ prosinù,
 Kud je zrak sunca sjal, i kuda nesinù.

MRNAVIĆ TOMKO GIOVANNI nacque nel 1579 in Sebenico, dove da molto tempo erasi domiciliato Marco suo padre, trapiantatovisi da Nissa, città della Bossina, in cui primeggiava per nobiltà e possanza la sua famiglia. Aggregato in verde età alla milizia Ecclesiastica, venne a Roma spedito sotto la disciplina dei padri della compagnia di Gesù, ove fu coronato con l' alloro dottorale nelle teologiche facoltà. E che felici fossero i suoi progressi ci dimostra la famigliarità ch' ebbe tosto co' uomini a quel tempo per sapere e per dignità cospicui, quali erano Baronio, Barberini, Sacchetti, e sovra ogni altro Pietro Pázmány, arcivescovo di Strigonia. Fatto canonico di Sebenico fu poi, trovandosi nuovamente in Roma, decorato del titolo di protonotario Apostolico, e revisore delle opere in lingua illirica; nel qual uffizio giovò la ristampa, che allora facevasi dei libri di chiesa nella lingua medesima. Eletto arcidiacono di Zagabria per opera dell' arcivescovo di Strigonia, ne faceva rinunzia, e nel 1631 aggregato alla cittadinanza di Roma con diploma amplissimo, indi a poco venne nominato dal re d' Ungheria alla sede vescovile di Bossina, e confermato tosto da Urbano VIII.

Rimase però in Roma, e governando la sua diocesi col mezzo di vicarj, destinavalo il pontefice visitatore apostolica dei conventi di S. Paolo Eremita in Ungheria ed in Polonia. Adempì il carico affidatogli egregiamente in Ungheria, però vedendosi opporre ostacoli al proseguimento in Polonia, si trasferì in Zagabria, ove consagrò la cattedrale, ed ebbe oltre a ciò da quel vescovo onorevolissima accoglienza e la dignità di canonico e lettore. Reduce in Roma, consagrò nel 1634 il tempio nazionale di San Girolamo; fece nel 1639 il testamento, e vi morì nell' anno stesso, ma il luogo ne è ignoto. Scrisse di molte cose, di alcune dottamente. Le sue opere sono: « De Illyrico Caesaribusque illyricis. » mss. — » Oratio in laudem Fausti Verantii Sibenicensis, episcopi Chanadiensis in Hungheria Venetiis 1617. Oratio in adventu Francisci Molini Rep. Ven. summi legati. Venetiis 1623 in 4. — Vita Petri Berislai Vesprimensis episcopi Slav. Dalm. et Croatiae bani. Venet. 1620 in 8. — Il Fortis e lo Stratico vogliono che sia autore di quest' opera l' arciv. Antonio Veranzio. — Spiegazione più ampla della dottrina cristiana composta da Roberto Bellarmino, tradotta in liugua illirica per ordine di Urbano papa VIII e della s. Congregazione di Propaganda. Roma 1627 e Venezia 1699. — Unica gentis Aureliae Valeriae

Salonitanae Dalmaticae nobilitas. Romae 1628 in 4. con incis. — Sacra columba venerabilis capituli canonicorum S. Petri Romaricensis ab impostura vindicata, suaeque origini restituta. Romae 1629 in 4. — Regiae sanctitatis illyricae foecunditas. Romae 1640 in 4. In questa città le altre: Vinea Domini in Illyrico. — Acta Marcelli pontificis qui Cajo successit post Marcellinum; e Dialoghi illirici, di cui se e quali edizioni esistano non è noto. — La biografia Universale menziona: Dialogi de Illyrico et rebus Dalmaticis. Romae 1634. — Pro sacris Ecclesiarum ornamentis et donariis contra eorum detractores dissertatio. Romae 1635 in 8. — Vita della santa donna Maddalena da Modrussa. Romae 1635. — Vita di Santa Margherita vergine, scritta in illirico e stampata in Venezia. — Vita beati Augustini Casotti, patritii Traguriensis, ex ordine Dominicano, episcopi Zagrabiensis, ac deinde Lucerini, riportata dal Ferrari, da Guglielmo Cuper e dal Farlati in gran parte nel tomo V dell' Illyricum Sacrum. — Vita S. Sabae abbatis, Stephani Nemaniae Rasciae regis filii. Venetiis 1789. — Monsignor Stratico ne' suoi manoscritti asserisce, non aver curato il Mrnavić nelle sue opere la buona critica e l' eleganza dello stile.

(*Ljubić*: **Dizionario biografico della Dalmazia**).

POTUŽENJE POKORNIKA

RADI

SMRTI ISUSOVE

K NARODU ČOVIČANSKOMU.

IVANA TOMKA MRNAVIĆA.

Ako *kad* čudesa koja se sgodiše,
   Kîh čudna nebesa za skazan stvoriše;
Ali vrh kolišja sglòba zemaljskoga
   Vidiste zališja ploda naravskoga;
Poznaste li sgode u koj svita strani,
   Kê straše narode, kojih čudo brani;
Ali žarko kolo veselja danjskoga
   Sčekaste oholo 'z dvora iztočnoga;
Al' ga zamiraste iza sinjâ mora,
   Al čudom sgledaste iza strmih gora,
Kadno magle tira s korupa morskoga,
   Kad traci prostira prik krila poljskoga;
Sgledà li vas drugi, srid noćne tminosti,
   On luk zlatokrugi noćvidne svitlosti;

Drobne li iskrice vedrinom strkane,
Nebeske zenice redom razabrane,
Kolom neumornim kdi svit opašiju,
Opredom pozornim kada pominjiju;
Ako li sudite, da moć vičnja vlada
Stvari, kê vidite, kîh narav oklada;
Ista moć da je bog, koji svaka stvorì,
U svih stvarih svemog: doli, ovdi i gori;
Čigov pogled zori nebo, zemlja, more,
Pakleni pritvori, kîm narav kopore -
Ovoga *sad*, tužni grišnici! pozrite:
Tuzi ako ste dužni, i kû bol ćutite.
Nemilim želizom rebra probodena,
Gustoranim rizom uda razglobljena,
Ruke zalivene krvavim potokom,
Noge oblipljene mrzlokrvnim sokom.
Lica ogrdjena gnusnim pohrekanjem,
Oka zavaljena smrtnim iztaštjanjem,
Glavu osklizljenu krvavim naplovom,
Gusto izbodenu pod krvavim krovom.
Po glavi nebeskoj kose pokrečene,
Po bradi uljudskoj dlake poguljene!
Pozrite, gledajte groznimi očima,
Suze prolivajte potočmi obima!
Svita samovladnik leži smrtju ranjen,
Sliba svit kratkovik vladaoca izbavljen;

Težinu ’zgubivši nebo se slebetje,
 Svoga poželivši stvorca narav jehtje.
Pristolje prijasno dvora nebeskoga
 Taji zlato jasno, išćuć kralja svoga.
On daleče raja, slavne domovine,
 Leži posrid kraja tujine krajine,
Krivinom oblajen tujine tamnosti,
 Srid tamnih ostavljen bez ike milosti;
Ni srdcem pomiljen staroznanca marnâ,
 Ni suzom ocviljen prijatelja harnâ;
Zaukrepenjeno puca slavno tilo,
 Ružno raztreseno, ranjeno nemilo.
Zemlja zasnitjena pod čudom tolikim
 Drhtje uztresena trusom čudolikim,
Tresuć se iza dna gorkosti ne laže:
 Gorkom tugom jadna bolest svoju kaže.
Kaže žalost jaku sunce pomrknuvši,
 Na lice povlaku čadnu namaknuvši.
I ti nocna zrako, namištje sunčeno!
 Stereš ruho mrko na srebro vedreno;
Vlasi pozlatjeni, straha čast nocnoga,
 Kriješ zamršeni, cvileć stvorca tvoga.
Glas veran, glas čudan protiče narodi:
 Sinja noć žarki dan mrakom priporodi.
Davno smrtnih robov vidjeni su trupi
 Stajati iz grobov, kažuć se po župi;

Kî glasmi čudnimi grade napunišc,
  Putmi nečujnimi čudesa pravišc;
Mnokrat jadajući noćni mir razbiše,
  Mnozih cvilujući u strah obališe;
Vidjeno je more naglo uzbisnuti,
  Valov židke gore do neba dvignuti;
Prid morskim su plihom gradi uzpredali,
  Nalivom zalihom kraji se propali.
Prid naglim drhatom gore se razpale,
  Orećim bahatom stine razpršale;
Zemlje odskočile, mejašî novima
  Mejaš utvrdile strugami morskima.
Vidjena, čuvena na moru vidina:
  Odzgar čovičena, dônji dil ribina,
Nikim strašnim rogom slišana trubiti,
  I čovičkim slogom mornarom vapiti:
Roditelj naravi i kralj čovički - bog -
  Posrid svoje krvi leži smrtni zalog!
Sej ruke pustoga svita sglob sglobiše?
  Sej li narednoga zakone složiše?
Njihovo dilo je, čto god leži logom,
  Čto godir giblo je nad zemaljskim stogom?
Čto godire narav krilom zakriluje,
  Čto nebeska naprav sobom zapašuje;
Pitjna čto god zemlja ’z svoga krila rodi,
  Čto morska deželja ribnim rodom plodi;

Životna vedrina čtogod prohladjuje,
Nebeska svitlina čtogod pozlatjuje;
Sad (o nepodobo dila pritamnoga!
Čto možeš grdobo stvorja griševnoga?)
Sad prolazaj daju čavlimi ostrima,
Blidilo ne taju ramenmi ružnima.
Zažete mišice modro podbuhnule,
Putene' vezice, žile, opuhnule.
Glava, jaoh! slavna dvoru nebeskomu,
Rugom je sad skvarna grihu zemaljskomu.
Vlasi, kîh nikada zvizde okruniše,
Ostri trni sada rano*) smrsiše.
Bradu, kom se lice nebesko ponosì,
Hudobne desnice nemilost pokosì.
Kako, jaoh, zjaju rebra razklopljena!
Al se prostiraju uda pribijena!
Uda zazebicom mraznom zalednjena,
Nemilom sulicom po smrti ranjena.
Čiste, jaoh! noge - kê nebo tlačiše,
Kojim za podloge svitle zvizde biše;
Zavične šetati po rajskih ravnicah,
Obične stupati po višnjih tlačnicah -
Sada ste spletene jedna priko druge,
Silno prosičene gvozdom čudne tuge.

*) Možebit "s ranami?"

Iz bolne utline vre potok krvavi,
Kîm se ostre stine i još zemlja črvi.
Čudo nečuvene na svitu ljubavi!
Dosle nevidjene u stvorju naravi:
Bog vičnje čistinje smrtju sina svoga
Platja lupežtjine roba nevirnoga.
Ah čudna ljubavi! čudno milovanje!
Milovniče pravi! ljubezno ufanje!
Nepodobni grišnik tamno sagrišuje:
Težkoj se pravednik muci podvežuje;
Čto neharni tamnjak neharstvom razpravi:
Toj mili pravednjak dobrotom napravi;
Paklenim se dugom hudi rob zaduži:
A pod smrtnom tugom sad gospodin tuži;
Čovik se obali pod brimenom griha:
Bog na se navali brimena zaliha;
Ja se ponošenjem oholim bisneći:
Ti se poniženjem vežeš pitomeći;
Ja se neposluhom odmitjem pravice:
Ti tvojim posluhom ličiš mê krivice;
Požrlstvom otrovnim stvorje objistuje:
Stvoritelj pokornim gladom se sjižuje;
Hlepljû čovik udnom od boga se odtisnù:
Ljubavju bog prudnom h križu se pritisnù;
Grišnik razkošami vesel obiluje:
Smrtnimi ranami pravednik cviluje;

Mene nasladjuje voće zabranjeno:
   Njega pitje truje prigorko žučveno;
Ja s Evom radostan njega sam dreselje:
   S Mariom žalostan radi mê veselje.
Ah, otče nebeski! tako li sud sudiš?
   Tako li služevski grih 'zprid tebe pudiš?
Tako l' sinom tvojim robje odkupljuješ?
   Tač li grihom mojim ukor otimljuješ?
To li, vičnji sinu! za me hudâ činiš?
   Neka ja ne sginu, umrit se ne liniš?
Hotješ, da ja živem tvê smrti ukorom,
   Čist da se nazovem tvê krvi izvorom.
Tako ptići svoji, mrtvi jur, matica
   Krvju svojom doji, ljubezniva ptica:
Kljunom okučenim kad prsi probije,
   Ptićem zadušenim kada lik odkrije;
Oni jur dihtjući oči otvoraju,
   Mater poznajući, nje krv izpivaju;
U takoj zabavi, prem da ju poznaju,
   O čudna ljubavi! pitju ne puštjaju.
Tako kad padahu pod vrsih Sinajskih,
   Kî smrtno jadahu rad guj pustinjajskih:
Kada pozirahu zmaja midenoga,
   Rane ozdravljahu ujida smrtnoga.
Tako kadno čuje rič stvorca veloga:
   Abram posvetjuje sinka primiloga.

Stavlja vrh oltara sinka jedinoga
  Ruka otca starâ, bogu poslušnoga;
Drvje prikriženo, podliga svetjenje,
  Stinje podloženo podpira pločenje;
Žrtva razložita, nerazložnoj slična,
  Stoji mirovita, svetjenju ne vična;
Ruke zategnute za plećih miruju,
  Noge pokleknute posluh pokažuju;
Oči razvedreni u zemlju gledaju,
  Udi okrstjeni strahom ne predaju;
Otca prema sinu gasne ljubvena prav,
  Zavičnu milinu pustila je narav;
S ramena je odpregal haljinu široku,
  Kratki skut pripregal pri desnomu boku;
Rusi liva ruka vlasi sinka splita,
  A noža se britka desnica pohita;
I čim na smrt sina desnom zamahuje:
  Svih pukov kolina bogu posvetjuje!
Tako se izličuje neposluh posluhom,
  Kad ne gospoduje štjetna narav duhom.
A ti oholostju, čoviče! li kipiš,
  Oholom slipostju tvrdo srdce slipiš.
Svid se, procini se, dokle vrime služi,
  Smrtno ne lini se; sve se na te tuži.
Jer ako sad trusi, morsko uzplihanje,
  Stinja pukli kusi, sunca pomrčanje,

Svitlost pomrčena, zemlja uzplašena,
Množ mrtvih 'zkrišena, 'z mora rič slišena;
Ako čudna ljubav trpećega boga,
Ako prolità krv stvoritelja tvoga;
Ako uze, biči, trn, čaval, križ, nagost,
Žuč, ukorne riči i kop'ja naglost
Tvê zlo ne izliči - tvrdji si neg tvrdost.

Svrha.

Slava Isukrstu Odkupitelju.

BIBL
STAT
ISON
S.
I.
00
59